

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKÇEDE ORTAÇ İÇEREN TÜMCELERİN YAPISAL VE
ANLAMSAL AÇIDAN İNGİLİZCE İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

Nazile ŞEN

İzmir

2015

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKÇEDE ORTAÇ İÇEREN TÜMCELERİN YAPISAL VE
ANLAMSAL AÇIDAN İNGİLİZCE İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

Nazile ŞEN

Danışman

Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

İzmir

2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkçede Ortaç İçeren Tümcelerin Yapısal ve Anlamsal Açıdan İngilizce İle Karşılaştırılması” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/05/2015

Nazile ŞEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Yabancı Dil Olarak T¼rke Öğretimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak T¼rke Öğretimi Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. V. Doğan G¼NAY

¼ye : Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANT¼RK

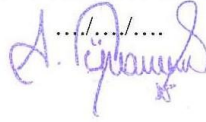

¼ye : Yrd. Doç. Dr. Soner AKşEHİRLİ

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali G¼nay BALIM
Enstit¼ M¼d¼r¼

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10073391
Yazar Adı / Soyadı	NAZİLE ŞEN
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 48028323640
Telefon	2324542006
E-Posta	nazile.sen@ikc.edu.tr
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türkçede Ortaç İçeren Tümcelerin Yapısal ve Anlamsal Açından İngilizce ile Karşılaştırılması
Tezin Tercümesi	The Comparison of Adjectival Clauses in Turkish and English in Terms of Structure and Meaning
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü
Anabilim Dalı	Yabancı Dil Olarak Türkçe Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	139
Tez Danışmanları	PROF. DR. KÜTHAN KAHRAMANTÜRK 64333155370
Dizin Terimleri	Derlem=Corpus ; Ortaçlar=Verbal adjective ; Derlembilim=Corpus linguistics
Önerilen Dizin Terimleri	Sıfatfiil Bütünce Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

18.06.2015

İmza:.....*Wasi*.....

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bilgi ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım **Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK**'e her türlü yardımı için en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimim süresince hiçbir zaman desteğini eksik etmeyen ve bana her daim yol gösteren değerli hocam **Prof. Dr. V. Doğan GÜNAY**'a teşekkürü borç bilirim.

Tez yazma sürecine yönelik her türlü bilgi ve birikimini benimle paylaşan değerli arkadaşım **Tuğba AKTAŞ**'a da teşekkür ediyorum.

Son olarak, çalışmam boyunca anlayış ve desteğini esirgemeyen ve varlığını bana her daim hissettiren canım **aileme** teşekkürler.

Nazile ŞEN

2015

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
DEĞERLENDİRME KURULU TUTANAĞI	ii
Y.Ö.K. DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ	xiv
ŞEKİL LİSTESİ	xv
ÖZET	xvi
ABSTRACT	xvii
I. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	5
1.2. Amaç ve Önem	6
1.3. Araştırma Sorusu	7
1.4. Alt Problemler	7
1.5. Sayıtlar	7
1.6. Sınırlılıklar	8
1.7. Tanımlar	8
II. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	9
III. YÖNTEM	11
3.1. Araştırma Modeli	13
3.2. Evren ve Örneklem	14
3.3. Veri Toplama Araçları	14
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri	15
IV. KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM VE TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ	16
4.1. Karşılaştırmalı Dilbilimin Tanımı	16
4.2. Karşılaştırmalı Dilbilimin Tarihi	16

4.3. Karşılaştırmalı Dilbilimin Amacı	17
4.4. Karşılaştırmalı Dilbilimin Yabancı Dil Öğretimindeki Önemi	17
V. TÜRKÇEDE ORTAÇ YAPISI	19
5.1. Türkçede Ortaçların Yapılışı	23
5.2. Türkçede Ortaçların Çeşitleri	28
5.2.1. Bitimli ve Bitimsiz Ortaçlar	28
5.2.2. Sınırlayıcı ve Sınırlamasız Ortaçlar	28
5.2.3. Belirttikleri Zamana Göre Ortaçlar	28
5.2.3.1. Geçmiş Zaman Ortaçları	29
5.2.3.2. Şimdiki Zaman Ortaçları	31
5.2.3.3. Gelecek Zaman Ortaçları	33
5.2.4. Sıfatsı, Adlaşmış veya Adfiilsi Ortaçlar	34
5.2.4.1. Sıfatsı Sıfatfiil Cümlesi	34
5.2.4.2. Adlaşmış Sıfatfiil Cümlesi	34
5.2.4.3. Adfiilsi Sıfatfiil Cümlesi	35
5.3. Türkçede Ortaçların Kullanılışı	35
VI. İNGİLİZCEDE ORTAÇ YAPISI	37
VII. TÜRKÇEDE SIFATFİİL YAPAN BİÇİMBİRİMLERİN İNGİLİZCEDEKİ EŞDEĞERLİLİKLERİ	38
7.1. –An Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	38
7.1.1. İlgi Tümceciği Olarak Kullanılışı	38
7.1.2. Kısaltma Olarak Kullanılışı	38
7.1.3. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı	39
7.1.4. Sıfat İle Kullanılışı	40
7.1.5. Edat İle Kullanılışı	40
7.1.6. Fiil ile Kullanılışı	41
7.1.7. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı	41
7.1.8. Zamir Olarak Kullanılışı	41
7.1.9. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı	41

7.1.10. Zarf Olarak Kullanılışı	42
7.1.11. Ad Tamlaması Biçiminde Kullanılışı	42
7.1.12. As/Like Yapısıyla Kullanılışı	42
7.1.13. Ad Tümceciği Olarak Kullanılışı	43
7.1.14. Mastar Olarak Kullanılışı	43
7.2. – <i>DİK</i> Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	43
7.2.1. İlgi Tümceciği Olarak Kullanılışı	43
7.2.2. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı	44
7.2.3. Edatla Kullanılışı	44
7.2.4. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı	44
7.2.5. Ad Tümceciği Olarak Kullanılışı	45
7.2.6. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı	45
7.2.7. Zaman Zarflarıyla Kullanılışı	45
7.2.8. Fiille Kullanılışı	45
7.2.9. Kısaltma Olarak Kullanılışı	46
7.2.10. Zamir Olarak Kullanılışı	46
7.2.11. Zarf Olarak Kullanılışı	46
7.3. – <i>mİş</i> Ekinin Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	46
7.3.1. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı	47
7.3.2. Sıfat Olarak Kullanılışı	48
7.3.3. Kısaltma Olarak Kullanılışı	48
7.3.4. Edatla Kullanılışı	49
7.3.5. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı	49
7.3.6. İlgi Tümceciği Olarak Kullanılışı	49
7.3.7. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı	50
7.3.8. Fiille Kullanılışı	50
7.4. – <i>AcAK</i> Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	50
7.4.1. Mastar ile Kullanılışı	50
7.4.2. İlgi Tümceciği Olarak Kullanılışı	50
7.4.3. Sıfat İle Kullanılışı	51
7.4.4. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı	51
7.4.5. Edatla Kullanılışı	51

7.4.6. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı	51
7.4.7. Ad Tümceciği Olarak Kullanılışı	52
7.4.8. Zarf Olarak Kullanılışı	52
7.4.9. Zamir Olarak Kullanılışı	52
7.4.10. Fiille Kullanılışı	52
7.4.11. Kısaltma Olarak Kullanılışı	52
7.5. – <i>Ar</i> Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	53
7.5.1. Sıfat ile Kullanılışı	53
7.5.2. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı	53
7.5.3. Sıfatfiilin Düşürülerek Yalnızca Adın Kullanılışı	53
7.5.4. Zarf Olarak Kullanılışı	53
7.5.5. Fiil İle Kullanılışı	54
7.5.6. Kısaltma İle Kullanılışı	54
7.6. – <i>Asİ</i> Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	54
VIII. YAPISAL VE ANLAMSAL EŞDEĞERLİLİK VE DENKLİK İLİŞKİSİ	55
8.1. – <i>An</i> Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	55
8.1.1. – <i>An</i> Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	55
8.1.2. – <i>An</i> Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	56
8.1.2.1. – <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgi Tümcecikleri	56
8.1.2.2. – <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış İlgi Tümcecikleri	59
8.1.2.3. – <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatlı Kullanım	60

8.1.2.4. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Edatlı Kullanım	61
8.1.2.5. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Fiilli Kullanım	62
8.1.2.6. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Adlı Kullanım	63
8.1.2.7. <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zamirli Kullanım	63
8.1.2.8. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatfiilin Düşürülerek Yalnızca Adın Kullanılması	63
8.1.2.9. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zarflı Kullanım	64
8.1.2.10. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Ad Tamlamalı Kullanım	64
8.1.2.11. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Mastarlı Kullanım	65
8.1.2.12. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Ad Tümceciği Kullanımı	66
8.1.2.13. - <i>An</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
İyelik Kullanımı	67
8.2. - <i>DİK</i> Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	67
8.2.1. - <i>DİK</i> Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	67

8.2.2. - <i>DİK</i> Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	68
8.2.2.1. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
İlgi Tümceciği Kullanımı	68
8.2.2.2. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatfüilin Düşürülmesi Kullanımı	70
8.2.2.3. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Edatlı Kullanım	70
8.2.2.4. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Adlı Kullanım	71
8.2.2.5. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Ad Tümceciği Kullanımı	71
8.2.2.6. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatlı Kullanım	72
8.2.2.7. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zaman Zarflarının Kullanımı	72
8.2.2.8. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Fiilli Kullanım	73
8.2.2.9. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Kısaltmalı Kullanım	73
8.2.2.10. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zamirli Kullanım	74
8.2.2.11. - <i>DİK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zarflı Kullanım	74

8.3. – <i>mİş</i> Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi	75
8.3.1. – <i>mİş</i> Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi	75
8.3.2. – <i>mİş</i> Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi	76
8.3.2.1. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatlı Kullanım	77
8.3.2.2. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Kısaltılmış Kullanım	77
8.3.2.3. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Edatlı Kullanım	78
8.3.2.4. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatfilin Düşürülmesi Kullanımı	78
8.3.2.5. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
İlgi Tümceciği Kullanımı	79
8.3.2.6. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Adlı Kullanım	79
8.3.2.7. – <i>mİş</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Fiilli Kullanım	80
8.4. – <i>AcAK</i> Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	80
8.4.1. – <i>AcAK</i> Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	80
8.4.2. – <i>AcAK</i> Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	80
8.4.2.1. – <i>AcAK</i> Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Mastar Kullanımı	81

8.4.2.2. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgi Tümceciği Kullanımı	82
8.4.2.3. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfat Kullanımı	83
8.4.2.4. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Kullanımı	83
8.4.2.5. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Edat Kullanımı	83
8.4.2.6. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülmesi Kullanımı	84
8.4.2.7. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Tümceciği Kullanımı	84
8.4.2.8. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış Kullanım	84
8.4.2.9. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiil Kullanımı	84
8.4.2.10. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zamir Kullanımı	84
8.5. -Ar Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	85
8.5.1. - Ar Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	85
8.5.2. - Ar Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	85

8.5.2.1. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfat Kullanımı	86
8.5.2.2. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Ad Kullanımı	86
8.5.2.3. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Kısaltılmış Kullanım	86
8.5.2.4. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Zarf Kullanımı	86
8.5.2.5. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Fiil Kullanımı	87
8.5.2.6. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfatfilin Düşürülmesi Kullanımı	87
8.6. -Asİ Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	87
8.6.1. - Asİ Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	87
8.6.2. - Asİ Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	87
8.6.2.1. -Asİ Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren	
Sıfat Kullanımı	87
IX. BULGULAR VE YORUMLAR	88
X. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	96
KAYNAKÇA	98
EKLER	101
SÖZLÜKÇE	139

TABLO LİSTESİ**Tablo 1:** İngilizcedeki İlgili Adılları

57

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: -An Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	56
Şekil 2: -DİK Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	68
Şekil 3: -mİş Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	76
Şekil 4: -AcAK Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	81
Şekil 5: -Ar Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri	85

ÖZET

Yabancı dil öğretimi sürecinde dilbilgisinin önemi tartışmalı bir konu olmakla birlikte hedef dilin yapısına yönelik bilgiye sahip olmanın o dilin kullanımına katkıda bulunduğu gerçeği yadsınamaz. Bu çalışma için temel oluşturan konu ise Türkçedeki ortaç (sıfatfiil) yapısı ve bu yapının İngilizcedeki hem yapısal hem de anlamsal eşdeğerlilikleri ve denklikleri olmuştur. Çalışmanın çıkış dili olarak seçilen Türkçenin ortaç yapısının seçilme sebebi ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin söz konusu yapıyı öğrenirken kendi ana dilleriyle kıyaslama yoluna gitmeleri ve çoğu zaman iki dil arasındaki farklılıklar nedeniyle güçlüklerle karşılaşmalarıdır. Türkçedeki bu hedef yapının İngilizce ile karşılaştırılmasının nedeni ise yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin İngilizce bilme olasılıklarının diğer yabancı dillere oranla daha yüksek olmasıdır.

Bu çalışma için ilk olarak Türkçe dilbilgisi ve dilbilim kitapları taranarak ortaç yapısı betimlenmiştir. Ardından Türkçe yazılmış olan *Sineklerin Tanrısı* kitabındaki ortaç içeren bütün öbeklerin bir listesi oluşturulmuştur. Bu kitabın seçilme nedeni ise hedef yapıya yönelik oldukça fazla örnek içermesi olmuştur. *Sineklerin Tanrısı*'ndaki her ortaç yapısının aynı kitabın İngilizce sürümü olan *Lord of the Flies*'daki denkliği de listeye eklenmiş ve böylece çalışmanın temelini oluşturan bütüncü oluşturulmuştur. Son olarak bütüncenin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan yapısal ve anlamsal eşdeğerlilikler aracılığıyla Türkçedeki ortaç yapısı için bir güçlük sıradüzenlemesi hazırlanmış ve bu çizelgenin özellikle İngilizce bilip de Türkçe öğrenen bireylerin hedef yapıyı öğrenme sürecine katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ortaç, sıfatfiil, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, bütüncü

ABSTRACT

Even though the significance of grammar in foreign language teaching is a controversial issue, we cannot deny the fact that the knowledge regarding the structure of a target language contributes a lot to the use of that language. The topic underlying this study is verbal adjectives (participles) and its structural and semantic equivalents in English. The reason for which participles in Turkish have been chosen to study is the fact that learners whose mother tongue is not Turkish have a tendency to compare and contrast the target structure with their own language and as a result they often have difficulties throughout the process of learning especially due to the differences between the two languages. As for the reason why English has been chosen as the language to be compared to Turkish in terms of participles, it comes from the fact that most probably learners of Turkish know English much better than any other foreign languages.

In this study, first of all, Turkish grammar and linguistic books have been scanned and participles in Turkish have been described. Next, the book called *Sineklerin Tanrısı* has been read and a list made up of all the participles in this book has been formed. The reason why this book has been chosen is based on the fact that there are lots of examples of participle structure in the book. Then the equivalent of every participle structure from *Sineklerin Tanrısı* has been found in *Lord of the Flies* and added to the list. In this way, the corpus underlying this study has been formed. Finally, a hierarchy for probable difficulties has been prepared with the help of both structural and semantic equivalents that arose from the analysis of the corpus. This chart is expected to contribute to the process of learning the target structure (participles) especially for the ones who already know English but want to learn Turkish.

Key words: verbal adjective, participle, Turkish as a foreign language, corpus

1. GİRİŞ

Dilbilimcileri ilgilendiren olgular arasında dillerin yapısının yanında nasıl öğrenildikleri de yer almaktadır. Dilbilimcilerin çalışmaları sonucunda elde ettikleri bulgular yabancı dil öğretimi sürecine, özellikle kullanılan yöntem ve malzemelerin seçimi açısından katkıda bulunmaktadır.

Özellikle dilbilimin bir alt dalı olan karşılaştırmalı dilbilim alanında yapılan çalışmalar yabancı dil öğretimini büyük ölçüde etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. Söz konusu çalışmaların öncelikli amacı dönemlere göre farklılık gösterse de günümüzde yabancı dil sınıflarındaki olumlu etkisi göz ardı edilemez. Örneğin, 19. yüzyılda yapılan karşılaştırmalı dilbilim çalışmaları öncelikle diller için ortak bir soy bulmaya odaklanmış, dil öğretimine yönelik bir tutum geliştirmemiştir. 20. yüzyılda öncelikle gerçekleştirilmek istenen hedef ise diller arasındaki ilişkiye dair açıklamalar getirmek olmuştur. Bu sayede, karşılaştırmalı dilbilim daha geniş bir çalışma alanına erişmiştir (Freidin, 1992:1). Günümüzde yine karşılaştırmalı dilbilim sayesinde anadil ile öğrenilmek istenen dil arasındaki ilişkinin ortaya konmasıyla birlikte yabancı dil öğretme ve öğrenme süreci daha kolay bir hale gelmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Türkiye'nin son yıllarda uluslararası platformdaki politik, ekonomik ve kültürel konumu ve ilişkileri sebebiyle her geçen gün daha çok önemsenen ve ilgi gören bir alan haline gelmiştir (Durmuş, 2013: 210). Öbür yandan, Türkçeyi öğrenme talebinin artması ve bu alanda birçok çalışma yapılmasına rağmen henüz tam bir kuramsal çerçevenin oluşturulamadığı da düşünülmektedir (Göçer ve Moğul, 2011: 797). Bu durum da söz konusu alanda daha çok çalışma yapılmasının gerekliliğini göstermektedir. Özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin İngilizce bilme olasılıklarının diğer dillere oranla daha yüksek olduğu düşünülürse, İngilizce ve Türkçe arasında karşılaştırma yapan çalışmaların daha çok olmasının gerektiği düşünülmektedir. Ana dili ya da ikinci yabancı dili İngilizce olup Türkçeyi öğrenmeyi hedefleyen bireylerin ana dillerinden hedef dillerine farkında olmadan da olsa olumlu ve/veya olumsuz birtakım aktarımlarda bulunması bu alanda çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya

koymaktadır. Bu iki dil arasındaki benzerlikler ve aynılıkların olumlu transferi, farklılıkların ise olumsuz transferleri ya da interferenzleri tetikleyeceği varsayılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde zorluklara yol açan asıl etken olarak bu farklılıklar gösterilmektedir. Nitekim Türkçe ve İngilizcenin farklı dil ailelerine ait olması pek çok farklı özelliği beraberinde getirmektedir. Bu durumda, Türkçe ile İngilizce arasındaki sapma ve farklılıklar belirlenerek öğrencilerin hedef dilleri (Türkçe) konusunda bilinç düzeyleri artırılmalı ve bu sayede muhtemel hatalardan kaçınmaları sağlanmalıdır.

Özellikle Türkçe ve İngilizcede gerek yapısal gerek anlamsal farklılıklar göstermesi nedeniyle Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde birtakım güçlükler yol açan ortaç (sıfatfiil) yapısının üzerinde çalışılması gereken konulardan biri olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkçede ortaç içeren tümceler yapısal ve anlamsal açıdan İngilizce ile karşılaştırılacaktır. İlk olarak, ortaç içeren tümcelerin Türkçe dilbilim ve dilbilgisi kitaplarındaki veriliş biçimleri incelenecek ve bu yapıların İngilizcedeki yapısal ve anlamsal denklik ilişkileri belirlenecektir. Böylece, bu tümceler İngilizcedeki dengi tümcelerle karşılaştırılacak ve elde edilen veriler eğitimsel açıdan da değerlendirilecektir. Sonuç olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin ortaç yapısını daha kolay ve etkili bir biçimde kavrayabilmesi ve kullanabilmesi için Stockwell, Bowen ve Martin (1969:282-291)'in önerdiği *güçlük sıradüzenlemesi* yöntemi esas alınarak bir düzenleme önerilecektir. Dede (1983:125-126)'de bu yöntem iki aşamalı olarak açıklanmaktadır. İlk olarak, iki dile yönelik bir karşılaştırma çözümlemesi, ardından da elde edilen bilgiye göre bir güçlük sıradüzenlemesi yapılarak hedef dili öğrenme sürecinde karşılaşılabilecek sorunlara dair varsayımlarda bulunmaktadır. Burada en kapsamlı güçlük sıradüzenlemesi olarak da Stockwell, Bowen ve Martin (1969:282-291)'in önermiş olduğu düzenleme gösterilmektedir. Bu düzenlemeye göre üç seçenek söz konusudur:

1. *Simgesi ∅ olan Boş Seçenek:* Belirli bir özelliğin ya da kuralın anadil veya amaç dilde var olmaması anlamına gelmektedir. İngilizcede /ü/ ve /ı/ seslerinin, Türkçede ise /θ/ ve /ð/ seslerinin olmaması bu duruma örnek gösterilebilir.

2. *Simgesi ZD olan Zorunlu Olmayan Seçenek:* Bir kuralın bir dilde var olması ama kullanımının zorunlu olmamasını göstermektedir. Örneğin, Türkçedeki adıl özne kullanılmak zorunda değildir: (*Ben*) *geliyorum*. Benzer şekilde, hem Türkçe hem de İngilizcede ortaç eksiltilmesi durumunda zorunlu olmayan seçenek söz konusudur: *The girl who is in the room* ve *The girl in the room* ile *Oturma odasında olan kız* ve *Oturma odasındaki kız* ifadelerinin ikisi de kullanılabilir.
3. *Simgesi Z Olan Zorunlu Seçenek:* Belirli bir kuralın bir dilde var olması ve kullanımının da zorunlu olması anlamına gelmektedir. İngilizcede sayı sıfatından sonra gelen çoğul biçim birimi (*two book-s*) ve Türkçedeki kişi eki (*Ben geliyor-um.*) bu duruma birer örnektir.

Yukarıdaki gibi bir güçlük sıradüzenlemesinin yapılabilmesi için öncelikle anadil ve amaç dil yukarıdaki üç seçeneğe göre değerlendirilerek karşılaştırmalı bir çizelge oluşturulmalıdır. Ardından da bu çizelgedeki özellikler en güçlüden en kolaya doğru sıralanmalıdır. Bu durumda, ana dilde var olmayıp amaç dilde olan bir özellik ilk sıralarda yer alırken her iki dilde de var olan bir özellik son sıralara konmalıdır. Böyle bir çizelge yöntemi sayesinde öğrencinin anadili ile amaç dili arasındaki benzer ve farklı noktaların farkında olması sağlanacak ve olası hatalar en aza indirilecektir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde problem durumu ele alınacak, böyle bir çalışmanın yapılmasına neden gereksinim duyulduğu açıklanacaktır. İkinci olarak, çalışmanın amaçları belirtilecek ve ilgili olduğu alan için ne derece önemli olduğundan bahsedilecektir. Üçüncü olarak da, araştırmaya yol açan temel sorunun ne olduğu gösterilecek ve ardından alt problemler sıralanacaktır. Sonrasında ise çalışmaya yönelik sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar sırasıyla ele alınacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, araştırmanın ortaya çıkmasını sağlayan temel soru ve ona göre oluşturulan alt sorulara yönelik seçilen ve hem yerli hem de yabancı kaynaklardan temin edilmiş olan ilgili yayın ve araştırmalar sunulacaktır.

Üçüncü bölüm ise çalışmanın yöntemini açıklamak üzere oluşturulacaktır. İlk olarak, araştırma modeli gösterilecek, ardından da sırasıyla evren ve örneklem, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri alt başlıkları altında yöntemle ilgili gerekli açıklamalar yapılacaktır.

Dördüncü bölüm, karşılaştırmalı dilbilim ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ayrılacaktır. İlk olarak, karşılaştırmalı dilbilimin tanımı, tarihi ve amacı üzerinde durulacak, sonrasında ise karşılaştırmalı dilbilimin yabancı dil öğretimindeki yeri ve öneminden bahsedilecektir.

Çalışmanın beşinci bölümünde Türkçedeki ortaç yapısı betimlenecektir. Dolayısıyla, Türkçede ortaçların yapılışı, çeşitleri ve kullanılışı ayrı alt başlıklarla ele alınacaktır.

Altıncı bölümü İngilizcedeki ortaç yapısını betimlemek üzere ayrılmış olup çalışmanın bu kısmında Türkçedeki ortaçlarla yapısal açıdan benzerlik gösteren İngilizce ortaçlar örnekler üzerinden açıklanacaktır.

Bu çalışmanın yedinci bölümünde ise Türkçede sıfatfiil yapan biçimbirimlerin İngilizcedeki denklikleri ve eşdeğerlilikleri ayrı ayrı ele alınacak ve her bir biçimbirime eşdeğer İngilizce kullanımlar örnekler aracılığıyla açıklanacaktır.

Sekizinci bölüm, yapısal ve anlamsal eşdeğerlilik ve denklik ilişkisi başlığı altında ele alınacak olup Türkçede ortaç yapısı elde etmek için kullanılan her bir biçimbirimin İngilizcedeki eşdeğer kullanımlarının hem yapısal hem de anlamsal açıdan karşılaştırmasını kapsayacaktır.

Dokuzuncu bölümü ise çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara ve bunlara yönelik yorumlara ayrılacaktır.

Son olarak da onuncu bölümde sonuç, tartışma ve önerilere yer verilecektir.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil sınıflarında dilbilgisinin öğretimi konusu senelerdir üzerinde tartışılan bir olgudur. Bazı araştırmacılar yabancı dil sınıflarında dilbilgisinin öğretiminin çok da gerekli olmadığını savunmuş, gerekçe olarak da hedef dilde iletişimin ön planda tutulması gerektiğini göstermiştir. Öbür yandan, pek çok çalışmada dilbilgisi öğretiminin önemi vurgulanmaktadır. Durmuş ve Okur'un da (2013: 334) belirttiği gibi, öğrenci dilbilgisi kurallarını bildiği zaman hedef dili daha etkili bir biçimde kullanabilecektir. Diğer bir deyişle, dilin kurallarının bilinmesi daha doğru ve etkili bir iletişimi sağlayacaktır. Ayrıca, dilbilgisi dört temel beceri ile ilişkili bir alandır: dinleme, okuma, yazma ve konuşma. Bu becerilerin geliştirilmesinde ve kullanılmasında dilin kurallarının bilinmesi öğrenci için oldukça faydalı olacaktır. Barın'a göre (1994: 54):

İnsan ana dilini öğrenirken dil bilgisine ihtiyaç duymaz. Uzun bir zaman içinde ezber, tekrar ve benzetme yoluyla dil öğrenilir. Yabancılara Türkçe öğretmek için ise dil bilgisine ihtiyaç vardır. Çünkü öğrenciler ana dilleri dışında bir dil öğrenmektedirler. Ve öğrendikleri dili kendi anadilleriyle devamlı karşılaştırmaktadırlar. (Aktaran Durmuş ve Okur, 2013: 336)

Sonuç olarak, ana dil ile hedef dil arasında bir karşılaştırma eğilimi söz konusudur. Beerbom (1992: 87) dil öğreniminde ana dilin yabancı dili olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yönlü olarak etkilediğini savunmaktadır. Ana dilin yabancı dile olumlu etkisini *aktarım/transfer* olumsuz etkisini ise *girişim* olarak adlandırmaktadır (Aktaran Yücel ve Erişek, 2003: 32). Ana dilin bir yabancı dilin öğreniminde sürekli olumsuz etki yaptığı, öğrenimi zorlaştırdığı iddia edilemez, aksine ana dil yabancı dilin öğrenimine olumlu etki de yapabilmekte, öğrenimi bir ölçüde kolaylaştırabilmektedir (Aktaran Helbig, 1981: 100; Yücel ve Erişek, 2003: 31).

Bu çalışmanın problem durumunu Türkçedeki ortaç yapısının İngilizcede karşılık bulan kullanımlarının farklı yönlerinin olması ortaya çıkarmıştır. İki dil arasında söz konusu yapıya yönelik farklılıkların bulunmasının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme sürecinde birtakım zorluklara yol açacağı varsayılmaktadır. Ancak, bu çalışma sayesinde ilk olarak öğreticinin ardından da öğrencinin hedef yapıya dair bir farkındalık elde etmeleri sağlanacak, böylelikle olası hatalar en aza indirilecektir.

1.2. Amaç ve Önem

Özellikle yabancı dil öğretiminde hedef dile yönelik kuralların bilinmesinin öneminden yukarıda bahsedilmiştir. Dilbilgisi dört temel becerinin kullanımında bir araç işlevi görerek dilin daha etkili kullanılmasını sağlamaktadır. Aydın (1994: 4) Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde dilbilgisi öğretiminin sağladığı faydaları aşağıdaki gibi sıralamaktadır (*Aktaran Durmuş ve Okur, 2013: 335*):

- Öğrencinin dildeki hatalarını azaltır.
- Yazma becerisini geliştirir.
- Zihnin gelişimine katkı sağlar.
- Yabancı dilin öğrenimini kolaylaştırır.
- Ölçünlü Türkçe'nin öğrenilmesini sağlar.
- Bilimsel yöntem ve çözümleyici düşünmeyi geliştirir.
- Etkili iletişim kurmayı sağlar.
- Dilsel özgüveni artırır.
- Kültürel ve dilsel hoşgörüyü artırır.
- Sınıfta daha egemen olunmasını sağlar.

Yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretiminde dilbilgisi kurallarının bilinmesinin sağladığı yararlar yukarıda belirtilmiştir. Bu çalışmanın temel konusu olarak da Türkçedeki ortaç yapısı seçilmiş ve İngilizce ile karşılaştırma yapılarak İngilizceyi zaten bildikleri varsayılan öğrencilerin Türkçeyi daha kolay ve etkili bir biçimde öğrenmeleri amaçlanmıştır. Aynı zamanda, ana dili ya da yabancı dili İngilizce olan bireylere Türkçe öğretmeyi hedefleyen öğreticilerin ortaç yapıları konusunda iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında bilinçlenmeleri sağlanacak ve bu sayede daha verimli bir öğretim ve öğrenme süreci gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin ana dilleri ya da yabancı dillerinin etkisiyle hedef dili öğrenme sürecinde ortaya çıkabilecek güçlüklerle yönelik farkındalık

düzeyleri artırılacağı için tipik hatalardan kaçınmaları da sağlanacaktır. Sonuç olarak, Türkçedeki ortaç yapısına yönelik daha etkili bir öğretme ve öğrenme sürecine ulaşılması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırma Sorusu

Ortaç yapısının Türkçe ve İngilizcedeki kullanımlarını karşılaştırmalı olarak betimlemeyi ve ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklardan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde faydalanmayı hedefleyen bu çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekilde oluşturulmuştur:

Türkçede ortaç içeren tümcelerin yapısal ve anlamsal açıdan İngilizce ile karşılaştırılması Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecine ne gibi katkılar sağlar?

1.4. Alt Problemler

Yukarıdaki problem durumu ve araştırma sorusu göz önünde bulundurularak şu alt problemler oluşturulmuştur:

- 1) *Türkçedeki ortaç yapısı İngilizcede hangi biçimlerde karşımıza çıkmaktadır?*
- 2) *Bütüncede ortaya çıkan İngilizce eşdeğerliliklerin Türkçedeki ortaç yapılarıyla anlamsal ve biçimsel açıdan benzerlik ve farklılıkları nelerdir?*
- 3) *Bütüncede ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklardan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl yararlanılabilir?*

1.5. Sayıtlar

Türkçedeki ortaçlı tümcelerin hem yapısal hem de anlamsal açıdan İngilizce ile karşılaştırılması sonucu elde edilen İngilizcedeki eşdeğer kullanımların Türkçe ile benzer ve farklı yönlerinin tespit edilmesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimini önemli ölçüde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çalışma için oluşturulan bütüncü sonucunda belirlenmiş olan söz konusu benzerliklerin Türkçeyi öğrenme sürecini daha kolay kılacağı, farklılıkların da hem öğretici hem de öğrenciyi hedef yapı konusunda bilinçlendirerek hata oranını büyük ölçüde düşüreceği varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Sineklerin Tanrısı adlı kitaptaki ortaç yapılarına *Lord of the Flies* kitabında denk gelen yapılardan oluşturulan bütünce sayesinde bu çalışmanın temelini oluşturan yapı iki dilde karşılaştırılabilecektir. Karşılaştırma sonucu ortaya çıkan kullanımlar yapısal ve anlamsal olarak ele alınacak, bu açılarından değerlendirilecektir. İki kitap üzerinden oluşturulan bütüncenin iki dilde anlamsal denklik gösteren yapıların tümünü aktarması gibi bir durum söz konusu olmasa da Türkçedeki ortaç tümcelerinin İngilizcedeki yapısal ve anlamsal denkliklerinin önemli bir bölümünü gösterme fırsatını sunacağı düşünülmektedir, çünkü incelenen kitaplarda ortaç yapısına oldukça sık rastlanmıştır.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde ise çalışmada adı geçen önemli terimlerin tanımı verilecektir.

Ortaç: “Varlıkları niteledikleri ya da belirttikleri için sıfat; özne, nesne, tümleç olarak yan önerme kurdukları için de eylem gibi sayılan sözcüklerdir.” (Gencan, 2007: 434)

Bütünce (Corpus): McEnery vd. (2006: 4)’te yapılan tanıma göre “Dilbilimde bir dili belirgin dilbilimsel ölçütlere göre örneklemek amaçlı olarak o dile ait yazılı ve sözlü metinlerden seçilerek belirli standartlara göre düzenlenmiş metin parçalarının bütünüdür.” (Aktaran Durmuş ve Okur, 2013: 434)

Olumlu transfer: Öğrencinin daha önceden sahip olduğu bilgilerin yeni öğrendiklerini kolaylaştırması durumudur. (Seven ve Engin, 2008: 194)

Olumsuz transfer/İnterferenz: Öğrencinin daha önceden sahip olduğu bilgilerin yeni öğrendiklerini zorlaştırması durumudur. (Seven ve Engin, 2008: 194)

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ise çalışma için kullanılmış olan Türkçede ve İngilizcedeki ortaç yapısı, karşılaştırmalı dilbilim ve bütüncü çalışmalarına yönelik yazılmış yerli ve yabancı yayın ve araştırmalara yer verilecektir.

Gencan (2007) **Dilbilgisi**, Banguoğlu (2004) **Türkçenin Grameri** ve Kükey (1975) **Türkçenin Sözdizimi** adlı kitaplarda Türkçede kullanılan ortaç/sıfatfiil yapısı ayrıntılı bir biçimde ele alınmaktadır. Bu kitaplarda ortaç/sıfatfiillerin nasıl yapıldığı, anlamı ve kullanımına yönelik açıklamalar çeşitli örnekler üzerinden yapılmaktadır.

Underhill (1997) **Turkish Grammar** adlı kitabında Türkçede ortaçların yapılışı, özne ve nesne durumunda ortaçlar, belirttikleri zamana göre ortaçlar ve her birinin kullanımına değinmektedir.

Göksel ve Kerslake (2006) **Turkish: A Comprehensive Grammar** adlı kitaplarında *relative clauses (ilgi tümcecikleri)* başlığı altında Türkçedeki ortaç yapısını oldukça ayrıntılı bir biçimde ele alarak bitimli ve bitimsiz ortaçları, sınırlayıcı ve sınırlamasız ortaçlar, fiilden sıfat türeten *-DİK* ve *-(y)AcAK* biçimbirimlerini örnekler aracılığıyla açıklamaktadır.

Gürbüz (2010) ise **Fiilleri Sıfat-Fiil Yapan Ekler Midir, Kullanım Mı?/Which One Makes The Verbs Particibal? Suffix or Usage?** adlı çalışmasında Türkçede fiilden sıfat türetebilen biçimbirimlerin eklendiği sözcükleri tek başına değil de kullanıldıkları bağlam içinde değerlendirmenin gerekliliğinden bahsetmektedir.

Bu çalışma için İngilizcedeki ortaçlar ve ilgi tümceciklerine yönelik ise Alexiadou ve Schäfer'in (2013) **Non-Canonical Passives**, Quirk, Greenbaum, Leech ve Svartvik'in (1985) **A Comprehensive Grammar of the English Language**, Aarts ve McMahon'un (2006) **The Handbook of English Linguistics** ve Swan ve Walter'in (2011) **Oxford English Grammar Course-Advanced** adlı çalışmaları esas alınmıştır. Bu kitaplarda İngilizcedeki söz konusu yapının ne şekilde yapıldığı ve nasıl kullanıldığı örneklerle açıklanmaktadır.

Karşılaştırmalı dilbilim konusu için ise Freidin'in (1992) **Principles and Parameters in Comparative Grammar**, Yücel ve Erişek'in (2003) **Karşılaştırmalı Dilbilim ve Yabancı Dil Dersi**, Dede'nin (1983) **Yabancı Dil Öğretimi: Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştırmalı Dilbilim ve Yanlış Çözümlemesinin Yeri**, Lord'un (1966) **Comparative Linguistics** ve Brown ve Yule'un (1983) **Discourse Analysis** adlı çalışmalarından yararlanılmıştır. Bu çalışmalarda özellikle karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarının yabancı dil öğretimi sürecine katkısı üzerinde durulmaktadır.

Dilbilim çalışmalarına bütüncü temelli yaklaşımı ele alan Reppen ve Simpson (2002) **Corpus Linguistics** ve Harris ve Moreno (2010) **Corpus Linguistics in Language Teaching** adlı çalışmalar da bütüncü/derlem temelli yaklaşımın önemini göstererek bu çalışma için birer kaynak olmuştur.

Son olarak, Durmuş ve Okur (2013) **Yabancılarla Türkçe Öğretimi El Kitabı** adlı kitaplarında yabancılarla Türkçe öğretiminin tarihi seyri, dilbilgisi eğitiminin önemi, derlem dilbilim çalışmaları ve dil öğretimi konularında yaptıkları açıklamalar ile bu çalışmaya büyük ölçüde ışık tutmuştur.

3. YÖNTEM

Bu çalışma bütünce (*Ing.-corpus*) temelli bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Bir kitabın Türkçe (*Sineklerin Tanrısı*) ve İngilizce (*Lord of the Flies*) sürümleri okunmuş ve Türkçe kitapta kullanılan ortaçağ yapılarına İngilizcede eşdeğerlilik gösteren ifadeler ile bir bütünce oluşturulmuştur. Oluşturulan bu bütünce sayesinde hedef yapının aktarım şeklindeki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Bu veriler aracılığıyla da yabancı dil olarak Türkçe öğretimine dair önerilerde bulunulacaktır.

Günümüzde teknolojik yöntemlerin her geçen gün daha da gelişmesiyle dilbilim çalışmaları sonucu elde edilen bulgular da betimlenebilir veri tabanlarına dayandırılabilir (Durmuş ve Okur, 2013: 434-435). Bütünce de bu veri tabanlarından biridir. İmer vd.'ne (2011: 66) göre *bütünce (corpus)* dil betimlemelerinde ya da dil konusundaki varsayımları doğrulamada kullanılan yazılı/sözlü verilerin toplamıdır. McEnery vd.'de (2006: 4) ise *derlem* kavramıyla ifade edilen *corpus* şu şekilde tanımlanmaktadır: “Dilbilimde bir dili belirgin dilbilimsel ölçütlere göre örneklemek amaçlı olarak o dile ait yazılı ve sözlü metinlerden seçilerek belirli standartlara göre düzenlenmiş metin parçalarının bütünüdür.” (Aktaran Durmuş ve Okur, 2013: 434).

Biber, Conrad ve Reppen (1998: 4) bütünce temelli yaklaşımın şu dört özelliğini vurgulamaktadır:

- 1) Doğal metinlerdeki gerçek örüntüleri çözümlediğinden deneyimseldir.
- 2) Bütünce olarak adlandırılan doğal metinlerin geniş verilerinden faydalanmayı sağlar.
- 3) Hem otomatik hem de etkileşimsel teknikleri kullanarak çözümleme için geniş bir kullanım ağı oluşturur.
- 4) Hem nicel hem de nitel çözümleyici tekniklere dayanır. (Aktaran Reppen ve Simpson, 2002: 93)

Sonuç olarak, bütüncü/derlem çalışmalarına dayalı dil araştırmalarının sunduğu birtakım olanaklar vardır. Çalışma sonucu elde edilen veriler yabancı dil öğretimi açasından da değerlendirilebilir. Durmuş ve Okur (2013: 437) ‘de derlem çalışmalarının dil öğretime sağladığı katkılar arasında materyal tasarımı, bağlam içi sözcük listelerinin yapılması, birlikte kullanım ve eşdizim görünümleri, tanık/örnek dizge çıkarımı gibi durumlardan bahsetmektedir.

1970’lerden itibaren dilbilim alanyazınında kendisine yer edinen bütüncü çalışmaları, yazılı metinlerin yazar ve okuyucunun eş-metin oluşturma sürecinde yeterli veriyi dildedışı öğeleri dikkate almaksızın sağlayabildiği, iletişimi zaman ve uzamın ötesine taşımaya izin veren bir saklama işlevinin bulunduğu ve dili duyusal düzlemden görsel düzleme geçirme özelliği olduğu için oldukça önem kazanmıştır (Aktaran Goody, 1977: 78; Brown ve Yule, 1983: 13). Bu tür bir yaklaşım sayesinde araştırmacı daha güvenilir veriler elde ederek çalışmasını oldukça nesnel kılacaktır. Nitekim araştırma sürecinde kendi kişisel görüşlerinden ziyade farklı kaynaklardan elde ettiği bilgiyi esas alarak birtakım sonuçlar çıkaracaktır. Bütüncü yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmalar için de önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

Özellikle dile ilişkin öğelerin kullanıldıkları bağlamdan ayrı ele alınmaması gerektiğini vurgulayan araştırmacılar bütüncü yaklaşımını benimseyerek çalışmalarını sürdürmüş ve bu yaklaşımı temel alan çalışmalar sonucu elde edilen verilerin dil sınıflarında kullanılmasının gerekliliğini vurgulamıştır (Aktaran Perez-Paredos, 2008; Harris ve Jean, 2010: 53).

Söz konusu karşılaştırmalı dilbilim olunca iki dil arasında yapılan çeviri çalışmaları da önem kazanmaktadır. Bütüncüye dayanan bir çalışma çeviri ve dil öğretimi veya öğrenimi arasındaki bir alanda yer almaktadır. Diğer bir deyişle, bütüncenin kullanımı iki alanı da ilgilendirmektedir (Aktaran Bernardini et al. 2003: 1-2; Harris ve Jean, 2010: 99).

Sonuç olarak, bu çalışma için aynı hikayenin Türkçe ve İngilizce sürümü seçilerek hedef yapı olan ortaçların bütüncesi oluşturulmuş ve bu yapıya yönelik çeviride ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrenecek olan bireylere yardımcı olunması amaçlanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmanın veri toplama yöntemi *doküman incelemesidir*. Yıldırım ve Şimşek (2011: 187) bir veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesini şu şekilde tanımlamaktadır: “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” Bu yöntem dilbilimcilerin sıklıkla kullandığı yöntemler arasında olup Forster’e göre (1995) beş aşamada yapılmaktadır (*Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011: 193*):

- 1) Dokümanlara ulaşma
- 2) Orijinalliğini kontrol etme
- 3) Dokümanları anlama
- 4) Veriyi analiz etme
- 5) Veriyi kullanma

Yukarıdaki aşamaların bu çalışma için nasıl gerçekleştirildiği ise şu şekilde aktarılabilir: İlk olarak hedef yapı olan ortaçların sık kullanıldığı ve aynı hikayenin Türkçe ve İngilizcede ele alınmış biçimleri olduğundan hedef yapıya yönelik bir karşılaştırmanın kolaylıkla yapılabileceği *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies* kitaplarına ulaşılmıştır. Söz konusu kitapların orijinalliği onaylandıktan sonra içerikte geçen ortaç yapıları çıkartılmış ve bunlardan bir bütünce oluşturulmuştur. Bunun için de kitaplardan çıkartılmış olan ortaç listesindeki öbekler belirli ulamlara ayrılmış ve ardından da Türkçedeki ortaç yapısına İngilizcede denk gelen dilbilgisel öbekler ve/veya tümceler yapısal ve anlamsal açıdan değerlendirilmiştir. Bu süreçte özellikle eldeki verileri analiz etme aşaması oldukça önemlidir. Dolayısıyla titiz ve sistematik bir çalışma gerektirmektedir. Bailey (1982) doküman inceleme yöntemindeki analiz basamağının dört aşamada gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir (*Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011: 197*):

- 1) Analize konu olan veriden örneklem seçme
- 2) Kategorilerin geliştirilmesi
- 3) Analiz biriminin saptanması
- 4) Sayısallaştırma

Bu çalışmanın analiz aşaması için öncelikle hedef yapı olan ortaçların epey kullanılmış olduğu *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies* kitapları seçilmiştir. Analize konu olacak olan Türkçedeki ortaç yapısının geçtiği öbeklerin bir listesi yapılmış ve ardından da bu yapılara İngilizcede karşılık bulan öbekler bütüncede Türkçelerinin karşısına yazılmıştır. Bu arada Türkçedeki ortaçlara İngilizcede denklik gösteren bütün yapıları kapsayan belirli ulamlar oluşturulmuş ve sadece ortaçlara odaklanılmıştır. Son olarak da Türkçede ortaç elde etmek için kullanılan biçimbirimlere denk gelen İngilizce yapıların kullanım oranları hesaplanmış ve böylece elde edilen bulguların sayısallaştırılması sağlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada öncelikle Türkçeye yönelik yazılmış olan yerli ve yabancı dilbilim ve dilbilgisi kitapları taranmış, bu kitaplarda ortaç/sıfatfiilleri betimleyen kısımlar incelenmiştir. İkinci olarak da benzer bir çalışma İngilizce için yapılmıştır. Türkçe ve İngilizcedeki ortaç yapısı için planlanan betimleme kısmına dair yapılan bu çalışmaların ardından aynı hikayenin Türkçe ve İngilizcede yazılmış sürümleri, *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies*, okunmuştur. Dolayısıyla, çalışmanın evrenini hedef yapının sık kullanıldığı yukarıda adı geçen iki kitap oluşturmaktadır.

İlk olarak, *Sineklerin Tanrısı*'ndaki bütün ortaçlı tümceler çıkartılmış ve bu yapılara İngilizce kitapta denk gelen kullanımların bir listesi oluşturulmuştur. Böylelikle çalışmanın asıl dayanağı olan bütüncü ortaya çıkmış ve bu bütüncüyü oluşturan tüm yapılar örnekleme meydana getirmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın ilk aşamasında Türkçe dilbilim ve dilbilgisi kitapları incelenmiş ve ortaç yapısının ne şekilde betimlendiği ele alınmıştır. Ardından aynı türden bir çalışma İngilizce dilbilim ve dilbilgisi kitaplarına bakılarak yapılmıştır.

İkinci aşama, çalışmanın dayandırıldığı bütüncenin oluşturulma aşamasıdır. *Sineklerin Tanrısı*'ndaki tüm ortaç yapıları çıkartılmış ve bunlardan bir liste yapılmıştır. Ardından da *Lord of the Flies*'da söz konusu yapılar için kullanılmış ifadeler Türkçe denkliklerinin karşısına yazılmıştır. Sonuç olarak bütünce bir tablo şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu sayede Türkçedeki hedef yapının İngilizce ile yapısal ve anlamsal açıdan karşılaştırması kolaylıkla yapılabilmektedir. Son olarak da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için birtakım önerilerde bulunulacaktır. Karşılaştırma sonucu ortaya çıkan iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıklar yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin hedef yapıyı öğrenme sürecinde karşılaşılabileceği olası zorlukları gösterdiğinden bu sürece epey katkı sağlanacaktır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Bu çalışma için bir bütünce oluşturulmasında temel amaç ortaç yapısının Türkçe ve İngilizcedeki benzer ve farklı yönlerini ortaya çıkarmak olduğundan söz konusu yapının iki dilde kullanılış biçimini net bir biçimde gösterecek bir listenin hazırlanması kaçınılmaz olmuştur. Böyle bir listenin hazırlanması için de Türkçedeki hedef yapının İngilizcedeki karşılığı yazıldıktan sonra, bütüncede yer alan tüm ortaçları belirli ulamlara ayırma ve sınıflandırma yoluna gidilmiştir. Bunun için de Türkçe kitapta ortaç elde etmek için kullanılmış olan her bir biçimbirim için ayrı bir ulam oluşturulmuş ve örnekler bu gruplara yazılmıştır. Bu işlem için biçimbirimler kullanım sıklığına göre sıraya konmuştur. Sonrasında ise bu verileri çözümleme işlemine başlanmıştır. Türkçe kitaptaki biçimbirimlere İngilizce kitapta denk gelen her bir yapının türü yanına yazılmış ve ardından her bir biçimbirimin oluşturduğu ulamda aynı türdeki yapılardan alt ulamlar oluşturulmuştur. Son olarak ise her bir ulamın içinde yer alan alt ulamların kullanım sıklığına göre elde edilen yüzdelik oranları çıkartılmış ve her biçimbirim için İngilizce kitaptaki denkliklerden kullanım sıklığına göre dairesel grafikler oluşturulmuştur.

4. KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM VE TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ

4.1. Karşılaştırmalı Dilbilimin Tanımı

İngilizcede *comparative linguistics* ve *contrastive linguistics* terimleriyle ifade edilen karşılaştırmalı dilbilime yönelik tanımlamalar *iki veya daha fazla dil, benzerlik ve farklılık* kavramlarını esas almaktadır. Sebüktekin (1990: 15)'e göre karşılaştırmalı dilbilgisi “İki ya da daha çok dilin dizgesel bir karşılaştırılması aracılığıyla bu dillerin her alanındaki (...) benzerlik ve farklılıkları saptamaya çalışan bilim dalıdır.” (Aktaran Yücel ve Erişek, 2003: 30). Benzer şekilde Dede (1983:123) karşılaştırmalı dilbilimi, dilbilimin iki ya da daha fazla dil arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmayı hedefleyen ve bu yönde çalışmalar yapan dalı olarak tanımlamaktadır.

4.2. Karşılaştırmalı Dilbilimin Tarihi

Lord (1966: 106-108) karşılaştırmalı dilbilimin öncüsü olarak Sanskritçe üzerine çalışmalar yapan Hintli dilbilgisi uzmanlarını göstermektedir. Ardından 19. yüzyıl dilbilimcilerinin de katkısıyla karşılaştırmalı dilbilimin doğduğu kanısındadır. O dönemde Sanskritçe, Slav dili ve Keltçe üzerine yoğunlaşmış ve bu dillere yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılmıştır. Aslında dilbilim eski dönemlere ait metinlerin çözülmesi için bir araç olarak görülmüştür. Avrupa'daki karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarının öncülüğü ise 19. yüzyılın başlarında Franz Bopp tarafından yapılmıştır. Bopp'a göre, Sanskritçe'nin diğer Avrupa dillerinin atası özelliğini taşıması mümkün görünmemektedir. Bopp Avrupa dil ailesindeki dillerde yer alan sözcüklerin yapısının üç parçadan oluştuğunu dile getirmiştir: *Kök* (root), *sonak* (suffix) ve *çekimeki* (ending). Sonuç olarak, modern karşılaştırmalı dilbilimin varlığını bu çalışmalara borçlu olduğu düşünülmektedir.

Freidin (1992: 3) ise modern karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarına çerçeve oluşturan teori olarak *Evrensel Dilbilgisi* (Universal Grammar-UG) teorisini vurgulamaktadır. Diller sözdizimsel yapıları açısından farklılık gösterdiğinden bu dilbilimsel çeşitliliğe açıklama getirecek bir ifadeye ihtiyaç duyulmuştur. Bunun

sonucunda da Evrensel Dilbilgisi teorisi ortaya çıkmış ve günümüzdeki karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarına öncülük edilmiştir.

4.3. Karşılaştırmalı Dilbilimin Amacı

Saussure karşılaştırmalı dilbilimin iki temel amacını şu şekilde belirtmiştir:

- 1) Tüm gözlemlenebilir dillerin tarihini betimlemek ve izlemektir, ki bu da dil ailelerinin tarihinin izini sürmek ve mümkün olduğu kadar her dil ailesinin ana dilini yeniden düzenlemek anlamına gelmektedir.
- 2) Bütün dillerde sürekli ve evrensel olarak işleyen güçleri tespit etmek ve tüm özel tarihi olguların indirgenebileceği genel kuralları çıkarmaktır.

(*Aktaran* Lord, 1966: 111-112)

Dede (1983: 123) ise genel dilbilimin bir dalı olan karşılaştırmalı dilbilimin uygulamaya yönelik hedefleri arasında öncelikle dil öğretimini ve öğretim araç-gereçlerini geliştirmeyi göstermektedir. Bu ifade, karşılaştırmalı dilbilim ve yabancılara Türkçe öğretimi alanlarına yönelik olan bu çalışmanın da önemini göstermektedir.

4.4. Karşılaştırmalı Dilbilimin Yabancı Dil Öğretimindeki Önemi

Anadil ve hedef dilin karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıklar öğrencilerin ne tür konuları kolaylıkla, ne tür konuları güçlükle öğrenebileceğine dair bilgi vererek dili öğrenme sürecine yönelik varsayımda bulunmamızı sağlamaktadır (Dede, 1983:123). Fries (1945:9)'a göre "En etkili yabancı dil gereçleri, öğrencinin anadili ile amaç dilinin özenli bir karşılaştırılması sonucu elde edilen bilgilerin ışığında, amaç dilin bilimsel bir çözümlenmesine dayanan gereçlerdir." (*Aktaran* Dede, 1983: 124).

Öbür yandan, öğrencinin anadili ile amaç dili arasındaki farklılıkların öğrenme sürecini olumlu etkilediğini vurgulayan bir görüş de söz konusudur. Oller ve Ziahosseiny (1970)'e göre, iki dil arasındaki farklılıklar az olduğu zaman öğrenci

daha çok güçlükle karşılaşmaktadır, çünkü anadiline güvenerek onu esas almakta ve bu durum da yanlış genellemelere yol açmaktadır (*Aktaran Dede*, 1983: 124).

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen iki görüşe göre de karşılaştırma sonucu elde edilen bilgi öğretim gereçlerinin hazırlanması aşamasında dikkate alındığı sürece, anadil ile amaç dil arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesinin yabancı dil öğretimindeki katkısı kayda değer olacaktır.

5. TÜRKÇEDE ORTAÇ YAPISI

Türkçede fiillerden türetilen sıfat yapıları için *ortaç*, *sıfatfiil* ve *sıfateylem* gibi terimler kullanılmaktadır. Bu dilbilgisi yapısı için yapılan tanımlarda ise birtakım farklılıklar dikkat çekmektedir. Örneğin, Göksel & Kerslake (2006: 380)'e göre “Ortaçlar, ad öbeklerini niteleyen karmaşık sıfat yapılarıdır.” Böylece, ortaçların sıfat olarak kabul gördüğü ve belirli bir ad öbeğini nitelediği vurgulanmıştır. Gencan (2007: 434) ise sıfateylemler olarak da adlandırdığı ortaçları şu şekilde tanımlamıştır: “Varlıkları niteledikleri ya da belirttikleri için sıfat; özne, nesne, tümleç olarak yan önerme kurdukları için de eylem gibi sayılan sözcüklerdir.” Böyle bir tanımlamada vurgulanan nokta ise ortaçların hem sıfat hem de eylem işlevini göstererek tümce içerisinde farklı öğeler biçiminde karşımıza çıkabileceğidir.

Öbür yandan, Banguoğlu (2004: 422) söz konusu yapı için *sıfatfiil* kavramını kullanarak “Sıfatfiil fiilin zamana bağlı olarak kavramını sıfatlaştıran bir şeklidir.” biçiminde yaptığı tanımında fiilin sifata dönüşmesini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, ortaya çıkan yapıda sıfatlaşmış bir kavram ve aynı fiillerde olduğu gibi aktarılan bir zaman kavramı söz konusudur. Kükey (1975: 196)'da ise hem ortaç hem de sıfateylem kavramını kullanarak tanımını şu şekilde yapmıştır:

Her yapıdaki eylem tabanlarından belirli eklerle türeyip bir yandan sıfatlar gibi iş görerek öznesini niteleyen; bir yandan eylemler gibi iş görerek tümcecik oluşturabilen; ancak, eylemler gibi çekimlenemeyen; olumlu olumsuz biçimleri bulunan sözcüklere ortaç adı verilir.

Bu durumda ortaçlar, farklı yapılara sahip eylemlerden belirli ekler yardımıyla oluşturularak iki tür işlevi gerçekleştirebilir. Bir sıfatın yaptığı gibi öznesini niteleyebilir ya da eylem gibi bir tümcecik oluşturabilir. İkinci işlevinde eylemlerden önemli bir farkı bulunmaktadır. Ortaçlar eylemlerle aynı biçimde çekimlenemez, ama olumlu veya olumsuz yapıda kullanılabilir.

Ortaçlar için yukarıda yapılan tanımların bazılarında vurgulanan noktalar farklı olsa da bu yapı için ortak birtakım özelliklerden söz etmek mümkündür. Kükey

(1975: 197)'de bu özelliklere değinmiştir. İlk olarak, ortaçlar sözcük türü açısından sıfat grubunda yer almaktadır, fakat sıfatlarda olduğu gibi ortaçlarda da adlaşma₁ olabilmektedir:

*Dünyada **sevilmış** ve **seven** nafile bekler;*

*Bilmez ki **giden** sevgililer dönmeyecekler.* (Yahya Kemal Beyatlı)

Bu dizelerde geçen *giden* sözcüğü ortaçtır ve tıpkı bir sıfat gibi *sevgililer* adını nitelemektedir. *Sevil-miş* ve *sev-en* sözcükleri de ortaçtır, ancak burada bir adlaşma söz konusudur, çünkü bu iki sözcüğün ardından bir isim kullanılmamıştır. İkinci olarak, ortaçlar eylemlerle benzerlik göstermektedir, çünkü kendisine bağlı öğelerle bir tümcecik oluşturmaktadır. Ayrıca, bu tümceciğin yüklemi işlevini görmektedir.

Emre (1945: 165) fiilden türetilerek ardından gelen adları niteleyen sözcüklerin bazılarını ortaç bazılarını ise sıfat olarak adlandırmış, neden böyle bir ayırım yaptığına ise değinmemiştir. Ancak verilen örneklerde net bir biçimde görülen durum, fiilden isim türeten eklerin bazılarının sıfat da türetebildiğidir. Örneğin, *-i* biçimbiriminin kullanılmasıyla fiilden türetilen sözcüklerden bir kısmı sıfat anlamı taşımaktadır. Bu tür sözcükler ortaç olarak adlandırılmamaktadır, zaman içerisinde sözlükte sıfat olarak yerlerini almıştır.

- *Dol-u* (şişe)
- *Öl-ü* (adam)
- *Şaş-ı* (göz)

Benzer şekilde, bazı fiillere *-eç* biçimbiriminin eklenmesiyle adlar nitelenebilir (*gül-eç* kadın). Bu biçimbirim *-n* ile biten bir fiile eklenirse *-ç* olarak kullanılmaktadır (Emre, 1945: 168):

- *İğren-ç* (şaka)
- *Güven-ç* (insan)
- *Kıskan-ç* (koca)
- *Gülün-ç* (durum)

¹Banguoğlu (2004: 566-570)'te sıfatfiillerde adlaşma olması durumunda “zamirli sıfatfiil” kavramı kullanılmaktadır.

Aynı biçimbirim Karaağaç (2012: 293)'te –ç eki olarak adlandırılmıştır:

- *Gülün-ç*
- *Korkun-ç*
- *Kıskan-ç*

Fiilden elde edilen *-ek* yapıları sıfatlara ise şu örnekler verilmiştir (Emre, 1945: 168):

- *Kork-ak* (çocuk)
- *Ürk-ek* (hayvan)
- *Dön-ek* (adam)
- *Bun-ak* (amca)

Belirli fiillere *-me* biçimbiriminin getirilmesiyle oluşturulan sıfatlar etken ya da edilgen bir anlam taşıyabilmektedir Emre (1945: 188):

- 1) Etken anlamlılar: *anadan doğ-ma* (kör), *babadan kal-ma* (av), *sonradan gör-me* (insanlar)
- 2) Edilgen anlamlılar: *Süz-me* (bal), *yar-ma* (şeftali), *altın kapla-ma* (gözleme),

Kullanıldığı öbeğe etken bir anlam katan *-r* biçimbiriminin türettiği sıfatlar ise ortaç olarak adlandırılmaktadır (Emre (1945: 194-195):

- *Kayna-r* (çorba)
- *Bak-ar* (kör)
- *Yanar* (dağ)

-miş biçimbirimiyle elde edilen sözcüklerin bir adı nitelemesi durumunda ise hem sıfat hem de ortaç kavramları kullanılmıştır (Emre, 1945: 196):

- *Dünya gör-müş* (insan)
- *Geç-miş* (günler)
- *Yorulma-mış* (kafa)
- *Yazılma-mış* (mektuplar)

Emre (1945: 114) bileşik kelimeler başlığı altında da bir grup ortaçlı yapıya değinmektedir:

1) *-en* yapıları bileşikler:

- *Kargabük-en*
- *Çöpçat-an*
- *Yardım sev-en-ler*

- *Pot kır-an*
- *Söz anla-y-an*

2) –er/-ir yapıli ortaçlar:

- *Kılı kırk yar-ar*
- *El ile tutul-ur*
- *İş bil-ir*
- *Söz dinle-r*
- *İyi düşün-ür*

3) –mez yapıli ortaçlar:

- *Güngör-mez (sultan)*
- *Renk ver-mez*
- *Ser ver-ir sır ver-mez*
- *Azat kabul et-mez*

Emre (1945: 308) ortaçların öznesine ayrı bir bölümde değinmiş ve aldıkları biçimbirime göre de dört grupta ele almıştır:

- 1) –En yapıli ortaçlar: *sokaklarda keman çal-an dilenciler, koşuş-an çocuklar*
- 2) –Er/-ir yapıli ortaçlar: *dişe dokun-ur şey, çal-ar saat, yan-ar dağ*
- 3) –Miş yapıli ortaçlar: *az-miş çamaşır, kırıl-miş cam, kurul-muş yay*
- 4) –Ecek yapıli ortaçlar: *ak-acak kan, çık-acak can, can sık-acak haberler*

Tüm bu örneklerde özne sıfat gibi ulanmış olan isimlerdir.

Emre (1945: 309) iyelik takımı oluşturan ortaçları örnek üzerinden açıklanmış ve öznelerine de ayrıca değinmiştir:

- *Düşman-ın yüzü gülen-i* (özne: düşman)
- *Dilenci-nin saz çalan-ı* (özne: dilenci)
- *Çocuğ-un yaramazlığa alışmış-ı* (özne: çocuk)

İyelik takımlarında öznenin düştüğü durumlar da olabilir. Örneğin, *Kardeşim gelmedi, bundan sonra da geleceğ-i yoktur.* tümcesi aslında *kardeşimin (onun) geleceğ-i* şeklindedir.

Sonuç olarak, Türkçe dilbilgisine yönelik yazılmış bazı kitaplarda belirli biçimbirimlerin hem sıfat hem de ortaç elde etmek için kullanıldığı gösterilmiş,

ancak bu iki yapı aynı başlık altında ele alınıp bazı durumlarda kavram karmaşası yaratmıştır.

5.1. Türkçede Ortaçların Yapılışı

Öncelikle Türkçede niteleyen konumunda olan sözcükler niteledikleri adlardan önce gelmektedir. Benzer şekilde, *ki* ekini içeren tümceler dışındaki tüm ortaçlı tümcelerde ortaçlar nitelendirdikleri ad öbeklerinden önce gelir ve farklı biçimbirimlerle veya *ki* yapısı ile karşımıza çıkabilir (Göksel&Kerslake, 2006: 380):

- 1) *küçük kız* “the little girl”
- 2) *oyuncak-lar-in-ı kır-an (küçük) kız* “the little girl who breaks her toys”
- 3) *her gün okulda gör-düğ-üm (küçük) kız* “the little girl whom I see at school every day”
- 4) *annesiyile tanış-acağ-ım (küçük) kız* “the little girl whose mother I will meet”
- 5) *başında şapka olan (küçük) kız* “the girl who has a hat on her head”
- 6) *Ayşe, ki şu anda mutfakta yemek pişiriyor, birazdan ortaya çıkacak.* (ad + *ki*'li yapı)

Ortaçların hangi aşamalar izlenerek elde edildiği türlerine göre Underhill (1997: 274)'de gösterilmiştir. İlk olarak özne sıfat-fiilleri başlığı altında Türkçe'de sıfat-fiil tümceciği elde etmenin aşamaları belirtilmiştir:

1) Türkçede niteleyen öbek nitelediği adın önüne geldiği için, baş ad tümcenin sonuna taşınır.

2) Özne veya nesne için olmak üzere uygun sıfatfiil eki seçilir.

3) Tümcenin fiilindeki zaman eki seçilen sıfatfiil ekiyle değiştirilir.

Adam yemeğe geldi. → Yemeğe gelen adam

Ad tümcelerinde ise yukarıdaki kurallar uygulanırken bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden *ol-* fiilinin tümceye eklenmesi gerekmektedir:

Adamlar bu odada. → Bu odada olan adamlar

Underhill (1997:287) ikinci sıfat-fiil grubu olarak nesne sıfat-fiillerini aktarmış ve nasıl türetildiklerini de şu şekilde göstermiştir:

- 1) Baş ad tümcenin sonuna taşınır.
- 2) Fiilin zamanı genellikle *-dİğ* eki ile değiştirilir.
- 3) Ortaçlı tümcenin öznesine tamlayan eki, sıfat-fiile ise uygun iyelik eki eklenir:

Ahmet kitabı istiyor. → *Ahmet'in istediği kitap*

Underhill (1997) son olarak da iyelik bildiren sıfatfiilleri ele alarak yapılışını iki ayrı grupta göstermiştir (297):

- 1) Baş ad tarafından sahip olunan ad tümcenin öznesi ise:
Kasabın oğlu bize et satar. → *Oğlu bize et satan kasap* (İlk tümcenin öznesinin baş adı iyelik ekiyle beraber sıfatfiilin başına gelir.)
- 2) Baş ad tarafından sahip olunan ad tümcenin öznesi değil ise;
Kasabın oğlundan et alırız. → *Oğlundan et aldığımız kasap* (İlk tümcedeki ad öbeği özne değildir ve bu öbekteki baş adın eki düşürülmez.)

Karadoğan (2008: 57) Türkçedeki sıfatfiil eklerinin bazı yönleriyle diğer eklerden farklı olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, sıfat-fiil eki olarak bilinen bazı biçimbirimlerin kalıcı ad yapabilme gibi bir özelliği de vardır: *düzen*, *keser*, *tanıdık*, *geçmiş*, *gelecek*. Bunun gibi adlara çokluk, iyelik ve hâl eki gibi ekler de getirilebilmektedir. Dolayısıyla, bu tür ekler fiilden isim yapan ekler sınıfına da dâhil edilebilir. Ayrıca, sıfat-fiiller bazen kalıcı isim olmadıkları durumlarda bile tümce içerisinde ad görevi üstlenebilir. Sonuç olarak, bir ekin sıfat-fiil eki sayılabilmesi için iki önemli ölçütün varlığından bahsedilmektedir (Karadoğan, 2008: 58):

- 1) Fiillerden sıfat olarak kullanılabilen kelimeler türetebilmek.
- 2) Eklendiği fiili tür bakımından isimleştirmesine rağmen fiil tabanının tamlayıcı alabilme özelliğini korumak.

Yukarıda belirtildiği ilk özellik bir ön şart olarak görülürken ikincisinin belirleyici bir özellik olduğu düşünülmektedir. Örneğin aşağıdaki tümcede *Son sınıf öğrencileri-nin* öbeği tamlayan, *hafta sonunda geziye gid-ecek-ler-i* öbeği ise tamlanan öge olarak kullanılmaktadır:

[(Son sınıf öğrencileri-nin) (hafta sonunda geziye gid-ecek-ler-i)]ni öğrendik.

Karadoğan (2008: 60) Türkiye Türkçesindeki *-I* ekinin de sıfat-fiil ekleri arasında sayılması gerektiğini savunmaktadır. Bu ek genellikle *-I* edilgenlik ekiyle birlikte kullanılarak fiillerden sıfat türetebilmektedir. Örneğin, *asılı ceket, serili örtü, ekili tarla, gömülü hazine, kurulu saat, kapalı kapı, yığılı odun, koşulu at* öbeklerinde *-I* edilgenlik ekinin ardından gelen *-I* eki fiilden sıfat türetme işlevine sahiptir.

Gürer (2014: 167-168) ise Türkçedeki ortaç yapısının oluşturulabilmesi için kullanılan biçimbirimlerden özellikle *-(I)k*, *-(I)II* ve *-mIş* üzerinde durmaktadır. Bu üç biçimbirime örnek olarak aşağıdaki yapılar verilmektedir:

-(I)k: aç-ık, yırt-ık
-(I)II: kapa-lı
-mIş: aç-ıl-mış, kapa-n-mış

Gürer'e göre Türkçede ortaçlar temel olarak üç ayrı grupta ele alınmalıdır (2014:168):

- 1) *-(I)k* biçimbirimiyle oluşturulan sözlüksel ortaçlar (*aç-ık*)
- 2) *-(I)II* biçimbirimiyle oluşturulan ve hedef belirten ortaçlar (*kapa-lı*)
- 3) *mIş* biçimbirimiyle oluşturulan ve sonuç belirten ortaçlar (*aç-ıl-mış*)

Türkçedeki bu tür yapılar aynı sıfatlarda olduğu gibi nitelediği adın önüne gelmektedir (Gürer, 2014: 169):

<i>yeni kapı</i> (sıfat)	<i>kapa-lı kapı</i> (ortaç)
<i>eski bina</i> (sıfat)	<i>yık-ık bina</i> (ortaç)
<i>güzel kutu</i> (sıfat)	<i>aç-ıl-mış kutu</i> (ortaç)

Öbür yandan, yine Türkçedeki sıfat kullanımlarında görüldüğü gibi ortaçlar da *görün-*, *dur-* gibi fiillerin tümleci/tamamlayıcısı durumunda onlardan önce gelerek

kullanılmaktadır (Aktaran Wasow, 1977; Williams, 1981; Brenan, 1982; Anagnostopoulou, 2003; Gürer, 2014: 169):

<i>Kapı <u>yeni</u> görün-üyor. (sıfat)</i>	<i>Kapı <u>kapa-n-muş</u> görün-üyor. (ortaç)</i>
<i>Kutu <u>temiz</u> dur-uyor. (sıfat)</i>	<i>Kutu <u>aç-ık</u> dur-uyor. (ortaç)</i>
<i>Yumurtalar <u>taze</u> görün-üyor. (sıfat)</i>	<i>Yumurtalar <u>diz-ili</u> görün-üyor. (ortaç)</i>

Türkçede ortaçlara yönelik yapılan bir diğer sınıflandırma ise sözlüksellik ve öbeksellik özelliğine göredir (Aktaran Kratzer, 2000; Anagnostopoulou, 2003; Embick, 2004; Gürer, 2014: 172-174). Sözlüksel ortaçlar *-(I)k* biçimbirimiyle oluşturulurken, *-miş* veya *-(I)li* biçimbirimiyle elde edilen ortaçlar öbekselle grupta yer almaktadır. Yine sıfat kullanımında olduğu gibi, *ol-* ve *yapıl-* fiilleriyle birlikte kullanılan ortaçlar bu fiillerden önce gelmektedir. Ancak böyle bir durumda sadece sözlüksel ortaçlar kullanılabilir (s. 175):

*Bu bahçe kapısı aç-ık yapılmış. (*açıl-mış)*

*Bu siteler dizi-li ol-muş. (*dizil-miş)*

Türk Dili ve Edebiyatı Türk Dili 3 adlı ders kitabında da gösterildiği üzere, Türkçede sıfatfiil elde etmek için kullanılan eklerin bir kısmı fiil çekiminde de kullanılıp şekil ya da zaman bildirmektedir. Bunların birbirine karıştırılmaması gerekir. Şekil ve zaman ekleri zaman bildirerek fiilleri çekimli hâle getirirken sıfatfiil ekleri fiillerden sıfat elde etmemizi sağlar. Örneğin, ‘Yarın arkadaşım bize gelecek.’ tümcesindeki *-ecek* eki, şekil ve zaman göstermektedir. Öbür yandan, ‘Az sonra gelecek treni bekliyorum.’ tümcesindeki *-ecek* eki sıfatfiil ekidir, çünkü *gel-* fiilinden sıfat yapmıştır. Benzer şekilde, ‘Akşamki fırtına dalları kırmış.’ tümcesindeki *-miş* eki, şekil ve zaman eki olup geçmiş zaman ifade ederken ‘O tanınmış bir futbolcudur.’ tümcesindeki *-miş* eki sıfat fiil ekidir ve *tanın-* fiilinden sıfat yapmıştır. Sıfatfiiller, fiil kök veya gövdelerine *-acak/-ecek*, *-an/-en*, *-dık/-dik/-duk*, *-dük*; *-tık/-tik*; *-tuk/-tük*, *-maz/-mez*, *-miş/-miş*, *-muş/-müştü*, *-r*: *-ar/-er* eklerinin getirilmesiyle elde edilmektedir. (Aktaran Gürbüz, 2010: 4)

Gürbüz (2010:4) ise yukarıdaki görüşe katılmamaktadır, çünkü yukarıda sıralanan biçimbirimler, herhangi bir ismin belirten olmayan fiillerin sonuna

eklendikleri her durumda sıfatfiil olarak karşımıza çıkmazlar. Örneğin, *gel-* fiilinin sonuna onu hiçbir kullanıma sokmaksızın *-ecek* ve *-ir* ekini getirdiğimizde gelecek ve gelir sözcüklerini elde ederiz ve bu sözcükler sıfatfiil değildir. Öbür yandan, *kork-* fiiline *-unç* biçimbirimini eklersek ortaya korkunç sıfatının çıktığını görürüz.

Sonuç olarak, Türkçede sıfatfiillerin yapılışında belirli biçimbirimlerin işlevinin olduğu doğrudur, ancak bu biçimbirimlerin fiillere eklendiği her durumda ortaya çıkan yapının sıfatfiil olduğu iddia edilemez. Bu durumda elde edilen sözcüğün tümce içerisinde nasıl bir işlevle kullanıldığına da bakmak gerekir. Sıfatfiil etiketinin kullanılabilmesi için o yapının bir adı niteleme işlevine sahip olması gerekmektedir.

Başdaş (2006: 4-5) ise fiilden sıfat elde edilirken kullanılan eklerin yapım ekleri (mevcut kök ya da gövdelerden yeni fiil veya isim gövdeleri yapan ekler) ve çekim eklerinin (kelimeler arasında geçici anlam ilişkileri kuran ekler) kesiştiği noktada bulunduğunu ileri sürmekte ve *ara ek* kavramını kullanmaktadır. Ona göre sıfatfiil ekleri, işlev ve kullanılış bakımından yapım ekleriyle çekim eklerinin kesiştiği noktada yer almaktadır. Böyle bir ara ek ulamının oluşturulmasının nedeni olarak ise her yapım ve çekim ekinin keskin sınırlarla ayırt edilememesi gösterilmektedir.

Karabulut (2009: 91) ise Türkiye’de genellikle morfolojik bir olgu olarak ele alınıp şekil bilgisi başlığı altında incelenen sıfatfiil yapısının aslında şekil-sözdizimi-anlam olmak üzere üç boyutuyla değerlendirilmesi gerektiği vurgulamaktadır. Benzer bir görüşü Haig’de (1998: 10) görmek mümkündür (*Aktaran Karabulut, 2009: 91*). Ona göre de söz konusu yapıda tek başına bir morfoloji söz konusu değildir. Sıfatfiil, diğer unsurlarla birlikte sıfatfiilli bir yapı oluşturur. Bu sayede, sıfatfiilin içinde bulunduğu ad öbeği ve bu ad öbeğinin alt ve üst cümledeki diğer unsurlarla kurduğu ilişki ve gördüğü işlev göz önünde bulundurulmalıdır.

5.2. Türkçede Ortaçların Çeşitleri

5.2.1. Bitimli ve Bitimsiz Ortaçlar

Ortaçlar *bitimli* (finite) ve *bitimsiz* (non-finite) olmak üzere iki grupta ele alınabilir. Bu yapıların en sık görülen türü bitimsiz ortaçlardır ve *-(y)An*, *-DIK* ya da *-(y)AcAK* ekleriyle oluşturulur. Bitimli ortaçların kullanım alanı ise oldukça kısıtlıdır ve bağımlayıcı *ki* bu duruma bir örnek oluşturmaktadır. (krş. Göksel & Kerslake, 2006: 380) *Oyuncaklarını kır-an kız öbeği* bitimsiz ortaçlara bir örnek oluştururken, *Semra ki partileri sevmez, o bile eğlendi.* tümcesi bitimli ortaç yapısı için örnek gösterilebilir.

5.2.2. Sınırlayıcı ve Sınırlamasız Ortaçlar

Ortaçlar için başka bir sınıflandırma ise sınırlayıcı veya sınırlamasız özelliklerine göre yapılmıştır. Sınırlayıcı ortaç tümceleri niteledikleri ad üzerinde bir kısıtlama getirirler ve bu yüzden bir tanımlayıcı bir işlev gösterirler. (Göksel & Kerslake, 2006: 388-389) Örneğin, *yaprakları dökülen ağaçlar* öbeğindeki *dökülen* ortaç sınırlayıcı bir özelliğe sahiptir, çünkü ağaç grubu içinde yaprakları dökülen ağaçları belirtmektedir. Öbür yandan, sınırlamasız ortaç tümceleri ise tanıma gerek duyulmayan kavramlar hakkında yeni bilgi verir. *Damadıyla hiçbir zaman iyi geçinmemiş olan Hayriye Hanım* öbeğini el alacak olursak, böyle bir bağlamda Hayriye Hanım'ın kim olduğu zaten bilinmektedir, ancak söz konusu kişi ile ilgili ek bilgi aktarılmaktadır. *Bugün yurda dönen Cumhurbaşkanı, saat 16'da bir basın toplantısı düzenleyecek.* tümcesinde olduğu gibi, ortaçlı yapıların sınırlamasız kullanımını özellikle yazı dilinde oldukça yaygındır.

5.2.3. Belirttikleri Zamana Göre Ortaçlar

Emre (1945: 46) fiilsiler başlığı altında ele aldığı ortaçları dört aktarmaktadır:

- 1) *-(y)en*: *bahçede havlı-yan köpek*
- 2) *-miş*: *güneşten yüzü kızar-mış çocuk*
- 3) *-tik/-dik*: *dün oku-duğ-um kitap*
- 4) *-(y)ecek*: *yarın yaz-acağ-ım mektup*

Farklı zamanları belirten bu ortaçlar aynı zamanda fiil biçimleriyle karşılaştırılmıştır:

- 1) Köpek bahçede *havlıyor*.
- 2) Çocuğun yüzü güneşten *kızarmış*.
- 3) Dün kitap *okudum*.
- 4) Yarın bir mektup *yazacağım*.

Bu örnekler üzerinden sonuç olarak vurgulanan ise, fiili olarak görülen ortaçlarda amaç tamamlanmış varsayılırken fiilde tamamlanmamış kabul edilmesidir.

Ortaçlar belirttikleri zaman dilimine göre çoğu kitapta geçmiş ortaçları, şimdiki zaman ortaçları ve gelecek ortaçları olmak üzere üç grupta ele alınmaktadır. Underhill (1997: 281) ise *Aorist Participle* olarak adlandırdığı geniş zaman ortaçlarından da bahsetmektedir. Bu gruptaki ortaçlar yapı bakımından ilk grup ile aynı olmakla birlikte, anlam olarak bir farklılık göstermektedir. Geniş zaman ortaçları daha çok süreklilik bildiren veya alışkanlık haline gelmiş durumlar için kullanılır (*Ata benze-r bir yüz, sözünde dur-ur bir erkek*). Yine bu kitapta, aslında bu gruptaki ortaçların çoğunun isim veya sıfat olarak kabul edildiği vurgulanmıştır (*Bilir kişi, çalar saat, yazar, gelir, çıkmaz vb.*). Sonuç olarak, bazı kitaplarda şimdiki zaman ortacı elde etmek için kullanıldığı belirtilen -()r ekinin diğerlerinde ise geniş zaman ortacı türettiği ifade edilmiştir.

5.2.3.1. Geçmiş Zaman Ortaçları

Banguoğlu (2004, 423-424)'de geçmiş sıfatfiilleri olarak adlandırdığı yapıların *-miş* ve *-dik* ekleriyle oluşturulduğunu göstermiştir (*düşmüş, kokmuş, kesilmiş, çalmadık...*). Ayrıca, bu iki ekin karşımıza zamir olarak veya isim çekim ekleri ile birlikte de çıkabileceğini belirtmiştir. Örneğin, *Tecrübe görmüş aldanmaz* tümcesinde *görmüş* ortacının nitelediği bir ad yoktur. Dolayısıyla, buradaki ortaç yapısı zamir olarak kullanılmaktadır.

-dik ekiyle türeyebilen ortaçları Gencan (2007: 437) de örnekler aracılığıyla ele almıştır:

Tanıdık kimselerle yolculuk sıkıntılı olmaz.

Yakası *açılmadık* laflarla herkesi sıkmamalı.
Bunları *işitmedik* kimse mi kaldı?

Burada verilen örneklere bakıldığında –dik ekiyle daha çok olumsuz ortaç türetildiğini görmek mümkündür.

Kükey (1975, 207)’e göre ise –dik eki geçmiş zaman anlamı vermekle birlikte çok sık kullanılmamaktadır. Bunun yerine, kişiye göre çekimlenen –diği (-di: kip eki, -k: kişi eki, -i: iyelik eki) ekiyle yapılan ortaçlar tercih edilmektedir. Örneğin, “*Duyduk haber hepimizi sevindirdi.*” yerine “*Duyduğumuz haber hepimizi sevindirdi.*” tümcesini kullanmayı tercih ederiz. Benzer şekilde, “*Gördük manzara bizi etkilemişti.*” yerine “*Gördüğümüz manzara bizi etkilemişti.*” tümcesini kullanırız. Kişiye göre çekimlendiği belirtilen bu ek için şu örnekler verilmiştir:

Doğ-duğu-m köy: sıfat tamlaması

Ortaç Ad

Siz onun her de-diği-n-e inanmayın. (adlaşmış sıfat)

Geçmiş zaman ortaçlarına yönelik başka bir sınıflandırma ise bu yapının yan tümcecik içerisindeki işlevine göre yapılmıştır. (Göksel & Kerslake, 2006: 384) İlk olarak, sıfatlaştırılmış öge ortaçlı yapıdaki fiilin dolaysız nesnesi olabilmektedir:

Bil-diğ-im bir turizm şirketi (Bir turizm şirketi biliyorum.)

Sıfatlaştırılmış ögenin ikinci işlevi, ortaçlı yapıdaki fiilin dolaylı nesnesi ya da belirtece ait niteleyicisi olmasıdır:

Benim kork-tuğ-um bazı hayvanlar (Bazı hayvanlardan korkuyorum.)

Bu bölümde belirtilen üçüncü işlevde ise sıfatlaştırılmış ögenin sahip olunan bir madde olması söz konusudur:

Araba-nın kır-diğ-in sol ayna-sı (Arabanın sol aynasını kırdın.)

Yukarıda verilmiş olan örnekleri ele aldığımızda önemli bir nokta dikkat çekmektedir. Kükey (1975)'in *-diği* olarak adlandırdığı ek Göksel&Kerslake (2006)'da *-dik* olarak belirtilmiştir. Verdikleri örneklerde aynı anlamı ileten bu iki ek farklı biçimde aktarılmıştır.

-dik ekiyle elde edilen ortaçlarda geçmiş veya şimdiki zaman söz konusu olabilir. Bu durumda *Fatma-nın doku-duğ-u* halı öbeğindeki anlamı netleştirmek için öbeğe “dün” ya da “şu anda” gibi zaman belirteçlerinin eklenmesi gerekmektedir. (Göksel & Kerslake, 2006: 384). Bu yapılar tek başlarına kullanıldığı zaman anlamda belirsizliğe yol açmaktadır. Burada verilen diğer bir örnek ise, normalde *-(y)AcAK* eki gelecek zamana gönderimde bulunur (*yarın oku-yacağ-ım makale*), ancak geçmiş zamanı gösteren bir zaman belirteciyle de kullanılabilir (*Dün oku-yacağ-ım makaleyi ancak bugün okuyabildim*).

5.2.3.2. Şimdiki Zaman Ortaçları

Banguoğlu (2004: 424)'te şimdiki zaman sıfatfiilleri üç biçimde gösterilmiştir: *-en* (çalış-an kadın), *-ici* (geç-ici heves) ve *-ir* (ak-ar su). İlk olarak ele alınan *-en* eki sıfatfiillere kılıcı işlevini vermektedir (bat-an güneş, geç-en yıl, sön-me-y-en ateş). Ayrıca, bu ekle türetilen sıfatfiiller iyelik eki almamaktadır: Bu evi yap-an usta Bursa'ya gitti. Son olarak da, bu tür sıfatfiiller iç cümlede zamir niteliği kazanabilmekte, hatta ad çekim eklerini de alabilmektedir:

Minareyi çal-an kılıfını hazırlar.

Doğru söyle-y-en-i dokuz köyden kovarlar.

İkinci olarak ele alınan *-ici* sıfatfiillerinin ise çoğunlukla etkin ve olumlu olmasının yanısıra tümcecliğine süreklilik ve alışkanlık gibi bir anlam kattığı belirtilmektedir: *üzü-cü haber, yırt-ıcı hayvan, gez-ici öğretmen*. Son olarak da *-ir* ekiyle yapılan sıfatfiillerde daha az sınırlanmış şimdiki zaman anlatımının söz konusu olduğu vurgulanmaktadır: *Gül-er yüz, içil-ir su, ol-ur iş, yen-ir ayva. -ir* ekinin olumsuzunu ise *-mez* ekiyle yapılır.

Öbür yandan,—en ekiyle türeyen ortaçları örnekler üzerinden ele alan Gencan (2007: 435), bu ekle türeyen ortaçların geniş zamana yönelik olduğunu belirtmektedir:

Bekle-y-en derviş muradına ermiş.

Bana yol göster-en benden olmalı;

Olamaz Türk'e baş Türk'üm deme-y-en. (Ziya Gökalp)

Ziya Gökalp'in dizelerinde yer alan *gösteren* ve *demeyen* ortaçlarının nitelediği isimler görünmemektedir. Burada adlaşmış ortaç ifadesi kullanılmamış, bu dizelerdeki ortaçların öznelerinin düştüğü ifade edilmiştir. Burada -() r ekiyle türemiş ortaçlar olarak belirtilen yapı da geniş zamana yönelik olarak ele alınmaktadır:

Hepimizi gül-er yüzle karşıladı; işe yara-r bir ev bulmuştu.

Bu ekin olumsuzu olan –mez eki ise şöyle örneklendirilmiştir:

Akla sığ-maz yiğitlikler gösterdiler.

Kükey (1975: 197)'de de -en ve -()r yapıları ortaçlar geniş zaman anlamı olarak kabul edilmiştir:

Unutma ki şairleri haykırma-y-an bir millet

Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir. (Mehmet Emin Yurdakul)

Ak-ar su pislik tutmaz.

Göksel & Kerslake (2006: 381-383) de -(y)An ekinin farklı işlevlerini ele alarak örneklerle açıklamıştır. Bu ekin ilk işlevi, sıfatlaştırılan ögenin ortaçlı tümcenin fiilinin öznesi konumunda olmasıdır (*burada sat-ıl-an kitaplar*). İkinci işlevi ise, sıfatlaştırılan öge ortaçlı tümceden bir ögenin sahibi/iyesi olarak karşımıza çıkabilir (*araba-sı çal-ın-an komşumuz*). Ayrıca, sıfatlaştırılan öge sahip olunan bir madde olabilir ve -(y)An eki sadece sahip olunan maddenin öznenin bir parçası olması durumunda kullanılır (*komşu-muz-un çal-ın-an arabası*). Öteki durumlarda

kullanılan ekler ise *-DİK* ve *-(y)AcAK*'tır. *-(y)An* ekinin son işlevi ise sıfatlaştırılmış öge ortaçlı yapının gösterdiği, işin yapıldığı yeri belirten bir ad öbeği olduğu zaman karşımıza çıkar (*kitap imzala-n-an yer*).

5.2.3.3. Gelecek Zaman Ortaçları

Banguoğlu (2004: 426) gelecek zaman anlamı veren ortaçların *-ecek* ekiyle türetildiğini belirtmiştir: *in-ecek yolcular, veril-ecek cevap, olma-y-acak teklif*. Aynı zamanda bu ortaçlar iyelik ekini almadan zamir olarak da kullanılabilir: *Ondan gel-ecek Allah'tan gelsin*.

Kükey (1975: 210)'e göre, gelecek zaman yönelik olan ortaçlar *-ecek* ekiyle ya da *-eceği* (*-ecek*: kip eki, *-i*: iyelik eki) ekiyle elde edilmektedir:

Sana dar gelme-y-ecek makberi kimler kazsın?

Gömelim gel seni tarihe desem, sığmazsın. (Mehmet Akif Ersoy)

Yap-acağı-m bir iş (Bu ek kişiye göre çekimlenmektedir.)

-(y)AcAK ekinin yukarıda belirtilen işlevine ek olarak birtakım özel kullanımlarından da bahsetmek mümkündür. Göksel&Kerslake (2006: 386)'da bu tür iki kullanım açıklanmaktadır. Birincisi, sıfatlaştırılmış ögenin ortaçlı yapıdaki fiilin belirsiz nesnesi olması durumudur ve *-(y)AcAK* eki bu durumda kişi eki almayabilir (*çayla yi-yecek bir şeyler*). İkincisi ise ortaçlı yapıyla belirtecimsi bir ilişki olması durumudur. Örneğin, *seni anla-yacak yaş(ta değil)* öbeğindeki ortaç zaman anlamı içermektedir.

Yukarıda örneklerle açıklanan üç tür zaman ortacına dahil edilmeyen başka bir ortaç eki de *-esi*'dir: (Gencan, 2007: 437)

Hayaline çılgın çılgın bakarken

Kapan-ası gözümü kan bürüyor. (Recaizade M. Ekrem)

5.2.4. Sıfatsızlık, Adlaşmışlık veya Adfiilsilik Özelliğine Göre Ortaçlar

Banguoğlu (2004: 566-570) ortaçlara yönelik bir diğer sınıflandırmayı da sıfatfiil tümceciklerinin sıfatsız, adlaşmış² ya da adfiilsilik olmasına göre yapmıştır. Bu tür bir sınıflandırmada sıfatfiil cümlelerini üç gruba ayırmıştır.

5.2.4.1. Sıfatsız Sıfatfiil Cümlesi

Bu tür sıfatfiiller ardından gelen bir adı niteleme işlevine sahiptir. Sıfatsız sıfatfiiller yalın halde olabilmektedir:

Pratik eğitim gör-müş gençleri tercih ediyorlar.

Ben çok sev-miş insan gördüm.

Çok gez-en insanlar daha çok şey bilir.

Bunca kahrını çek-en adamı terk etti.

Öbür yandan, –DİK ve –AcAK’lı sıfatfiiller ise kişiye göre değişen iyelik eki alabilmektedir:

Kır-dığ-ın koz bini aştı.

Al-dığ-ı elbiseyi beğenmedim.

Al-acağ-ı kız Haydar Bey’in torunuymuş.

Yapabil-eceğ-imiz her şeyi yaptık.

5.2.4.2. Adlaşmış Sıfatfiil Cümlesi

Bu tür sıfatfiiller ise adları nitelemek yerine bir ad gibi işlev görmektedir. Sıfatsız sıfatfiillere benzer biçimde yalın halde olabilir:

Atı al-an Üsküdar’ı geçti. (Atı al-an kişi)

Bize kız-an o kadındı. (kız-an kadın)

Beni en çok üz-en o oldu. (üz-en kişi)

² Banguoğlu (2004: 566-570)’te adlaşmış sıfatfiil yerine “zamirli sıfatfiil” kavramı kullanılmaktadır.

Adlaşmış sıfatfiil tümcelerinde görülen başka bir yapı ise iyelik ekini içermektedir. Bu tür kullanımda –*DİK* ya da –*ACAĞ* biçimbirimleri görülmektedir:

Kork-tuğ-um başıma geldi. (kork-tuğ-um şey)

Senin oku-duğ-un bu kitap değildi. (oku-duğ-un kitap)

Çarşıdan al-acağ-ınız buna benzemez. (al-acağ-ınız şey)

5.2.4.3. Adfiilsiz Sıfatfiil Cümlesi

–*DİK* ve –*ACAĞ* ekleri kullanılarak elde edilen sıfatfiiller ad yerine de kullanılabilir. Bu yapılar bir adın görebileceği her işlevi gerçekleştirebilmektedir:

Burada kal-diğ-in iyi oldu. (özne)

Ne zaman başla-y-acağ-ınız belli mi? (özne)

Senin bunu başar-acağ-ın-a inanıyorum. (dolaylı tümleş)

Onun gel-eceğ-i kesin değilmiş. (özne)

Bil-diğ-im tek şey onun bu duruma çok üzül-düğ-ü. (özne + yüklem)

Yapıları açısından değerlendirildiğinde, adfiilsiz sıfatfiil cümleleri ile zamirli sıfatfiil cümlelerinin aynı olduğu dikkati çekmektedir:

Kalma-y-acağ-ım-ı biliyordu. (Adfiilsiz sıfatfiil cümlesi)

Yap-acağ-ım-ı sana anlatırım. (Yapacağım şeyi → Zamirli sıfatfiil cümlesi)

Yukarıdaki tümcelerden birincisindeki *kalma-y-acağ-ım-ı* sözcüğünden sonra bir ad kullanmak mümkün değildir, dolayısıyla bir adın yerine kullanılması söz konusu değildir ve adfiilsiz bir özellik taşımaktadır. Öbür yandan, ikinci tümcede ise *yap-acağ-ım-ı* sözcüğü yerine *yap-acağ-ım şeyi* öbeğini de kullanmak mümkündür, dolayısıyla burada sıfatfiilin zamirsilik özelliği görülmektedir.

5.3. Türkçede Ortaçların Kullanılışı

Ortaçlı yapılar farklı biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Banguoğlu (2004: 122) sıfatfiilleri *etkin*, *edilen* ve *olumsuz* biçimlerde kullanıldığını belirtmiştir. İlk

olarak, etkin sıfatfiiller kılışın kişisine sıfat olurlar: *batmış gemi, bilen adam, taşıyacak vasıta*. Edilen sıfatfiiller ise kılışın mantıkça nesnesine sıfat olurlar: *atılmış kağıt, çekilen telgraf, alınacak işçi*. Son olarak da olumsuz sıfatfiil yapısı *yılmayan adam* öbeği ile örneklendirilmiştir.

Kükey (1975: 197-198)'e göre ise ortaçlar (sıfateylemler) olumlu (*kızını döven ana*), olumsuz (*dövmeyen*), geçişli, geçişsiz, etken (*yaşaran gözler*), edilgen (*dövülen*), işteş (*dövüşmeyen çocuklar*) ve dönüşlü (*dövünen ana*) olmak üzere sekiz biçimde karşımıza çıkabilir. Burada geçişli ve geçişsiz ortaçlar için örneklendirmeye gidilmemiştir.

6. İNGİLİZCEDE ORTAÇ YAPISI

Yukarıda örneklerle betimlenmiş olan sıfatfiillere sözdizimsel ve biçimbirimsel olarak benzerlik gösteren dilbilgisi yapısı İngilizcede *participle* olarak adlandırılmaktadır. İngilizceye yönelik dilbilgisi ve dilbilim kitaplarında iki tür *participle* yapıdan bahsedilmektedir: *Present participle* (durum ortacı) ve *past/passive participle* (geçmiş zaman ortacı). Aarts&McMahon (2006: 524)'de bu iki dilbilgisi yapısının sırasıyla *-ing* ve *-ed* ekleriyle elde edildiği belirtilmiş ve anlamları örnekler üzerinden gösterilmiştir:

<i>A sleep-ing child</i>	<i>Fast- grow-ing city</i> (Durum ortacı)
Uyu-y-an çocuk	Hızlı büyü-y-en şehir
<i>A lost handbag</i>	<i>the neglected evidence</i> (Geçmiş zaman ortacı)
Kaybedil-miş çanta	Dikkate alınmamış kanıt

Alexiadou&Schäfer (2013: 25) *Prenominal Participles* olarak adlandırdığı addan önce gelen sıfatfiilleri, edilgen bir anlam içeren sıfatfiiller ve nesne almayan fiillerden elde edilen, dolayısıyla edilgen bir anlam içermeyen sıfatfiiller olmak üzere iki grupta ele almaktadır. İlk olarak, sözdizimsel olarak önünde bulunduğu ada *yap-ıl-mış* anlamı katan geçmiş zaman ortacı şu şekilde örneklendirilmektedir:

The boss was overpaid. → *Overpaid boss*
Fazla öde-n-miş patron (edilgen)

The roses were trampled on. → *Trampled-on roses*
Ayak altında ez-il-miş güller (edilgen)

İkinci olarak, nesne almayan fiillerden türetilen sıfatfiiller ele alınmaktadır (Alexiadou&Schäfer, 2013: 33). Bu durumda edilgen bir anlam söz konusu olamaz. Bunun yerine, *fall-en leaves* (*dökül-en yapraklar*) örneğinde olduğu gibi fiilin ortaya çıkardığı bir sonuç söz konusu olabilir.

7. TÜRKÇEDE SIFATFİİL YAPAN BİÇİMBİRİMLERİN İNGİLİZCEDEKİ EŞDEĞERLİLİKLERİ

Bu bölümde *Sineklerin Tanrısı* adlı kitapta kullanılan sıfatfiillerin *Lord of the Flies* adlı kitapta hangi biçimde karşımıza çıktığı aktarılacaktır.

7.1. -An Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

-An eki Türkçe kitapta sekiz yüz elli dört kez kullanılmıştır. İngilizce eşdeğerlilikleri ise on dört farklı biçimde görülmüştür. Bu biçimler kullanım sıklığına göre aşağıda ele alınacaktır.

7.1.1. İlgili Tümceciği Olarak Kullanılışı

-An ekinin İngilizce eşdeğerliliklerine bakıldığında en çok ilgili tümceciği (relative clause) olarak kullanıldığı görülmektedir. Kitapta toplam yüz otuz sekiz adet bulunan bu tür tümceciklerde *what, that, which, who, whose* gibi zamirler kullanılmıştır. Aşağıdaki yapılar *Lord of the Flies* kitabından alınmıştır:

Astımı ol-an öğrenci

The boy what had asthma

Saçı uzamışa benze-y-en çocuk

The boy whose hair never seemed to grow

Gel-en çocuklar

Plants that lay between...

Dolup taş-an havuz

The pool which was invaded by the sea

7.1.2. Kısaltma Olarak Kullanılışı

-An ekinin İngilizce kitaptaki eşdeğerlilikleri arasında yüz otuz üç defa kısaltma biçiminde kullanıldığı görülmüştür. Bunlardan yetmiş üç tanesi durum ortacı (Fiil + ing) biçiminde, kırk bir tanesi geçmiş zaman ortacı (Past Participle) biçiminde, on beş tanesi sıfat olarak ve dört tanesi de sadece ad kullanılarak görülmüştür. Bu kullanımlara ait örnekler aşağıda verilmiştir:

Şimdiki Zaman Ortacı (Fiil-ing):

Çınla-y-an yankı

Echoes ring-ing

Titre-ş-en kumsal

The sand trembl-ing

Çırpın-an yaratık

Thing struggl-ing

Bu örneklerde de görüldüğü gibi, fiile eklenen *-ing* biçimbirimi nitelediği addan sonra gelmektedir.

Geçmiş Zaman Ortacı:

Ralph denil-en çocuk

The boy called Ralph

Ayakta kal-an Jack

Jack, left on his feet, ...

Destekle-n-en söz

Backed by..., the statement

Bu durumda ortaç nitelediği addan önce ya da sonra gelebilmektedir.

Sıfat:

Görülme-y-en alev → *Flame, invisible...*

Bu tür bir kullanımda kısaltma oluşturulurken, sıfatın bulunduğu ilgi tümceciğinin öznesi ve fiili düşürülmekte ve böylece addan sonra sıfat kullanılmaktadır.

Ad:

Adı Henry ol-an çocuklardan biri → *One of the boys, Henry...*

Yukarıda açıklanan sıfat kullanımına benzer şekilde özne ve fiilin düşürülmesiyle geriye kalan ad nitelediği bir başka adın önüne konmuştur.

7.1.3. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı

-ing ekini alarak ya da geçmiş zaman ortacı yapısında kullanılarak nitelediği addan önce gelen sıfatfiiller bu bölümde gösterilecektir. Fiile *-ing* eki getirilerek elde edilen sıfatfiilden doksan, geçmiş zaman ortacı olarak kullanılan sıfatfiilden ise kırk bir adet görülmüştür. Toplam yüz otuz bir tane sıfatfiil incelenen kitapta karşımıza çıkmaktadır.

Şimdiki Zaman Ortacı (Fiil-ing):

Işılda-y-an su

Shimmer-ing water

Dolan-an kaya

A twin-ing line

Yan-an kumsal

Blaz-ing beach

Örneklerden de anlaşılabilceği gibi fiile eklenen *-ing* biçim birimiyle bir ad nitelenmektedir.

Geçmiş Zaman Ortacı:

Devril-en ağaçlar

Fallen trees

Dengelen-en kayalar

Balanced rock

Yayılan deniz

Spread sea

Bu tür sıfatfiiller düzenli (*balance-d*) ve düzensiz (*fallen, spread*) olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

7.1.4. Sıfat İle Kullanılışı

Lord of the Flies'ta yüz yedi kez sıfatfiil yerine aynı anlamı veren bir sıfat kullanılmıştır. Örneğin;

On ikisini bitir-en Ralph

Old enough

Otuz yarda ol-an havuz

The whole thirty yards

Lastığı andır-an bitkiler

Elastic traces

7.1.5. Edat İle Kullanılışı

Türkçedeki *-An* ekine İngilizcede eşdeğerlilik gösteren başka bir yapı *at, in, on, down, of, under, with* gibi edatlardır. *Lord of the Flies* kitabında bu tür yapılardan doksan üç tane görülmektedir:

İçinde kal-an çocuklar

Kids in it

Boru çal-an adam

Man with trumpet

Yakında bulun-an

Close at hand

7.1.6. Fiil İle Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında toplam seksen üç defa sıfatfiil yapısı yerine ilgili fiilin kullanıldığı görülmektedir. Bu fiiller hem etkin hem de edilgen biçimde kullanılabilir:

Sırtını çevirmiş ol-an Sam

Sam had his back to it.

Yüksel-en duman

Smoke rose up.

Göze ilk iliş-en şey

The eye was first attracted

7.1.7. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı

-An ekiyle oluşturulan sıfatfiillerin İngilizcedeki bir başka eşdeğerliliği ise sıfatfiilin düşürülerek, onun iletmiş olduğu anlamı içeren başka bir adın kullanılmasıdır. Kitapta elli bir kez görülen bu kullanıma örnek olarak ise şu yapılar gösterilebilir:

Parçalan-an dalgalar

The breakers

Yol göster-en şey

The guide

Göster-en bir iz

An indication

7.1.8. Zamir Olarak Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında otuz yedi defa -An ekiyle türetilen sıfatfiil ve nitelediği ada eşdeğer olarak zamir kullanıldığı görülmektedir:

Uçağın takıl-an bölmesi → *it*

Boynuna gel-en su → *there*

7.1.9. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında -An ekiyle oluşturulmuş sıfatfiil yapısı toplam otuz bir defa düşürülmüş ve sadece ad kullanılmıştır. Örneğin;

Açıl-an yara

The scar

Yüksel-en kayalık

Reef

İp gibi sarıl-an şey

Ropes

7.1.10. Zarf Olarak Kullanılışı

Sineklerin Tanrısı'nda –An ekiyle türetilen sıfatfiillere eşdeğer olarak zarfın kullanıldığı on dört durum tespit edilmiştir. Örnekler ise şu şekildedir:

Anlaşılmaya-y-an sözler söylediler.

They talked unintelligibly.

Çaresiz kal-an Domuzcuk döndü.

Piggy turned helplessly.

Bu bağlamda kullanılan zarflar durum belirttiği için fiilden sonra kullanılmıştır.

7.1.11. Ad Tamlaması Biçiminde Kullanılışı

–An ekiyle oluşturulmuş sıfatfiillerin İngilizce karşılıklarına bakıldığında bazı durumlarda ad tamlaması olarak kullanıldığı görülmüştür. *Lord of the Flies* kitabında bu kullanıma yönelik on iki örnek söz konusudur:

Yılan biçiminde ol-an toka

Snake-clasp

Işılda-y-an pus

Diamond haze

Tüt-en baca

Village smoke

Böyle bir kullanımda iki ad arka arkaya görülmekte ve ilki diğerini niteleme işlevindedir.

7.1.12. As/Like Yapısıyla Kullanılışı

İncelenen kitapta toplam on kez –An ile türetilen sıfatfiil yerine *as* ve *like* yapıları kullanılmıştır.

Maymuna benze-y-en bir şey

Something like an ape

Denizin dibine benze-y-en yer

As the bottoms of the sea

Bu örneklerdeki *as* ve *like* sözcükleri benzetme anlamı katmaktadır. Bunun dışında, *as* sözcüğünün bağlaç olarak kullanımına da rastlanmıştır:

Çentikle-y-en Jack → *As he hacked...*

7.1.13. Ad Tümceciği Olarak Kullanımı

Türkçede sıfatfiil olarak ifade edilirken İngilizcede ad tümceciği olarak kullanılan dört yapı söz konusudur. Bu tümceciklerde *what* gibi soru sözcükleri kullanılmaktadır:

Akıl belirtileri göster-en kişi → *What intelligence had been shown*

7.1.14. Mastar Olarak Kullanılışı

-An ekinin İngilizce kitaptaki eşdeğerliliklerine yönelik son kullanım mastar ile yapılan yapıdır. Üçü *to* ile ikisi *yalın* olmak üzere toplam beş mastar yapısı görülmüştür:

Tırmanılması gerek-en yalılar

Cliffs to be scaled

Dikkatini çek-en gürültü

Noise to attend

Ateşle uğraş-an Sam'e baktı.

He watched Sam make up fire.

Uçuş-an kar tanelerini seyretti.

He watched flakes swirl past.

7.2. -DİK Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

Türkçe kitapta toplam yüz doksan beş kez kullanılan *-DİK* eki İngilizce kitapta on iki farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimler kullanım sıklığına göre ele alınarak İngilizcede nasıl kullanıldıkları gösterilecektir.

7.2.1. İlgî Tümceciği Olarak Kullanılışı

Sıfatfiil elde etmek için kullanılan *-DİK* eki İngilizce kitapta elli defa ilgî tümceciği olarak görülmektedir. Bu tümceciklerde kullanılan zamirler ise *which*, *where*, *whom* ve *that*'tir. Bunların dışında bir de zamirin düşürüldüğü durumlar söz konusudur. İngilizcedeki ilgî tümceciğine yönelik kullanımlar için kitaplardan alınmış olan şu örnekleri verebiliriz:

Ralph'in otur-duğ-u kütük

Log on which Ralph sat

Şelalenin ol-duğ-u havuz

Pool where the waterfall is

Kimsenin tanıma-diğ-i bir çocuk

A boy whom noone knew

Taşın düş-tüğ-ü yan

Side that Stones fell

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere, Türkçede *-DİK* eki kullanılarak fiilden türetilen sıfatlar İngilizcede tümcecik biçiminde karşımıza çıkabilmektedir.

7.2.2. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında *-DİK* ekiyle oluşturulmuş sıfatfiil yapısı toplam otuz üç defa düşürülmüş ve sadece ad kullanılmıştır:

Otur-duğ-umuz bölme

The tube

Çocukların bulun-duğ-u ada

The island

Kullan-diğ-i sopa

The spear

7.2.3. Edatla Kullanılışı

Türkçedeki *-DİK* ekine İngilizcede eşdeğerlilik gösteren başka bir yapı da *at*, *in*, *inside*, *down* ve *of* gibi edatlardır. *Lord of the Flies* kitabında bu tür yapılardan yirmi iki tane görülmektedir:

Koluyla topla-diğ-i kum

Armful of sand

Avcıların çıkar-dık-ları sesler

Buzz from the hunters

Pelerinin ört-tüğ-ü beden

Inside the cloak

7.2.4. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı

-DİK ekine eşdeğer bir diğer durum ise sıfatfiilin düşürülerek onun aktardığı anlamı veren bir başka adın kullanılmasıdır. İngilizce kitapta bu duruma örnek yirmi yapı geçmektedir:

İste-diğ-i bir durum

An ambition

Şefin otur-duğ-u yer

Chief's seat

Bak-tüğ-i yer

His gaze

7.2.5. Ad Tümceciği Olarak Kullanılışı

Türkçede sıfatfiil olarak ifade edilirken İngilizcede ad tümceciği (noun clause) olarak kullanılan on beş yapı söz konusudur. Bu tümceciklerde *what* ve *where* soru sözcükleri kullanılmaktadır:

<i>Tak-tık-ları ad</i>	<i>Canlarının iste-diğ-i yer</i>	<i>Gör-düğ-ü şey</i>
↓	↓	↓
<i>What they used to call me</i>	<i>Where they want</i>	<i>What he saw</i>

7.2.6. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı

-*DİK* ekinin sıfatfiil yapısında kullanılmasına eşdeğer İngilizce *-(e)d* eki ya da *Past Participle* olarak bilinen geçmiş zaman ortacının tercih edildiği on üç durum görülmüştür:

<i>Güneşin yarala-diğ-i yüzler</i>	<i>Hiçbir zaman kavrayama-diğ-i yer</i>
↓	↓
<i>Sun slash-ed faces</i>	<i>Never fully realize-d place</i>

7.2.7. Zaman Zarflarıyla Kullanılışı

İncelenen kitapların Türkçesinde *-diği sırada*, *-diği zaman* biçiminde kullanılan yapıların İngilizcesinde toplam on iki kez kullanıldığı ve *when*, *whenever*, *as*, *by the time* gibi zaman zarflarıyla ifade edildiği görülmektedir:

<i>İste-diğ-in zaman</i>	<i>Düş-tüğ-ü sırada</i>
↓	↓
<i>Whenever you wanted</i>	<i>When he had dropped in</i>

7.2.8. Fiil İle Kullanılışı

Lord of the Flies'ta on defa sıfatfiil yapısı yerine ilgili fiilin kullanıldığı görülmektedir:

<i>Çıkar-diğ-i ayakkabılar</i>	<i>Kimsenin ayak basma-diğ-i yer</i>
↓	↓
<i>He took off his shoes.</i>	<i>Noone sat there.</i>

7.2.9. Kısaltma Olarak Kullanılışı

Türkçede *-DİK* ekiyle türetilen sıfatfiillere eşdeğerlilik gösteren dört adet kısaltma yapısı karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıdaki fiillerin geçmiş zaman ortacı (*Past Participle*) biçiminde ve nitelediği addan hem önce hem de sonra kullanıldığı görülmektedir:

Yıprat-tığ-ı ağaçlar

Trees force-d by...

Geri çekil-diğ-i sırada

Driven back, he...

7.2.10. Zamir Olarak Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında iki defa *-DİK* ekiyle türetilen sıfatfiil ve nitelediği ada eşdeğer olarak zamir kullanıldığı görülmektedir:

Çocukların otur-duğ-u yer

Them

Canavarın bulun-duğ-u yer

This here

7.2.11. Zarf Olarak Kullanılışı

Son olarak, *DİK* ekiyle türetilen sıfatfiile eşdeğer olarak zarfın kullanıldığı iki durum söz konusudur:

Bekleme-dik-leri bir anda

Unexpectedly

Haklı bil-diğ-i bir öfkeyle

Indignantly

7.3. *-mİŞ* Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

Yukarıda adı geçen Türkçe kitapta toplam altmış sekiz defa kullanılan *-mİŞ* eki aynı kitabın İngilizcesinde sekiz farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bu görünümle kitaptaki kullanım sıklığına göre ele alınarak İngilizcede ne şekilde kullanıldıkları betimlenecektir.

7.3.1. Sıfatfiil Olarak Kullanılışı

Türkçede sıfatfiil elde etmemizi sağlayan -miş ekinin İngilizce yazılmış olan *Lord of the Flies* adlı kitapta geçen denkliklerine bakıldığında geçmiş zaman sıfatfiili (Past Participle) olarak yirmi sekiz, durum ortacı (Present Participle) olarak ise üç kez kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki yapılar gösterilebilir:

<i>Yan-mış ağaç kütüğü</i>	<i>Atıl-mış giysiler</i>	<i>Kullanılma-mış odun</i>
↓	↓	↓
<i>Chur-r-ed trunk</i>	<i>Scatter-r-ed clothes</i>	<i>Unuse-d fuel</i>

Bu üç örnek ele alındığında, *chur*, *scatter* ve *un-use* fiil gövdelerine *-(e)d* eki getirilerek sıfatfiiller elde edildiği ve bu yapıların da ardından gelen adları nitelediği görülmektedir. Bu örneklerde, İngilizcede fiilden sıfat türeten ek olarak *-(e)d*'nin kullanımı gösterilmiştir. Bu durum düzenli fiiller için geçerlidir. Öbür yandan, İngilizcede düzensiz fiiller olarak adlandırılan grupta yer alan fiiller ise farklı biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin;

<i>Parçalan-mış kaya</i>	<i>devril-miş kütük</i>	<i>Gücen-miş ses</i>
↓	↓	↓
<i>Broken rock</i>	<i>Fallen trunk</i>	<i>Hurt voice</i>

-miş ekinin sıfatfiil türettiği duruma İngilizcede denk gelen bir diğer yapı ise *-ing* biçimbirimidir. İncelenen kitapta geçen üç örnek aşağıda gösterilmektedir:

<i>Tutuş-muş yıkıntı</i>	<i>Tutuşmuş altın damlası</i>	<i>Kirlen-miş avuçlar</i>
↓	↓	↓
<i>Burn-ing wreckage</i>	<i>Burn-ing gold</i>	<i>Reek-ing palms</i>

Bu örneklerde de görüldüğü üzere, İngilizcede fiil gövdesine getirilen *-ing* eki ardından gelen adı niteleyebilmektedir.

7.3.2. Sıfat Olarak Kullanılışı

Türkçede *-miş* ekiyle elde ettiğimiz sıfatfiillerin iletği anlam, İngilizce kitapta sıfatlar yardımıyla da verilmektedir. *-miş* ekiyle oluşturulan sıfatfiil yerine sıfatın tercih edildiği toplam on iki yapı görülmüştür. Örnek olarak ise aşağıdaki yapıları verebiliriz:

Karar-mış eller

Sooty hands

Kuru-muş ağaç

Dead tree

Birbirine gir-miş çalılar

Complex undergrowth

7.3.3. Kısaltma Olarak Kullanılışı

Türkçedeki *-miş* ekinin İngilizcedeki denkliklerine bakıldığında, ilgi tümceciciliğinin kısaltıldığı durumlar dikkat çekmektedir. Bu çalışma için incelenen kitapta toplam sekiz adet kısaltma yapısı görülmüştür. Bu yapılar üç biçimde karşımıza çıkmıştır. İlk olarak, fiil gövdesine *-ed* eki getirilerek ya da fiilin *past participle* çekimi kullanılarak elde edilen beş örnek bulunmuştur. Bu tür kullanımda biçimbirim eklenmiş fiil gövdesi addan sonra gelmektedir. Durumu anlatan örnekler şöyle gösterilebilir:

Kop-muş kaya parçası

Land, detach-ed

Sivriltil-miş sopa

A stick sharpen-ed

Çiğnen-miş toprak

Soil, trodden

Bu bölümde ele alınacak ikinci durum ise fiil gövdesine *-ing* eki getirilerek elde edilen kısaltılmış kullanımdır. Söz konusu eki alan fiil gövdesi yine addan sonra kullanılmaktadır. Kitapta geçen iki örnek şöyledir:

Dikil-miş bir şey

Something stand-ing

Kaşlarını çat-mış Ralph

Ralph, frown-ing

Kısaltılmış yapılara örnek gösterilebilecek son durum ise sıfat kullanıldığı zaman karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda sıfatın bulunduğu ilgi tümcecığının özne ve fiili düşmüş ve kalan sıfat nitelediği addan önce gelerek virgülle ayrılmıştır.

Canından bez-miş koro → *Wearily obedient, the choir...*

7.3.4. Edatla Kullanılışı

Sıfatfiil, ilgi tümcecığı veya kısaltma olarak aktarılmak yerine İngilizcede edat kullanılarak ifade edilen yapıdan incelenen kitapta yedi adet bulunmaktadır. Bu tür yapılarda, ad kullanılmakla birlikte sıfatfiil veya ilgi tümcecığı görülmemekte, bunun yerine bir edat tercih edilmektedir:

Granit-ten yapılmış dörtgen

Platform of granite

Değnekler-le yapılmış yuva

Nest of sticks

7.3.5. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında, Türkçede –*mış* ekiyle elde ettiğimiz sıfatfiillerin düşürülerek yalnızca adın kullanıldığı dört durum görülmüştür. Örneğin;

Başıboş kal-mış değnek

Stick

Gölgeye seril-miş hindistancevizi kabukları

Coco-nut shells

7.3.6. İlgili Tümcecığı Olarak Kullanılışı

Türkçede – *mış* biçim birimiyle oluşturulurken İngilizcesinin ilgili tümcecığı olarak ifade edildiği üç kullanım saptanmıştır. Bu tümcecikler ise *who* ve *that* zamirleri kullanılarak oluşturulmuştur. *Who* zamiri özne olarak kullanılırken, *that* zamirinin kullanıldığı tümceciklerde söz konusu zamirden biri özne diğeri ise nesne olarak karşımıza çıkmaktadır:

Kendi içine kapan-mış çocuk

The boy who kept to himself

Terle cilalan-mış ten

Tan that glistened with sweat

Yepyeni kal-mış kitap

One that he never read

7.3.7. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı

-*mİş* ekiyle oluşturulan sıfatfiillerin İngilizcedeki bir başka eşdeğerliliği ise sıfatfiilin düşürülerek, onun iletmiş olduğu anlamı içeren başka bir adın kullanılmasıdır. Kitapta üç kez görülen bu kullanıma örnek olarak ise şu yapılar gösterilebilir:

Karar-mış yer

Smudge

Yeni çık-mış bitkiler

New growth

7.3.8. Fiille Kullanılışı

Türkçesi sıfatfiille ifade edilirken İngilizce kitabında fiilin edilgen olarak kullanıldığı bir örnek söz konusudur:

Sopalarla çevril-miş yer → *It was pierced...*

7.4. -AcAK ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

Türkçesi -AcAK biçim birimiyle sıfatfiil olarak kırk dokuz kez kullanılırken İngilizcesi on bir farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimlerin ne şekilde kullanıldığı sıklık oranına göre aşağıda ele alınacaktır.

7.4.1. Mastar İle Kullanılışı

-AcAK ekiyle elde edilen sıfatfiille eşdeğer *to* ile yapılan mastar yapısı on dört kez kullanılmıştır. Örneğin;

Korkul-acak canavar

Beast to be afraid of

Düzeltecek biri

Somebody to put it right

Korkul-acak bir şey

Thing to be afraid of

7.4.2. İlgili Tümcecisi Olarak Kullanılışı

Türkçedeki -AcAK ekine İngilizcede eşdeğer bu tür kullanımdan on bir kez yararlanılmıştır. Zamir olarak ise bazen *that* ve *where* kullanılmış, ancak çoğu zaman zamir tercih edilmemiştir.

Yapabil-eceğ-imiz şey *Getirebil-ecek konu* *Vahşiliğin ayak basamayacağı kasaba*
 ↓ ↓ ↓
Thing we can do *One that could bring* *Town where savagery could not...*

7.4.3. Sıfat İle Kullanılışı

Lord of the Flies'ta yedi kez sıfatfiil yerine aynı anlamı veren bir sıfat kullanılmıştır. Örnek olarak da şu yapılar verilebilir:

Duyulabil-ecek söz *Rahat yürüyebil-ecek-leri yer* *İkinci söyley-eceğ-im şey*
 ↓ ↓ ↓
Audible words *Easy patch* *The next thing*

7.4.4. Sıfatfiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı

-AcAK ekiyle oluşturulan sıfatfiillerin İngilizcedeki bir başka eşdeğerliliği ise sıfatfiilin düşürülerek, onun iletmiş olduğu anlamı içeren başka bir adın kullanılmasıdır. Böyle bir durum kitapta altı kez görülmüştür:

Yapıl-acak iş *Karşı koy-acak güç* *Bir gücün yapabil-eceğ-i şeyler*
 ↓ ↓ ↓
Action *Resistance* *Possibilities of an authority*

7.4.5. Edatla Kullanılışı

Türkçedeki -AcAK ekine İngilizcede eşdeğerlilik gösteren başka bir yapı da *for* edatının kullanılmasıdır. *Lord of the Flies* kitabında bu tür yapıdan üç tane görülmektedir:

Amuda kalk-acak yer *Mızrağını sokabil-ecek bir yer* *Girebil-eceğ-in bir kabile*
 ↓ ↓ ↓
A place for standing *A lodgment for his spear* *A tribe for you*

7.4.6. Sıfatfiilin Düşürülerek Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında -AcAK ekiyle oluşturulmuş sıfatfiil yapısı iki defa düşürülmüş ve sadece ad kullanılmıştır:

Bıçağı saplay-acak bir yer ➔ *a place*

7.4.7. Ad Tümceciği Olarak Kullanılışı

Türkçede sıfatfiil olarak ifade edilirken İngilizcede ad tümceciği olarak kullanılan iki yapıya rastlanmıştır. Bu tümceciklerde *what* kullanılmaktadır:

Kararlaştır-acağ-ımız şey

What's what is

Söyleyebil-eceğ-i tuhaf şeyler

What amusing thing he might have to say

7.4.8. Zarf Olarak Kullanılışı

Sineklerin Tanrısı'nda –AcAK ekiyle türetilen sıfatfiillere eşdeğer olarak zarfın kullanıldığı tek bir durum tespit edilmiştir.

Durgun sayılabilecek su ➔ *Relatively still water*

7.4.9. Zamir Olarak Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında –AcAK ekiyle türetilen sıfatfiil ve nitelediği ada eşdeğer olarak zaminin kullanıldığı yalnızca bir örnek görülmektedir:

Gid-eceğ-imiz yer ➔ *there*

7.4.10. Fiil İle Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında sadece bir defa –AcAK ekiyle yapılan sıfatfiil yapısına eşdeğer olarak ilgili fiilin kullanıldığı görülmektedir:

Görebil-ecek duruma geldi. ➔ *He received back his sight.*

7.4.11. Kısaltma Olarak Kullanılışı

–AcAK ekinin İngilizce kitaptaki eşdeğerlilikleri arasında sadece bir defa kısaltma biçiminde kullanıldığı görülmüştür. İlgili tümceciğindeki özne ve fiilin düşürülmesiyle addan sonra gelen sıfat kalmıştır:

Elle tutulmay-acak bir şey ➔ *Something ungraspable*

7.5. -Ar ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

Sineklerin Tanrısı'nda –Ar biçim birimiyle türetilen yirmi bir sıfat fiilin *Lord of the Flies*'daki eşdeğerliliklerine bakıldığında altı biçimde karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu kullanımlar sıklık oranına göre aşağıdaki gibidir:

7.5.1. Sıfat İle Kullanılışı

Türkçede fiilden sıfat elde etmemizi sağlayan – Ar biçim birimi incelenen İngilizce kitapta çoğu zaman yerini başka bir sığata bırakmıştır. Bu türden bir kullanımın olumsuz biçimini (-mAz) kitapta on beş kez görmek mümkün. Örnek olarak aşağıdaki yapıları verebiliriz:

<i>Akıllara sığ-maz</i>	<i>Dile gel-mez</i>	<i>Karşı koyul-maz</i>	<i>Elle tutul-maz</i>
↓	↓	↓	↓
<i>Extreme</i>	<i>Inexpressible</i>	<i>Irresistable</i>	<i>Impalpable</i>

7.5.2. Sıfat fiilin Anlamını Veren Başka Bir Adın Kullanılışı

Türkçe kitapta –mAz ekiyle oluşturulan iki sıfat fiil İngilizcede karşılığını başka bir adla bulmuştur:

<i>Kuşku götür-mez bir biçim</i>	<i>Çıkıl-maz dehliz</i>
↓	↓
<i>Impossibility</i>	<i>Maze</i>

7.5.3. Sıfat fiilin Düşürülerek Yalnızca Adın Kullanılışı

Türkçe kitapta –mAz ekiyle oluşturulan bir sıfat fiil İngilizce anlatımda kullanılmamış, sadece nitelediği ad tercih edilmiştir:

Akıllara sığ-maz korku → *panic*

7.5.4. Zarf Olarak Kullanılışı

Sineklerin Tanrısı'nda –mAz ekiyle türetilen bir sıfat fiille eşdeğer olarak zarfın kullanıldığı tespit edilmiştir:

Akıllara sığ-maz güzellikte → *fantastically attractive*

7.5.5. Fiil İle Kullanılışı

Lord of the Flies kitabında bir defa –mAz ekiyle yapılan sıfatfiil yapısına eşdeğer olarak ilgili fiilin kullanıldığı görülmektedir:

Anlaşılmaz laflar mırıldanıyorlardı. → They were gibbering.

7.5.6. Kısaltma İle Kullanılışı

-mAz ekinin İngilizce kitaptaki eşdeğerlilikleri arasında sadece bir defa kısaltma biçiminde (*Fiil-ed*) kullanıldığı görülmüştür. İlgili tümceciğindeki özne ve fiilin düşürülmesiyle addan sonra gelen sıfat kalmıştır:

Akıllara sığmaz → Not magick-ed

7.6. -Asİ ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

Sineklerin Tanrısı'nda yalnızca bir kez sıfatfiil elde etmeye yarayan –Asİ ekine rastlanmıştır ve bu yapı İngilizce kitapta sıfat olarak karşımıza çıkmıştır:

Kahrol-ası dans → Bloody dance

8. YAPISAL VE ANLAMSAL EŞDEĞERLİLİK VE DENKLİK İLİŞKİSİ

Türkçe kitapta kullanılan ortaç/sıfatfiil yapılarına İngilizce yazılmış olan kitapta yapısal ve anlamsal açıdan denklik gösteren yapılar kullanım oranlarıyla birlikte bu bölümde ele alınacak, dilbilimsel karşılaştırma ve değerlendirme yapılacaktır.

8.1. –An Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

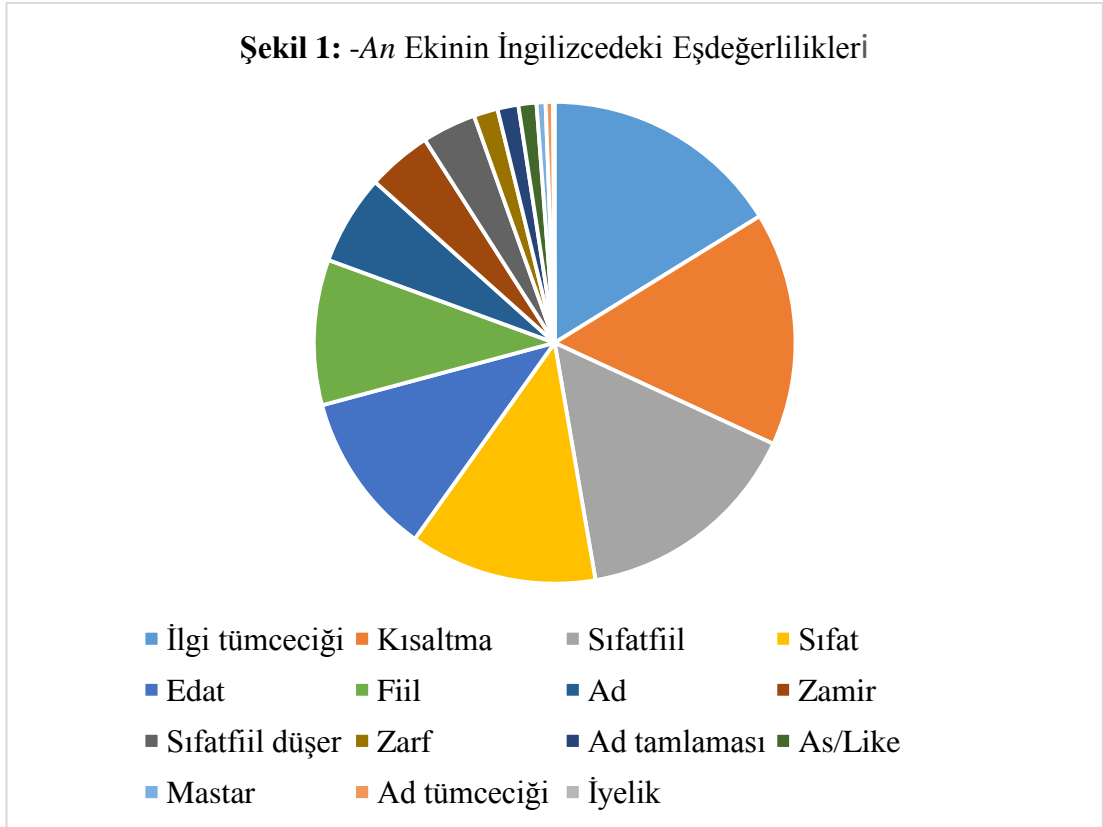
8.1.1. –An Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

–An ekinin sıfatfiil elde etmek için kullanıldığı duruma eşdeğer bir kullanım *Lord of the Flies* adlı kitapta aşağıdaki **Şekil 1**'de de görüldüğü üzere yaklaşık %15'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. İngilizcede yer alan bu tür yapılar –ing ve –ed biçimbirimi ile ya da fiilin geçmiş zaman ortacı (*Past Participle*) yapısına bürünmesiyle elde edilmektedir. İngilizcede gerek sözdizimsel gerekse biçimbirimsel açıdan sıfatfiil olan asıl yapılar bu tür yapılardır. Türkçe ile İngilizce arasındaki bu eşdeğerlik ilişkisini karşılaştırmalı olarak görmek için aşağıdaki örnekler incelenebilir:

<u>Sineklerin Tanrısı</u>	<u>Lord of the Flies</u>
1) <i>Oyna-y-an leke</i>	<i>Flatter-ing patch</i>
2) <i>Çürü-y-en hindistancevizleri</i>	<i>Decay-ing coconut shells</i>
3) <i>Beklenilme-y-en akıllı davranış</i>	<i>Unsuspect-ed intelligence</i>
4) <i>Devril-en ağaç gövdeleri</i>	<i>Fallen trunk</i>
5) <i>Bilinme-y-en ada</i>	<i>Unknown island</i>

Yukarıdaki birinci ve ikinci örnekte görüldüğü gibi Türkçedeki –An biçimbirimi ile İngilizcedeki –ing biçimbirimi yapısal bir denklik göstermektedir. Benzer şekilde üçüncü örnekteki –en ve –ed biçimbirimleri arasında da bir eşdeğerlilik söz konusudur. Son iki örnekte ise düzensiz fiiller ile bir denklik sergilenmektedir. Sonuç olarak, fiilin gövdesine eklenerek ona sıfat özelliği kazandıran bu biçimbirimler iki dilde yapısal bir benzerlik göstermektedir.

Şekil 1: -An Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

8.1.2. -An Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Yukarıdaki **Şekil 1**'de gösterildiği üzere, Türkçede sıfatfiil türetebilen -An ekine İngilizcede anlamsal açıdan eşdeğerlilik bulan kullanımlar ilgi tümcecığı (yaklaşık %16), kısaltma (yaklaşık %16), sıfat (yaklaşık %13), edat (yaklaşık %11), fiil (yaklaşık %10), ad (%6), zamir (yaklaşık %4), sıfatfiilin düşürülmesi (yaklaşık %4), zarf (yaklaşık %2), ad tamlaması (yaklaşık %1), *as/like* ifadesi (yaklaşık %1), mastar (yaklaşık %1), ad tümcecığı (yaklaşık %1) ve iyelik (yaklaşık %1) olarak görülmüştür. Tüm bu kullanımlar bu bölümde örnekler aracılığıyla karşılaştırılacak ve değerlendirilecektir.

8.1.2.1. -An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgi Tümcecikleri

İlk olarak, *Lord of the Flies* kitabında -An ekine anlamsal olarak eşdeğer olan ilgi tümcecığı yapısı ele alınacaktır. Kitapta *what, that, which, who* ve *whose* zamirleriyle kurulmuş olan bu tümceciklerdeki ilgi zamirleri (relative pronouns) özne durumunda kullanılmaktadır. Bu noktada Quirk ve diğerleri (1985: 366)'nin bir tablo şeklinde gösterdiği İngilizcedeki ilgi zamirlerinin özne, nesne ya da tamlayan

durumundaki kullanımının geçtiği sınırlayıcı ve sınırlamasız yapıları aktarmak gerekiyor, çünkü *Lord of the Flies* kitabında geçen ilgi tümcecikleri bu açılardan değerlendirilecektir:

Tablo 1: İngilizcedeki İlgil Adılları

	Sınırlayıcı (Restrictive)		Sınırlamasız (Non-restrictive)	
	Kişisel (Personal)	Kişisel olmayan (Non-personal)	Kişisel (Personal)	Kişisel olmayan (Non-personal)
Özne durumu (Subject Case)	who that	which that	who	which
Nesne durumu (Object case)	whom that zero	which that zero	whom	
Tamlayan durumu (Genitive Case)	whose			

Yukarıdaki tabloda geçen *sınırlayıcı (restrictive)* ve *sınırlamasız (non-restrictive)* ilgi tümcecikleri Foley ve Hall (2012: 222)'de tanımlanmaktadır. Yapılan tanımlarda *sınırlayıcı* kavramı için *defining*, *sınırlamasız* kavramı için ise *non-defining* ifadeleri kullanılmaktadır. Söz konusu tanımlara göre, sınırlayıcı ilgi tümcecikleri kimden ya da neden bahsediliyorsa onu tanımlarken, sınırlamasız ilgi tümceciklerinde böyle bir tanımlama veya betimleme söz konusu değildir. Bu tür tümcecikler bahsedilen kişi ya da şey hakkında ek bilgi vermektedir. Bu iki tür tümcecige örnek olarak aşağıdaki tümceler verilmektedir:

Sınırlayıcı (Defining):

Angela Green is the woman who lives next door.

(Angela Green yan dairede otur-an kadındır.)

Sınırlamasız (Non-defining):

Alexander Solzhenitsyn, who was awarded the Nobel Prize in 1970, wrote several novels.

(1970'te Nobel ödülü al-an Alexander Solzhenitsyn birkaç roman yazmıştır.)

Sınırlamasız ilgi tümceciklerine yönelik İngilizce dilbilgisi kitaplarında özellikle vurgulanan nokta ise, bu tür tümceciklerde ilgi adlı olarak *that* sözcüğünün kullanılamamasıdır. Bu durumda yukarıdaki iki tümceye bakıldığında, ilk tümcede *who* adlı yerine *that* kullanılabilirken, ikinci tümcede kullanılamaz.

Türkçedeki *-An* biçim birimine *Lord of the Flies* kitabında eşdeğer görünen ilgi adlarının özne durumundaki kullanımları değerlendirildiğinde, ilgi tümceciğinin nitelediği addan hemen sonra, ilgi adının ardından gelen çekimli bir fiil ile kurulduğu görülmektedir:

Gel-en çocuklar → *The children [who came]*
ad zamir fiil

Tüneyip Ralph'i süz-en üyeler → *The members [who perched and examined Ralph]*
ad zamir fiil

Alnına düş-en saçlar → *The hair [that hung down]*
ad zamir fiil

Sark-an saçlar → *The hair [that hung down]*
ad zamir fiil

Kulaklarına gel-en ses → *The sound [that reached them]*
ad zamir fiil

Dolup taş-an havuz → *The pool [which was invaded by the sea]*
ad zamir fiil

Saçı uzamamışa benze-y-en çocuk → *The boy [whose hair never seemed to grow]*
ad ad fiil

Yukarıdaki son örnekte de görüldüğü üzere *whose* sözcüğü ile kurulan ilgi tümceciği ilgi adlarıyla oluşturulan tümceciklerden kuruluşu açısından farklılık göstermektedir. İlgi adlarından sonra çekimli fiil gelirken, *whose* yapısı iyelik bildirdiği için hemen ardından bir adın kullanımını gerektirmektedir. Çekimli fiil bu addan sonra kullanılmaktadır.

Lord of the Flies kitabında –An ekine eşdeğer özne durumundaki başka bir kullanım ise *what* zamiri ile geçmektedir. Aşağıda örneği görülen bu yapı İngilizce dilbilgisi ve dilbilim kitaplarında görülmemektedir:

Astımı ol-an öğrenci → *The boy [what had asthma]*

İngilizce dilbilgisi/dilbilim kitaplarına göre bu tür bir tümcenin şu şekilde kurulması beklenmektedir:

The boy who/that had asthma

Son olarak, *Lord of the Flies* kitabında –An ekine eşdeğer ilgi tümcecikleri sadece sınırlayıcı işlevi ile kullanılmıştır. Kitapta sınırlamasız bir ilgi tümceciğine ratlanmamıştır.

8.1.2.2. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış İlgi Tümcecikleri

Swan ve Walter (2011: 211) İngilizcede *kısaltılmış (reduced)* ilgi tümceciklerinin nasıl oluşturulduğunu açıklamaktadır. İlk olarak, ilgi adılı tümceden çıkartılıp ardından, eğer varsa yardımcı fiil ve fiilin almış olduğu biçimbirim düşürülür. Geriye kalan fiil köküne, etken olması durumunda –*ing*, edilgen olması durumunda ise –*ed* biçimbirimi eklenir. Örnek olarak ise aşağıdaki tümceler verilmektedir:

Who is that child throw-ing Stones at our house? (=...who is throwing...)

Most of the people invite-d did not even reply. (=...who were invited...)

İlgi tümceciklerinde kısaltma durumu edat öbeklerinde ve belirli sıfatlarla da görülmektedir: (Swan ve Walter, 2011: 211)

Can you pass me the papers on that table? (=...that are on that table...)

Tuesday is the only date possible for the meeting. (=...that is possible...)

Lord of the Flies adlı kitapta da –An ekine anlamsal denklik gösteren kısaltılmış ilgi tümcecikleri yukarıda açıklanan tümceciklere paralel biçimde kurulmuştur:

Etken: *Çınla-y-an yankı* → *Echoes ring-ing* (=...that are ringing...)

Kımıl-da-y-an biçimler → *Figures mov-ing* (=...that are moving...)

Titreş-en kumsal → *The sand trembl-ing* (=...that is trembling...)

Acı çek-en çocuklar → *The children feel-ing* (=...that are feeling...)

Edilgen: *Toparlan-an Domuzcuk* → *Piglet, recovered...*(=... who had recovered...)

Ayakta kal-an Jack → *Jack, left on his feet...* (=... who is left on his feet...)

Destekle-n-en söz → *Back-ed by..., the statement...* (=...that has been backed...)

Edat: *Jack'ten sonra gelen Maurice* → *Maurice, next among the boys...* (=...who was next among the boys...)

Sıfat: *Görülme-y-en alev* → *The flame, invisible...* (=... which/that was invisible...)

8.1.2.3. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatlı Kullanım

Türkçede –An ekiyle sıfatfiil biçiminde kullanılırken İngilizce kitapta benzer anlamı veren bir sıfatla kullanılan yapılar söz konusudur. Bu durumda iki dil arasında anlamsal bir denklik görülmektedir ve yapısal olarak da sıfatın nitelediği addan önce gelmesi söz konusudur:

Yollara düş-en toplantı → *An errant assembly*

sıfat ad

En uygun ol-an patika → *The likeliest path*

sıfat ad

Tepesinde ol-an güneş → The vertical sun

sıfat ad

Yakın ol-an güneş → The nerarer sun

sıfat ad

Türkçe ve İngilizce yukarıda açıklanan kullanıma yönelik karşılaştırıldığında önemli bir farklılık görülmüştür. Türkçede sıfatfiilin önünde belirteç olarak kullanılan sözcükler İngilizcede adın önüne gelerek sıfat işlevi görebilmektedir:

Ansızın es-en rüzgar → A sudden breeze

belirteç sıfat

Son gel-en iki kişi → The last pair

belirteç sıfat

8.1.2.4. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Edatlı Kullanım

Türkçede sıfatfiil yapısı ile ifade edilirken İngilizce kitapta edat öbeği olarak karşımıza çıkan yapıların *bulunma*, *sahiplik* ve *kaynak* gösterme gibi anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu şekilde kullanılan edatlara *at*, *in*, *under*, *on*, *with*, *of* ve *from* örnek verilebilir:

İçin-de kal-an çocuklar → Kids in it

Yüksel-en gökyüzü → Heights of air

Diyafram-dan gel-en soluk → Air from his diaphragm

Yakın-da bulun-an → Close at hand

Bedenin-e düş-en gölgeler → Shadows on his body

Kıpkırmızı kesil-en yüzü → Under a blush

Boru gibi şey-le seslen-en adam → The man with a trumpet

Yukarıdaki örneklere bakıldığında, çoğu kullanımın İngilizcede kullanılan edatların Türkçede sıfatfiilden önce gelen edatla eşdeğerlik gösterdiği görülmektedir,

ancak iki dil arasında tamamen denklik gösteren nokta yapısal değil anlamsal olarak karşımıza çıkmaktadır.

8.1.2.5. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiilli Kullanım

Türkçede –An ekiyle oluşturulmuş sıfatfiille aktarılırken İngilizcede çekimli fiille ifade edilen bir kullanım tespit edilmiştir. Bu durumda sözdizimsel olarak büyük bir fark ortaya çıkmaktadır. Türkçede–An biçimbirimini alarak addan önce gelen fiil İngilizcede zaman bildiren bir biçimbirim alarak adın sağında yerini almaktadır. Anlama yönelik bir değerlendirme yapıldığında ise iki dildeki farklı yapıların benzerlik gösterdiği ancak tamamen denklik göstermediği görülmektedir. İncelenen iki kitaptan alınan örnekler aşağıda verilmektedir:

Kuyruklarını kovala-y-an kedi yavruları → The kittens chased their tails.

Yakın ol-an yeri → It was nearer.

Alçal-an güneş → The sun slanted in.

İlgiyi kaybed-en küçükler → The littluns lost interest.

Yukarıdaki öbeklere anlamsal açıdan bakıldığında, Türkçedeki öbeklerin anlamsal odağı *adlar* (*kedi yavruları, yer, güneş, küçükler*) iken, İngilizceki öbeklerde ise odağın *fiillerde* (*chased, was, slanted, lost*) olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, aktarılan anlam aynı olsa da iki tümcede vurgulanan öğeler farklıdır. İki dil arasında ortaya çıkan bir diğer fark ise etken ve edilgen kullanıma yöneliktir:

Göze ilk iliş-en şey → The eye was first attracted by...

(Etken: ... attracted the eye first.)

Yüzünü kapla-y-an → His face was blotted out.

(Etken: ... blotted out his face.)

Yukarıdaki tümcelerde de görüldüğü üzere, Türkçede etken bir sıfatfiille ifade edilen anlam İngilizcede edilgen bir fiille aktarılmıştır. Sonuç olarak, fiil kullanımını söz konusu olunca bu çalışmada anlamsal denklik/eşdeğerlilikten ziyade benzerlik kavramı tercih edilmektedir.

8.1.2.6. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Adlı Kullanım

Türkçede önüne bir sıfatfiil getirilerek nitelenen adın iletmiş anlamı veren bir ad mevcut ise İngilizcede söz konusu ad tek başına kullanılmaktadır:

Kıpırdamadan otur-an Ralph → his stillness

İçerle-y-en Ralph → mortification

Yol göster-en şey → guide

Birbirine gir-en bitkiler → tangles

Bağır-an hayvan sesleri → squeakings

İngilizcede yalnızca adın tercih edildiği bu tür kullanımlarda dikkat çeken özel bir durum söz konusu olmuştur. Türkçedeki yığılan bacalar öbeği İngilizce kitapta *stacks and chimneys* (yığınlar ve bacalar) olarak geçmektedir.

8.1.2.7. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zamirli Kullanım

Türkçede –An biçim birimiyle özne durumunda kullanılan sıfatfiillerin bazılarının İngilizcede sıfatfiil ve adın yerine bir zamir kullanılarak ifade edildiği görülmektedir. Bu durumda özellikle *it* ve *there* zamirlerine rastlanmıştır:

Uçağın takıl-an bölmesi → it

Boynuna gel-en su → there

8.1.2.8. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülerek

Yalnızca Adın Kullanılması

Türkçede –An biçim birimiyle özne durumunda kullanılan sıfatfiillerin bazılarının İngilizcede yalnızca nitelenen adla ifade edildiği görülmektedir. Bu tür bir kullanımda, Türkçede adı niteleyen sıfatfiil İngilizcede kullanılmamakta sadece ad tercih edilmektedir:

Karabasan denilen şey → nightmare

İp gibi sarıl-an şey → ropes

Yükselen kavalık → reef

Sınırlan-an lagün → lagoon

Açıl-an yara → scar

Yukarıdaki iki örnekte iki ad mevcuttur ve İngilizce kitapta sıfatfiilin solundaki ad kullanılmıştır. Buna benzer durumlarda, yani sıfatfiilin önünde ve ardında olmak üzere iki ad söz konusu olduğunda sıfatfiilin solundaki ad kullanılmıştır. Yukarıdaki son üç örnekte ise sıfatfiilin nitelediği tek bir ad mevcuttur ve İngilizce kitapta bu ad tek başına kullanılmıştır.

8.1.2.9. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zarflı Kullanım

Dilbilgisi kitaplarında fiilleri niteleyen sözcükler zarf olarak adlandırılmaktadır. *Sineklerin Tanrısı* adlı kitapta sıfatfiillerle belirtilirken *Lord of the Flies* kitabında fiilden sonra gelen ve onun nasıl gerçekleştiğini gösteren zarfların kullanıldığı durumlar söz konusudur:

Anlaşılmaz-y-an sözler söylediler. → They talked unintelligibly.

(Nasıl konuştular? Anlaşılmaz bir şekilde)

Çaresiz kal-an Ralph döndü. → Piggy turned helplessly.

(Nasıl döndü? Çaresiz bir şekilde)

Sır verme-y-en gözlerle → inscrutably

Öfkeye kapıl-an → indignantly

Telaşlan-an Domuzcuk → anxiously

8.1.2.10. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Tamlamalı Kullanım

Türkçede –An ekinin yardımıyla fiilden sıfat yapılarak bir adı niteleyen sözcüklerin İngilizcedeki anlamsal eşdeğeri olarak bir adın başka bir adı niteleyerek kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, Türkçe kitaptaki *yılan biçiminde ol-an toka* öbeği İngilizce kitapta *snake-clasp* şeklinde geçmektedir. Böyle bir kullanımda iki ad arka arkaya gelerek bir ad tamlaması oluşturmaktadır. Benzer durum *ışıl-da-y-an pus* ve *diamond haze* örneklerinde de görülmektedir.

Türkçede sıfatfiil iken İngilizcede ad tamlaması biçiminde görülen yapılara yönelik iki dilde anlamsal açıdan farklılık gösteren durumlar da görülmektedir:

Tüt-en baca → *Village smoke (Köy dumanı)*

Bu örnekte Türkçedeki *baca* sözcüğü *tüt-* fiiline *-en* biçimbiriminin eklenmesiyle nitelenirken, İngilizcedeki anlamsal denkliği *duman* sözcüğünün *köy* sözcüğü tarafından nitelenmesiyle verilmiştir. Diğer bir deyişle, iki dil arasındaki anlamsal denklik *tüten-köy* ve *baca-duman* ikilileriyle sağlanmıştır.

İngilizce ad tamlamalı kullanıma yönelik dikkati çeken diğer bir nokta aşağıdaki örneklerde görülmektedir:

Muma benze-y-en tomurcuklar → *Candle-buds*

Mumu andır-an tomurcuklar → *Candle-like buds*

Bu örneklerde geçen *benzeyen* ve *andıran* sıfatfiilleri İngilizcede farklı biçimlerde görülmektedir. *Benzeyen* sıfatfiili kullanılmamakta, onun yerine *mum tomurcukları* şeklinde bir ifade tercih edilmektedir. *Andıran* sıfatfiili de benzer şekilde kullanılmamakta, yerine benzerlik anlamı içeren *like* sözcüğü tercih edilmektedir. Özellikle ikinci örnekte iki dil arasında anlamsal bir eşdeğerlilik söz konusudur.

8.1.2.11. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Masterlı Kullanım

Türkçede *-An* biçimbirimiyle edilen sıfatfiillerin İngilizcedeki anlamsal eşdeğerlilikleri arasında iki çeşit masterlı kullanım dikkat çekmektedir. Birincisi, yalın halde geçen master yapısıdır ve tümcedeki çekimli fiilden sonra bir ad ve adın ardından da o adın yaptığı işi gösteren fiil yalın halde gelmektedir:

Ateşle uğraş-an Sam'e baktı. → *He watched Sam make up fire.*

Uçuş-an kar tanelerini seyretmek → *watch flakes swirl past*

İlgi tümceciklerine eşdeğer masterlı kullanım İngilizce kitapta sadece etken biçimde görülmektedir. İkincisi ise etken (*ad + to + fiil*) ve edilgen (*ad + to + be + geçmiş zaman ortacı*) olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Dikkati çek-en gürültü → *noise to attend* (etken)

Tırmanılması gerek-en yalıyarlar → cliffs to be scale-d (edilgen)

Kullan-il-an yerler → some to be use-d (edilgen)

8.1.2.12. –An Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Tümcecigi Kullanımı

Öndeş (2007: 235) ad tümceciklerini, soru sözcüğüyle oluşturulmalarına rağmen yapıları açısından soru tümcelerinden farklı olmaları yönüyle ele almaktadır. Ad tümcecikleri düz tümce yapısında oluşturulmaktadır. Dolayısıyla soru tümcelerinden sözdizimleri açısından farklılık göstermektedir. Örnek olarak da aşağıdaki tümceler verilmektedir:

Why is he coming tomorrow? (soru tümcesi)

[Why he is coming tomorrow] is a secret. (ad tümcecigi)

İlk örnekte soru sözcüğünden sonra yardımcı fiil, ardından da özne ve fiil gelirken ikinci örnekte özne durumunda olan ad tümcecigi soru sözcüğü özne yardımcı fiil ve fiil sözdizimiyle oluşturulmuştur. Ad tümcecigi bir yantümce işlevi gördüğünden ardından asıl tümcenin çekimli fiili gelmektedir.

Sineklerin Tanrısı'nda –An biçim birimiyle oluşturulan sıfatfiil yerine *Lord of the Flies*'da benzer anlamın ad tümcecigi ile aktarıldığı görülmektedir:

Akıl belirtileri göster-en kişi → What intelligence had been shown

Kapkaralık görün-en yer → What to him was darkness

Toprak olma-y-an yerlerde → Where there was no land

Ad tümcecikleri ve ilgi tümcecikleri yapısal olarak büyük benzerlik göstermektedir. İki arasında fark *Lord of the Flies*'dan alınan aşağıdaki tümcecikler üzerinden gösterilecektir:

Toprak olma-y-an yerlerde → Where there was no land (ad tümcecigi)

Güneş al-an yer → Place where sunshine fell (ilgi tümcecigi)

Yukarıdaki ilk tümcecikteki soru sözcüğü (*where*), *yer* sözcüğünün yerine kullanılmıştır. İkinci tümcecikteki soru sözcüğü (*where*) ise *yer* (*place*) sözcüğünü nitelemektedir. Bu durumda, ilgi tümceciği bir adı niteleme işlevi gördüğü için kendisinden önce mutlaka bir ad kullanılması gerekmektedir. Öbür yandan, ad tümceciğinde böyle bir durum söz konusu değildir, çünkü tümceciğin kendisi bir adın yerine kullanılmaktadır.

8.1.2.13 –*An* Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İyelik Kullanımı

Türkçe kitapta geçen *avcıları ilgilendir-en iş* öbeği yerine İngilizce kitapta *avcının işi* anlamına gelen *hunter's job* öbeği kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle, Türkçede *iş* adı *ilgilendiren* sıfatfiili ile nitelenirken İngilizcede iyelik anlamı veren ‘s biçimbirimiyle görülmektedir.

8.2. –*DİK* Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

8.2.1. –*DİK* Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Hem *Sineklerin Tanrısı* hem de *Lord of the Flies*'da sıfatfiil ile ifade edilip iki dilde yapısal eşdeğerlilik gösteren yapıların oranı aşağıda **Şekil 2**'de de görüldüğü üzere yaklaşık olarak %7'dir. Türkçe kitapta –*DİK* biçimbirimiyle oluşturulan bu sıfatfiiller İngilizce kitapta fiilin geçmiş zaman ortacı (*past participle*) biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. İngilizcede düzenli (*regular*) grubunda ele alınan fiiller –(e)*d* biçimbirimini alarak *Lord of the Flies*'da yer almaktadır:

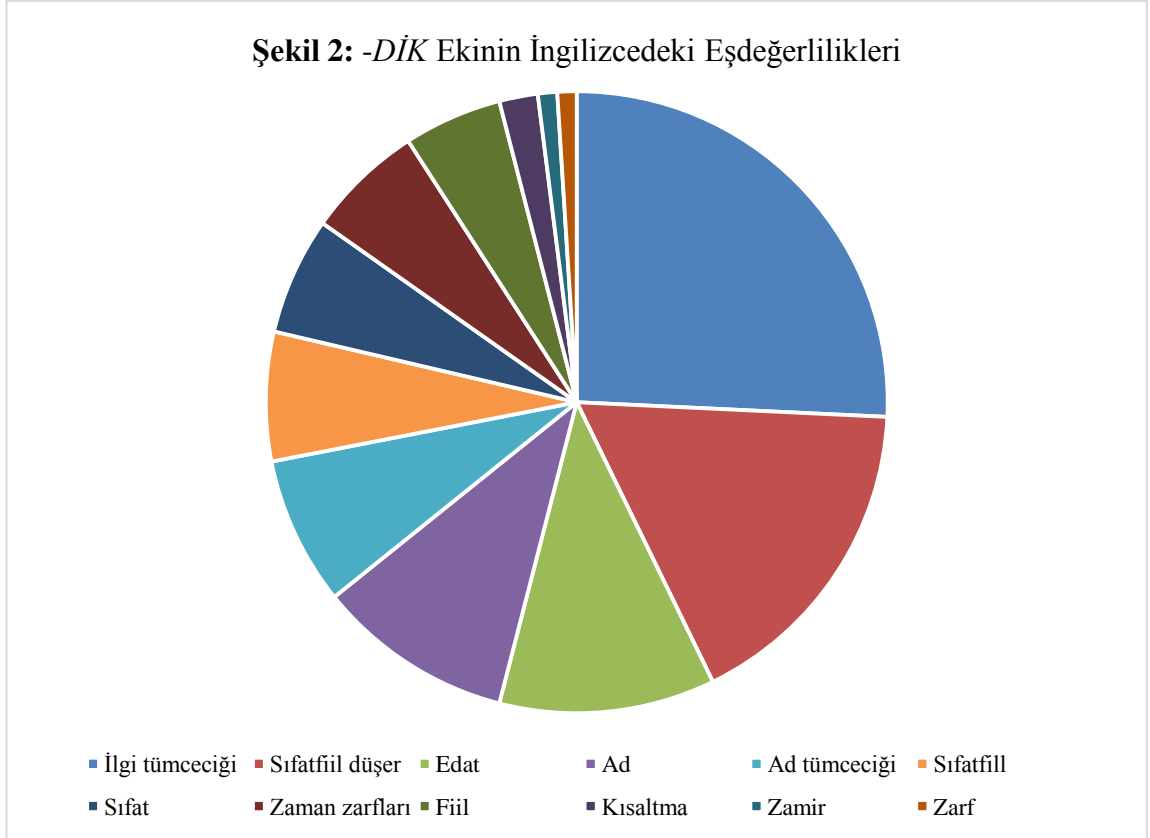
Aç-tığ-ı yara → *tumble-d scar*

At-tığ-ı kısa pantolonlar → *discard-ed shorts*

Güneşin yarala-dığ-ı yüzler → *sun slash-ed faces*

Hiçbir zaman kavrayama-dığ-ı yer → *never fully realize-d place*

Şekil 2: -DİK Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

8.2.2. -DİK Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Yukarıdaki Şekil 2’de gösterildiği üzere, Türkçede sıfatfiil türetebilen -DİK ekine İngilizcede anlamsal açıdan eşdeğerlilik gösteren kullanımlar ilgi tümceciği (yaklaşık %26), sıfatfiilin düşürülmesi (%17), edat (yaklaşık %11), ad (yaklaşık %10), ad tümceciği (yaklaşık %8), sıfat (yaklaşık %6), zaman zarfı (yaklaşık %6), fiil (yaklaşık %5), kısaltma (%2), zamir (%1) ve zarf (%1) olarak görülmüştür. Tüm bu kullanımlar bu bölümde örnekler aracılığıyla karşılaştırılacak ve değerlendirilecektir.

8.2.2.1. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgi Tümceciği Kullanımı

Sineklerin Tanrısı’nda -DİK biçimbiriminin eklenmesiyle sıfatfiil olarak kullanılırken *Lord of the Flies*’da ilgi tümceciğiyle aktarılan ifadeler iki dil arasındaki anlamsal denklige işaret etmektedir. Quirk ve diğerleri (1985: 366)’nin

tablo şeklinde gösterdiği İngilizcedeki ilgi zamirlerinin özne, nesne ya da tamlayan durumundaki kullanımının geçtiği sınırlayıcı ve sınırlamasız ilgi tümcecikleri yapıları bu bölümde de değerlendirmenin çerçevesini oluşturacaktır. Bu çerçevede olup da *Lord of the Flies* kitabında geçen ilgi zamirleri aşağıda örnekleriyle birlikte sıralanacaktır:

1- Kişisel nesne durumunda ve sınırlamasız ilgi zamiri:

Kimsenin tanıma-diğ-i çocuk → *The boy, whom noone knew, ...*

2- Kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri:

Alış-tık-ları düzen → *The rhythm that they became used to*

Suyun doldur-duğ-u kanallar → *the tunnels that tide filled*

Taşı-dık-ları şey → *The bundle that they carried*

3- Kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri:

Dalgaların kemir-diğ-i ve beyazlaştırdı-ğ-i sular → *The water that was wave-worn and whitened*

4- Kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı işlevi olup kullanılmayan ilgi zamiri:

Söyle-diğ-i bir söz → *Something \emptyset he had said*

Yukarıdaki kullanımların dışında, *Lord of the Flies*'da geçen ilgi tümcecikleri söz konusudur. Bu tümcecikler iki grupta ele alınabilir:

1- Edat + ilgi zamiri:

Jack'in yaslan-diğ-i kaya → *This one, against which Jack leaned,*
(sınırlamasız)

Durdukları yer → *The spot on which they stood down*
(sınırlayıcı)

2- Yer bildiren (yönelme ya da bulunma) ilgi zamiri:

Saklandığı yer → *The mat where he hid* (sınırlayıcı)

Ralph'in tırman-diğ-i kaya → *The rock where Ralph had climbed* (sınırlayıcı)

Sularda eridiği yer → *There, where the island petered out in water,*
(sınırlamasız)

Taşın düştüğü yan → *Side that stones fell* (sınırlayıcı)

8.2.2.2. –DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülmesi Kullanımı

Türkçede –DİK biçimbirimiyle oluşturulmuş sıfatfiil kullanılırken İngilizcede belirli bir adı niteleyen bu sıfatfiilin düşürülerek sadece adın kullanıldığı durumlar tespit edilmiştir:

Elinde tut-tuğ-u sopa → stick

Çıkar-dık-ları gürültü → sound

Yak-tık-ları ateş → fire

İpucu say-dığ-ı → clue

Kullan-dığ-ı sopa → spear

Sineklerin Tanrısı'nda pek çok kez sıfatfiil tarafından nitelenir biçimde kullanılan *yara/iz* sözcüğünün *Lord of the Flies*'da sadece *scar* olarak geçtiği görülmüştür:

Uçağın bırak-tığ-ı iz / -in açtığı yara → The scar

Sıfatfiilin kullanılmayıp sadece adın tercih edilmesi durumuna yönelik *Lord of the Flies*'da farklı kullanımlar dikkat çekmektedir. Örneğin, Türkçe kitapta *ağaçların bulunduğu set* öbeği birkaç kez aynı şekilde kullanılmıştır. Öbür yandan, *Lord of the Flies*'da bu öbeğin anlamsal olarak denkliği bazen yalnızca ad (*terrace: set*) bazen de ad tamlaması (*palm terrace: ağaç seti*) olarak geçmiştir.

8.2.2.3. –DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Edatlı Kullanım

Türkçe kitapta –DİK biçimbirimiyle elde edilen bir sıfatfiil olarak görülen, ancak İngilizce kitapta *edat + ad* olarak karşımıza çıkan yapılar vardır. –DİK ekiyle oluşturulan sıfatfiillere anlamsal olarak denklik gösteren bu tür edatlı yapıları üç grupta toplamak mümkündür:

1) Bulunma Anlamı Katanlar: *at, in, inside*

Pelerinin ört-tüğ-ü beden → inside the cloak

Yaprakların ört-tüg-ü → *in the foliage*

Hayalinde yarat-tığ-ı Percy → *at an imaginary Percy*

2) Aitlik Belirtenler: *of*

Kayaların çiz-diğ-i çizgi → *line of the crags*

Yangının çık-tığ-ı akşam → *evening of fire*

3) Kaynak Gösterenler: *from*

Avcıların çıkar-dık-ları ses → *buzz from the hunters*

8.2.2.4. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Adlı Kullanım

Sineklerin Tanrısı'nda bir ad ve onu niteleyen sıfatfiil olarak karşımıza çıkarken *Lord of the Flies*'da söz konusu ad ve sıfatfiilin birlikte verdiği anlamı tek başına verebilen yeni bir ad olarak görülen kullanımlar söz konusudur. Örneğin, Türkçede *baktığı yer* olarak geçen öbek için İngilizcede *his gaze* öbeği kullanılmaktadır. Aynı şekilde, *geçtiği yer* öbeğinin İngilizce kitapta geçen anlamsal denkliği *trail* ifadesidir.

8.2.2.5. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Tümceciği Kullanımı

İlgi tümcecikleri bir adı niteleme işlevine sahipken ad tümceciklerinin söz konusu adın yerine kullanıldığı yukarıda açıklanmıştı. Türkçe kitapta ilgi tümceciği ile ifade edilirken İngilizce kitapta ad tümceciği ile aktarılan anlamlardan bazıları aşağıda örneklendirilecektir:

Gör-düğ-ü şey → *what he saw*

(=ilgi tümceciği: *the thing that/which he saw*)

Canlarının iste-diğ-i yer → *where they want*

(=ilgi tümceciği: *the place which/that they want*)

Tak-tık-ları ad → *what they used to call me*

(=ilgi tümceciği: *the name that/which they used to call me*)

Tıkın-dık-ları orman → *where they had been eating ...*

(=ilgi tümceciği: *the forest where they had been eating...*)

Say-dık-ları kıyı → *what they thought*

(=ilgi tümceciği: *the coast which/that they thought*)

8.2.2.6. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatlı Kullanım

Sineklerin Tanrısı'nda *ol-* fiiline –DİK biçimbiriminin gelmesiyle elde edilen bir sıfatfiil (*sıfat + ol-duğ-u + ad*) söz konusu ise *Lord of the Flies*'da *ol-duğ-u* sıfatfiilinden önce gelen sıfat tek başına adı niteler şekilde kullanılmaktadır:

Kumun sert ol-duğ-u şerit → *Firm strip*

Ağaçların çok sık olduğu yer → *Thick place*

Öbür yandan, sıfatfiilin *ol-* fiili ile yapılmadığı durumlarda sıfatfiilin verdiği anlama eşdeğer bir anlam veren sıfat kullanılmaktadır:

Gizleme-diğ-i hayranlık → *open admiration*

Berber oynadığ-ı iki kişi → *the other two people*

8.2.2.7. -DİĞİ Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zaman Zarflarının Kullanımı

Türkçede kullanıldığı tümcedeki eylemin ne zaman gerçekleştiğini ileten –DİĞİ zaman ve –DİĞİ sırada yapılarının İngilizce kitaptaki anlamsal karşılıkları olarak *when, whenever, if, as, by the time* gibi zaman zarfları karşımıza çıkmaktadır. –DİĞİ zaman ifadesine eşdeğer olarak *when, whenever* ve *if* zarfları kullanılırken –DİĞİ sırada ifadesi için *when, by the time* ve *as* zarfları tercih edilmiştir. Bu iki duruma örnek olarak *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies*'dan alınan aşağıdaki tümceler verilebilir:

Git-tiğ-imiz zaman → *When we went...*

İste-diğ-in zaman → *Whenever you wanted...*

Avlan-diğ-iniz zaman → *If you go hunting...*

... *et-tiğ-i sırada* → When *he did* ...

Bit-tiğ-i sırada → By the time *it finished...*

Yap-tiğ-i sırada → As *he did...*

Bu bölümde ayrıca ele alınabilecek bir başka kullanım ise Türkçe kitapta – *DİĞİ zaman* yapısıyla ifade edilirken İngilizcede *apart from* ifadesiyle aktarılan anlamdır:

Yeme-dik-leri ve uyuma-dık-ları zamanlar → Apart from *food and sleep, ...*

Örnekten de anlaşılacağı üzere, İngilizcedeki böyle bir kullanımda yan tümce zarf + kurallı bir tümce olarak değil de *apart from* + adlardan oluşan bir öbek olarak karşımıza çıkmaktadır.

8.2.2.8. -*DİK* Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiilli Kullanım

Bu bölümde de Türkçede –*DİK* biçimbirimiyle sıfatfiile dönüştürülen yapıların İngilizcede fiil olarak kullanıldığı durumlar gösterilecektir. Örnek olarak aşağıdaki yapılar incelenebilir:

Çıkar-dığ-ı bıçak → *He snatched a knife.* (Bıçak çıkardı.)

Çıkar-dığ-ı ayakkabılar → *He took off his shoes.* (Ayakkabılarını çıkardı.)

Dur-duğ-u yerde kaldı → *He stood.* (Durdu.)

Kimsenin ayak basma-dığ-ı yer → *Noone sat there.* (Orada kimse oturmadı.)

Yukarıdaki örnekler değerlendirildiğinde, iki dil arasında anlamsal denklik olsa da vurgulanan öğelerin farklılık gösterdiği söylenebilir. Türkçede sıfatfiillerin adları nitelemesiyle aktarılan anlam İngilizcede fiillerle iletilmektedir. Bu durumda, Türkçede asıl vurgulanan öğeler adlar iken İngilizcede eylemin kendisidir.

8.2.2.9. -*DİK* Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltmalı Kullanım

Türkçede sıfatfiil elde etmek için kullanılan –*DİK* biçimbiriminin İngilizcedeki anlamsal eşdeğerliliğine yönelik ele alınması gereken bir başka kullanım kısaltma

(*reduction*) yapılarak oluşturulmaktadır ve bu kısaltılmış yapılar İngilizcede *-(e)d* biçim birimi ya da fiilin *past participle* biçimiyle ya da fiile *-ing* eki getirilerek yapılmaktadır:

Bill duyduğu söze inanamadı → *Bill spoke, unbeliev-ing...* (etken)

Rüzgarın yıprat-tığı ağaçlar → *Trees force-d by wind...* (edilgen)

Geri çekil-diği sırada → *Driven back, he ...* (edilgen)

Tut-tuğu şeytan minaresi → *Conch grip-p-ed in his hand* (edilgen)

Bu bölümde özellikle açıklanması gereken durum ise yukarıdaki üçüncü örnekte görülmektedir, çünkü kısaltılmış yapı (*Driven back*) addan sonra değil önce gelmektedir. Sözdizimde görülen bu farklılığın nedeni Türkçe örnekte de gördüğümüz, zaman bildiren zarftır. Aslında söz konusu yapının kısaltılmadan önceki hali, *When he drove back*'tir. Yani yan tümcenin kısaltılmamış hali adı nitelemek yerine ana tümceye zaman anlamı katmaktadır.

8.2.2.10. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zamirli Kullanım

Sineklerin Tanrısı'nda *-DİK* ekiyle elde edilmiş sıfatfiil kullanılırken aynı anlamın *Lord of the Flies*'da zamirle de verildiği görülmüştür. Bu tür zamirler ya yer bildiren ifade ya da nesne olarak kullanılmıştır:

Çocukların otur-duğu yer → *them*

Canavarın bulun-duğu yer → *here*

Burada farklılık yaratan nokta ilk örnekte görülmektedir, çünkü Türkçede yer bildiren bir ifade söz konusu iken İngilizcede öbekte geçen kişilere yönelik bir zamir kullanılmaktadır.

8.2.2.11. -DİK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zarflı Kullanım

Sineklerin Tanrısı'nda *-DİK* ekiyle elde edilmiş sıfatfiil kullanılırken aynı anlamın *Lord of the Flies*'da bazen zarfla verildiği görülmektedir. Bu zarflar, eylemin nasıl gerçekleştiğini gösteren ya da durum bildiren zarflardır:

Bekleme-dik-leri bir anda → *unexpectedly*

Haklı bil-diğ-i bir öfkeyle → indignantly

Yukarıdaki örnekler, sıfatfiil ve adın verdiği anlamı tek başına veren bir zarf kullanımını göstermektedir. İlk örneğe bakıldığında, Türkçede zaman bildiren bir öbeğin İngilizcede eylemin nasıl gerçekleştiğini bildirdiği görülmektedir. İkinci örnekte ise her iki dilde de eylemin nasıl gerçekleştiğini belirten ifadeler söz konusudur.

8.3. –mİş Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

8.3.1. –mİş Ekinin İngilizcedeki Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Sineklerin Tanrısı ve *Lord of the Flies* kitaplarında sıfatfiil ile ifade edilip Türkçe ve İngilizcede yapısal eşdeğerlilik gösteren –mİş”li yapıların oranı aşağıdaki **Şekil 3**’te de görüldüğü üzere yaklaşık olarak %46’dır.

Türkçe kitapta –mİş biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiiller İngilizce kitapta fiilin geçmiş zaman ortacı (*past participle*) olarak ya da –ing biçimbirimiyle karşımıza çıkmaktadır. Her iki dilde de sıfatfiilin, fiile belirli bir biçimbirim getirilerek elde edildiği ve nitelediği addan önce gelmesi söz konusudur. Bu durum da Türkçe ve İngilizcenin bu anlamda yapısal bir eşdeğerlilik gösterdiği anlamına gelmektedir. Bu durum örneklerde net bir şekilde görülmektedir:

Sol-muş çiçekler → wither-ed flowers (düzenli fiil)

Kullanıl-ma-mış odun → unuse-d fuel (düzenli fiil)

Yıkan-mış erik → wash-ed plums (düzenli fiil)

Devril-miş kütük → fallen trunk (düzensiz fiil)

Gücen-miş ses → hurt voice (düzensiz fiil)

Parçalan-mış kökler → broken stumps (düzensiz fiil)

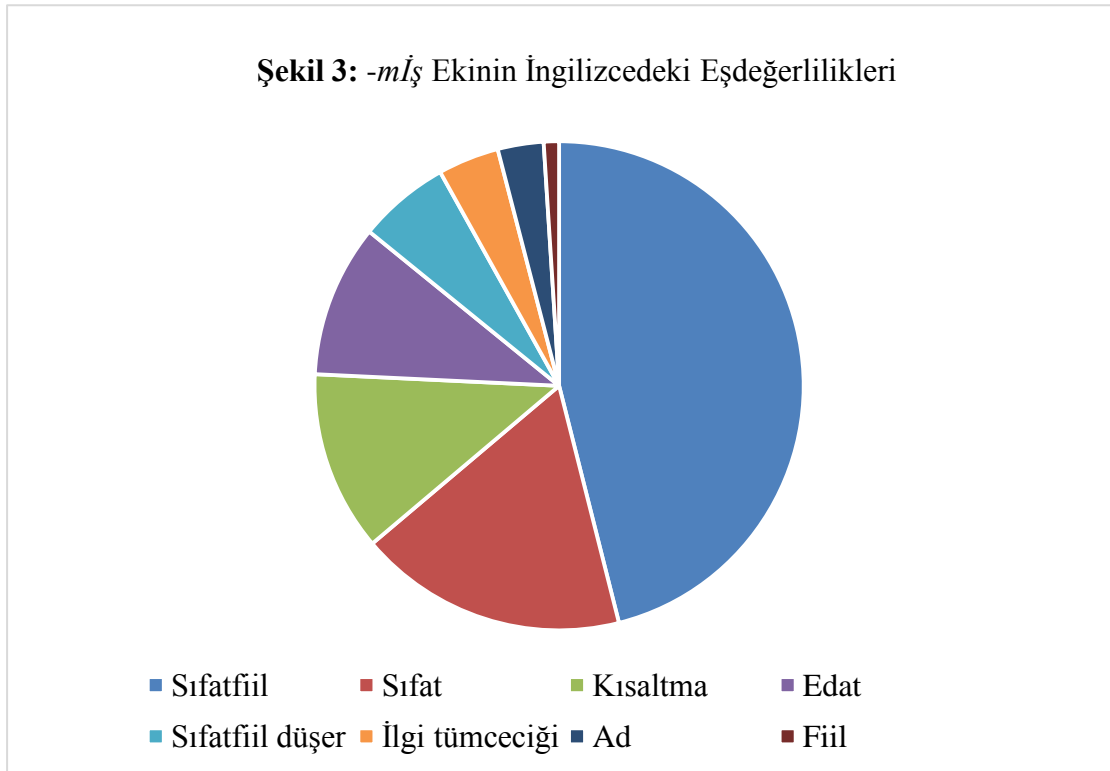
Tutuş-muş altın damlası → burn-ing gold

Tutuş-muş yıkıntı → burn-ing wreckage

Kirlen-miş avuçlar → reek-ing palms

Türkçede *-miş* biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillerde geçmiş anlamı söz konusudur. İngilizce kitapta geçen denklilere bakıldığında ise geçmiş zaman (*past participle*) ortaçlarında geçmiş zaman söz konusu iken *-ing* biçimbirimiyle sıfatlaştırılmış fiilin iletmiş işin devam ettiği görülmektedir. Bu durumda yukarıdaki son örnekte anlamsal açıdan tam bir denklik söz konusu değildir. Türkçede geçmiş zaman anlamı aktarılırken İngilizcede şimdiki zamana yönelik bir durum söz konusudur.

Şekil 3: -miş Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

8.3.2. *-miş* Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Yukarıdaki **Şekil 3**'te de gösterildiği üzere, *-miş* biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillere İngilizce kitapta anlamsal olarak denklik gösteren yapılar kullanım oranlarına göre şu şekilde sıralanabilir: sıfat (yaklaşık %18), kısaltma (yaklaşık %12), edat (%10), sıfatfiilin düşürülmesi (%6), ilgi tümceciği (%4), ad (%3) ve fiil (%1). Bu yapıların her biri aşağıda örnekler üzerinden açıklanacak ve değerlendirilecektir.

8.3.2.1. –mİş Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatlı Kullanım

Türkçede –mİş biçimbirimiyle oluşturulan bir sıfatfiille nitelenen ada İngilizcede anlamsal olarak eşdeğer kullanım sıfat + ad olarak geçmektedir. Dolayısıyla, aşağıdaki örneklerde de görüldüğü üzere Türkçede sıfatfiilin verdiği anlam İngilizcede sıfatla aktarılmaktadır:

Taranma-mış bir baş → *A shaggy head*

Karar-mış eller → *sooty hands*

Canlarından bıkmış uysallık → *dreary obedience*

Ekşi-miş koku → *acrid scent*

Kuru-muş ağaç → *dead tree*

Birbirine gir-miş çalılar → *complex undergrowth*

Alışıl gel-me-miş → *unusual*

Devril-miş ağaç gövdeleri → *criss-cross trunks*

8.3.2.2. –mİş Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış Kullanım

İngilizcede kısaltılmış kullanım (*reduction*) iki biçimde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, fiile –ing biçimbirimi getirilerek oluşturulan etken kullanımdır. İkincisi ise fiilin past participle biçimi olarak karşımıza çıkar ve edilgen bir anlam içerir. Bu yapıların sıfatfiillerden farkı ise sözdizimsel olarak değerlendirildiğinde ortaya çıkar. Sıfatfiiller ardından gelen adları niteleme işlevine sahipken kısaltılmış kullanım genellikle (zarflı kullanım hariç) addan sonra gelmektedir. *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies*' dan alınan örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

Sivriltil-miş sopa → *a stick sharpen-ed* (=a stick which was sharpen-ed)

Kumdan bir setle kapa-n-miş göl → *river, dam-m-ed by sand...* (=river which was dam-m-ed by sand)

Kop-muş kaya parçası → *land, detach-ed...* (=land which was detach-ed)

Aşağıdaki iki örnekte gösterildiği üzere de iki dilde ortaya çıkan anlamsal bir fark söz konusudur, çünkü Türkçedeki –mİş biçimbirimi geçmiş zaman anlamını

içerirken İngilizcedeki *-ing* biçimbirimi şimdiki zaman anlamını vermektedir. Dolayısıyla, *something stand-ing* yapısı *dur-an bir şey* anlamını taşımaktadır.

Dikil-miş bir şey → *something stand-ing*

Kaşlarını çat-mış Ralph → *Ralph, frown-ing...*

-mİş ekine yönelik kısaltılmış kullanımda dikkat çeken başka bir kullanım ise Türkçede ortaç kullanılırken İngilizcede sıfatın tercih edilmesi ve ilgi tümceciğinin kısaltılmış halinde karşımıza çıkmasıdır. Bu durumda sıfat olarak kullanılan kısaltılmış biçim tümcenin başında kullanılmaktadır ve nitelediği addan bir virgülle ayrılmaktadır:

Canından bez-miş bir koro → *Wearily obedient, the choir...*

(=the choir which was wearily obedient)

8.3.2.3. *-mİş* Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Edatlı Kullanım

Türkçe kitapta *-mİş* biçimbirimiyle oluşturulmuş sıfatfiillerde ifade edilirken İngilizce kitapta edat veya ad + edat ile kullanılan yapılar görülmüştür. Özellikle *of* edatı Türkçedeki *-DAn yapılmış* ifadesine anlamsal denklik göstermektedir:

Granitten yapılmış dörtgen → *platform of granite*

Değneklerle yapılmış yuva → *nest of sticks*

Daldan örül-müş duvar → *Wall of branches*

Öbür yandan, İngilizcede *of* edatından önce Türkçedeki sıfatfiile anlamsal denklik gösteren bir adın da kullanıldığı görülmüştür:

Birbirine dolan-mış bitkiler → *a tangle of creepers*

Dizil-miş aynalar → *A succession of mirrors*

8.3.2.4. *-mİş* Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülmesi Kullanımı

Sineklerin Tanrısı'nda *-mİş* biçimbirimiyle türetilmiş olan sıfatfiilin kullanıldığı durumlara İngilizcede anlamsal denklik gösteren bir durum da sıfatfiilin tercih edilmeyip sadece adın kullanılmasıdır. Örneğin;

Gölgeye seril-miş hindistancevizi kabukları → coconut shells

Başiboş kal-muş değnek → stick

Bu örneklerden anlaşılacağı üzere İngilizce kitapta Türkçede olduğu kadar betimleyici bir anlatım söz konusu değildir.

8.3.2.5. -mİş Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgili tümcecikçi Kullanımı

Bu başlık altında ele alınabilecek İngilizce kitaptan alınan ilgili tümcecikleri Quirk ve diğerleri (1985: 366)'nin tablosuna göre değerlendirilirse üç grupta açıklanabilir:

- 1) Kişisel özne durumunda ve sınırlayıcı ilgili zamiri:

Kendi içine kapan-muş çocuk → The boy who kept to himself

- 2) Kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgili zamiri:

Terle cilalan-muş ten → Tan that glistened with sweat

- 3) Kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı ilgili zamiri:

Yepyeni kal-muş kitap → One that he never read

8.3.2.6. -mİş Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Adlı Kullanım

Türkçede fiilden sıfat türetmek için kullanılan *-mİş* biçimbirimine İngilizcede anlamsal eşdeğerlilik gösteren yapılardan ad kullanımı bu bölümde örneklerle açıklanacaktır. İlk olarak, sıfatfiil ve nitelediği adın verdiği anlamı tek başına verebilen bir ad kullanımı söz konusudur. Örneğin, İngilizce kitapta *karar-muş yer* olarak kullanılan öbeğin Türkçe kitaptaki anlamsal eşdeğerliliği *smudge* olarak görülmektedir. Benzer şekilde, Türkçedeki *yeni çık-muş bitkiler* ifadesinin İngilizcedeki anlamsal denkliği olarak *new growth* öbeği karşımıza çıkmaktadır.

Bu başlık altında ele alınacak bir diğer kullanım da Türkçede sıfatfiille aktarılırken İngilizcede ad tamlaması olarak kullanılan ifadelerdir:

Kayada oyul-muş havuz → rock-pool (kaya havuzu)

8.3.2.7. -mİş Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiilli Kullanım

Sineklerin Tanrısı'nda -mİş biçimbiriminin eklenmesiyle elde edilen sıfatfiil olarak kullanılırken *Lord of the Flies*'da benzer anlamın bir fiille verildiği durumlar da söz konusudur. Örnek olarak ise edilgen yapı olarak kurulmuş olan aşağıdaki öbek verilebilir:

Sopalarla çevril-miş yer → It was pierced by sticks.

8.4. -AcAK Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

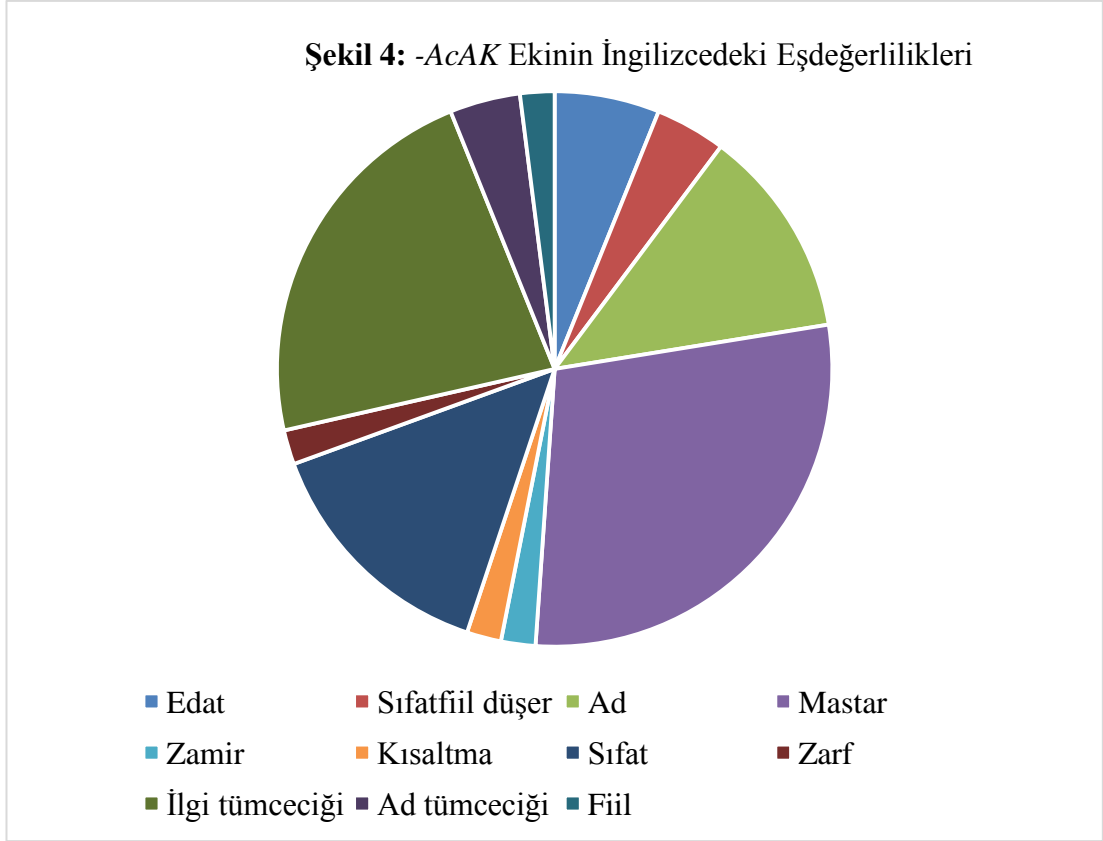
8.4.1. -AcAK Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Sineklerin Tanrısı'nda -AcAK biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillere yapısal açıdan eşdeğer bir kullanıma *Lord of the Flies*'da rastlanmamıştır.

8.4.2. -AcAK Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Aşağıda **Şekil 4**'te gösterildiği üzere, Türkçede sıfatfiil türetebilen -AcAK ekine İngilizcede anlamsal açıdan eşdeğerlilik gösteren kullanımlar mastar (yaklaşık %29), ilgi tümcecği (yaklaşık %22), sıfat (yaklaşık %14), ad (yaklaşık %12), edat (yaklaşık %6), sıfatfiilin düşürülmesi (yaklaşık %4), ad tümcecği (yaklaşık %4), zamir (%2), kısaltma (%2), zarf (%2) ve fiil (%2) olarak görülmüştür. Bu kullanımlar örnekler aracılığıyla karşılaştırılacak ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

Şekil 4: -AcAK Ekinin İngilizcedeki Eşdeğerlilikleri

8.4.2.1. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Master Kullanımı

Bu bölümde ele alınacak -AcAK biçim birimine anlamsal açıdan eşdeğerlilik gösteren İngilizcedeki *to + fiil*'den oluşan master yapısı üç alt başlık altında sıralanabilir:

1) Amaç bildiren master:

Et bul-acak avcılar → *hunters to get meat*

Ateş yak-acak güç → *to make fire*

2) Yetenek bildiren master:

Yapabil-eceğ-imiz hiçbir şey yok. → *There is nothing to be done.*

Vur-abil-ecek duruma geldi. → *He was able to hit.*

Duman çıkar-acak ateş → *fire to make smoke*

3) Gereklilik/Zorunluluk bildiren master:

Yapıl-acak iş → *work to do*

Yapıl-acak başka ne var ki? → *What else is there to do?*

İlk seçenekte, avcılar için belirlenen amaç et bulma eylemidir ve söz konusu anlam *ad + to + fiil* yapısı ile aktarılmıştır. İkinci durumda, iki dil arasında etkenlik-edilgenlik açısından bir fark dikkat çekmektedir. Türkçede etken olarak kullanılan fiil İngilizcede edilgen bir biçimde kullanılmıştır (*ad + to + be + past participle*). Son örneklerde ise, Türkçede edilgen olarak kullanılan yapı İngilizcede etken bir ifade ile belirtilmiştir. Sonuç olarak, iki dil arasında anlamsal bir benzerlik söz konusu olsa da yapısal olarak büyük bir fark vardır.

8.4.2.2. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren İlgili Tümceciği Kullanımı

Türkçe kitapta –AcAK biçim birimiyle sıfatfiil oluşturularak ifade edilen anlam İngilizcede ilgili tümceciği ile aktarılabilmektedir. Bu tür kullanım üç alt başlık altında ele alınabilir:

- 1) Kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgili zamiri:

Getirebil-ecek konu → one that could bring

Yıkıldı yıkıl-acak barınak → shelter that seemed very...

- 2) Kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı olup kullanılmayan ilgili zamiri:

Yapabil-eceğ-imiz şey → the thing \emptyset we can do

Hepimizin konuşabil-eceğ-i konu → the bit \emptyset we can all talk about

Öldürebil-ecek bir şey → something \emptyset you could kill

Yapabil-eceğ-i birçok şey → many things \emptyset he could do

- 3) Yer bildiren sınırlayıcı ilgili zamiri:

Vahşiliğin ayak basama-y-acağ-ı kasaba → the town where savagery could not set food

Bu bölüme yönelik dikkat çeken bir nokta söz konusudur. İngilizcedeki *yapabil-eceğ-imiz şey* ifadesi Türkçede iki şekilde karşımıza çıkmaktadır:

- 1) İlgili tümceciği: *thing we can do* (yapabil-eceğ-imiz şey)
- 2) Mastar yapısı: *thing to be done* (yapılabil-ecek şey)

8.4.2.3. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfat Kullanımı

Türkçede –AcAk biçimbirimiyle elde edilen sıfatfiille karşımıza çıkarken İngilizcede sıfatla kullanımına rastladığımız durumlara aşağıdaki örnekler verilebilir:

İşe yara-y-acak kütük → *a likely log*

Çabuk kırılabil-ecek şey → *delicate thing*

Rahat yürüyebil-ecek-leri yer → *easy patch*

Duyulabil-ecek söz → *audible words*

Derinliğine tartışılabil-ecek → *theological*

Kırılabil-ecek güzellik → *fragile beauty*

8.4.2.4. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Kullanımı

Sineklerin Tanrısı 'nda sıfatfiil ve nitelediği ad birlikte kullanılırken *Lord of the Flies*'da aynı anlamı veren bir adın kullanıldığı durumlardan –AcAk biçimbirimine yönelik örnekler aşağıda verilecektir:

Yapıl-acak iş → *action*

Karşı koy-acak güç → *resistance*

Bir gücün yapabil-eceğ-i şeyler → *possibilities of an authority*

8.4.2.5. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Edat Kullanımı

Türkçede –AcAK biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillerin bazılarının İngilizcedeki anlamsal denkliğinin *için* anlamına gelen *for* edatı ile verildiği görülmektedir:

Amuda kalk-acak yer → *A place for standing* (Ayakta durmak için bir yer)

Mızrağını sokabil-ecek bir yer → *a lodgment for his spear* (Mızrağı için bir yer)

Girebil-eceğ-in bir kabile → *A tribe for you* (Senin için bir kabile)

İlk örnekte, *for* edatından sonra fiil –*ing* biçimbirimi ile adlaştırılarak kullanılmaktadır. İngilizcedeki yapı amaç içeren bir anlam iletmektedir. Diğer ikisinde ise söz konusu edattan sonra sadece ad gelmekte ve *için* anlamı içermektedir.

8.4.2.6. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülmesi Kullanımı

Türkçe kitapta sıfatfiille kullanılırken İngilizcede sıfatfiilin nitelediği adın tek başına kullanılması İngilizcede daha sade bir anlatıma yol açmaktadır. Örneğin, Türkçede *dile getirilecek sözler* öbeği İngilizcede sadece *words* sözcüğüyle ifade edilmektedir. Benzer şekilde Türkçe kitapta *bıçağı saplayacak bir yer* öbeği kullanılırken İngilizcede sadece *a place (bir yer)* adının kullanıldığı görülmektedir.

8.4.2.7. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Tümceciği Kullanımı

Sineklerin Tanrısı 'nda *kararlaştır-acağ-ımız şey* sıfatfiili olarak kullanılan yapı *Lord of the Flies*'da *what's what is* biçiminde bir ad tümceciği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örnekte içiçe geçmiş iki ad tümceciği söz konusudur:

[What's [what is]]

8.4.2.8. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış Kullanım

İncelenen iki kitapta bu başlığa yönelik geçen tek örnek *elle tutulma-y-acak bir şey* ifadesinin İngilizcedeki anlamsal denkliliğinin *something ungraspable* olmasıdır. Bu İngilizce öbekte kısaltılmış olan yapı *something which/that is ungraspable* ilgi tümceciğidir ve ilgi zamiri ile *to be* fiilinin düşürülmesiyle elde edilmiştir.

8.4.2.9. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiil Kullanımı

-AcAK ekine anlamsal eşdeğerlilik gösteren fiil kullanımına dair incelenen kitaplarda görülen tek bir örnek mevcuttur:

Görebil-ecek duruma geldi. → *He received back his sight.* (Görüşünü tekrar elde etti.)

8.4.2.10. -AcAK Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zamir Kullanımı

-AcAK ekine anlamsal eşdeğerlilik gösteren zamir kullanımı başlığı altında, *Sineklerin Tanrısı* ve *Lord of the Flies* kitaplarından verilebilecek bir örnek söz konusudur ve bu örnekte de zamir yer bildiren bir ifade olarak kullanılmaktadır:

Gid-eceğ-imiz yer → there

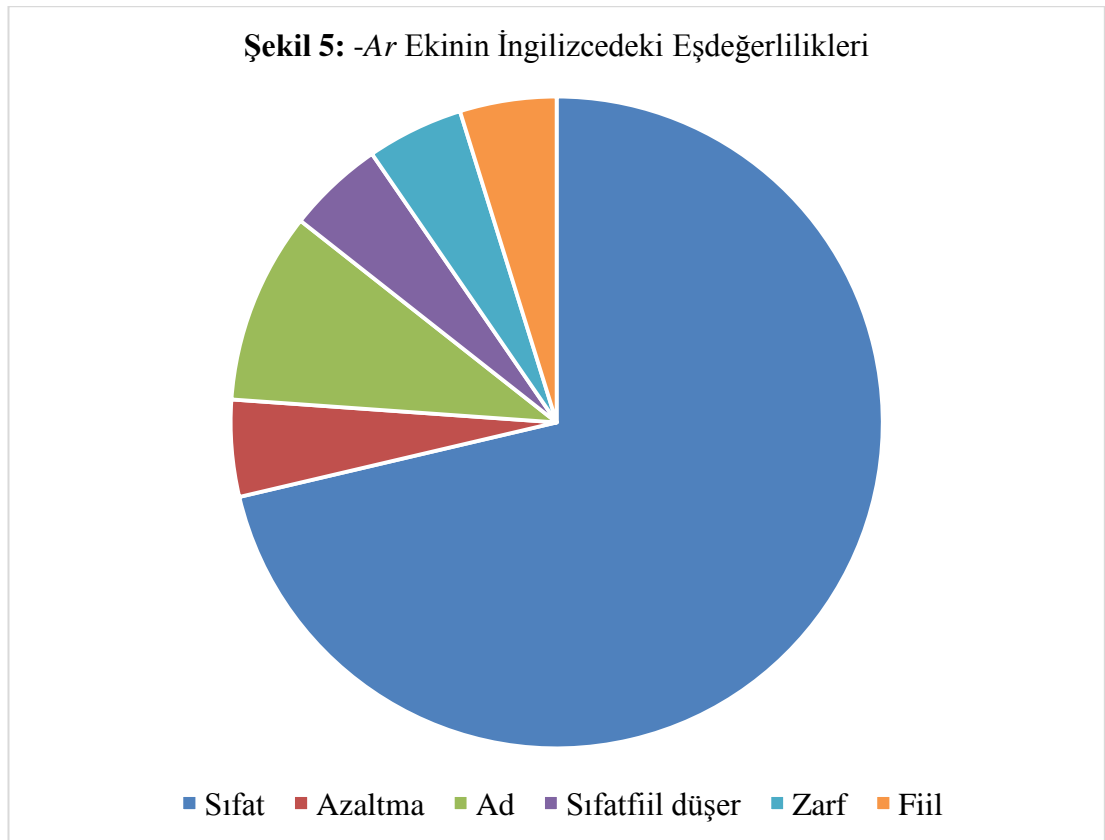
8.5. -Ar Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

8.5.1. -Ar Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Sineklerin Tanrısı'nda -Ar biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillere yapısal açıdan eşdeğer bir kullanıma *Lord of the Flies*'da rastlanmamıştır.

8.5.2. -Ar Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Aşağıdaki **Şekil 5**'te gösterildiği üzere, Türkçede sıfatfiil türetebilen -Ar ekine İngilizcede anlamsal açıdan eşdeğerlilik gösteren kullanımlar sıfat (yaklaşık %71), ad (yaklaşık %10) ve kısaltma, zarf, fiil, sıfatfiilin düşürülmesi (her biri yaklaşık %5) olarak görülmüştür. Bu kullanımlar örnekler aracılığıyla karşılaştırılacak ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

8.5.2.1. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfat Kullanımı

Türkçe kitapta -Ar biçimbiriminin sadece olumsuz (-mAz) sıfatfiil eki olarak kullanılmış ve bu öbeklerin İngilizcedeki anlamsal denkliği de çok büyük oranda sıfat olmuştur. Örneğin;

Akıllara sığ-maz korku → *extreme terror*

Dile gel-mez acılar → *inexpressible frustration*

Anlaşıl-maz mırıltular → *inarticulate gibbering*

Bilin-mez → *unknown*

Elle tutul-maz → *impalpable*

Karşı koyul-maz → *irresistable*

8.5.2.2. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Ad Kullanımı

İncelenen kitapların Türkçe sürümünde fiil -Ar + ad şeklinde kullanılan öbeklerden bazılarının İngilizcesinde sıfatfiil ve adın verdiği anlamı birlikte verebilen başka bir adın kullanıldığı görülmüştür. Örneğin, Türkçe kitapta *kuşku götür-mez bir biçim* öbeği için İngilizcede *impossibility* adı tercih edilmiştir. Benzer şekilde, Türkçedeki *çıkılmaz dehliz* öbeği için İngilizcede *maze* sözcüğü kullanılmıştır.

8.5.2.3. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Kısaltılmış Kullanım

Türkçe kitapta *akıllara sığ-maz* sıfatfiili tarafından nitelenirken İngilizce kitapta *not magicked* yapısı ile kısaltılmış ilgi tümceciği olarak kullanılan bir yapı görülmüştür.

8.5.2.4. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Zarf Kullanımı

Türkçe kitapta *akıllara sığ-maz güzellikte* şeklinde belirtilen anlam İngilizcede bir zarf ile (*fantastically attractive*) verilmektedir.

8.5.2.5. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Fiil Kullanımı

Türkçe kitapta *Anlaşılmaz laflar mırıldanıyorlardı.* şeklinde geçen tümce için İngilizcede *They were gibbering.* tümcesi kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle, Türkçede sıfatfiil tercih edilirken İngilizcede aynı anlamı içeren bir fiil kullanılmıştır.

8.5.2.6. -Ar Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfatfiilin Düşürülmesi Kullanımı

Bazı durumlarda Türkçedeki sıfatfiile İngilizcede anlamsal eşdeğer olarak sadece olarak sıfatfiil kullanılmayıp sadece ad tercih edilmiştir. Örneğin, *Sineklerin Tanrısı*'nda *akıllara sığmaz korku* öbeği geçerken *Lord of the Flies*'da sadece *panic (korku)* adı kullanılmıştır.

8.6. -Asİ Ekinin Yapısal ve Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

8.6.1. -Asİ Ekinin Yapısal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Sineklerin Tanrısı'nda -Asİ biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillere yapısal açıdan eşdeğer bir kullanıma *Lord of the Flies*'da rastlanmamıştır

8.6.2. -Asİ Ekinin Anlamsal Eşdeğerlilik ve Denklik İlişkisi

Türkçede sıfatfiil türetebilen -Asİ ekine İngilizcede anlamsal açıdan eşdeğerlilik gösteren kullanım yalnızca sıfat olarak görülmüştür.

8.6.2.1. -Asİ Ekine Anlamsal Eşdeğerlilik Gösteren Sıfat Kullanımı

Sineklerin Tanrısı'nda -Asİ biçimbirimiyle sıfatfiil türetilerek ve bu yapının bir adı niteliğiyle verilen anlam *Lord of the Flies*'da bir kez sıfat ile belirtilmiştir:

Kahrol-ası dans → *bloody dance*

9. BULGULAR VE YORUMLAR

Ortaç konusunu üç aşamada ele alan bu çalışmada ilk olarak Türkçedeki ortaç yapısı betimlenmiştir. Ardından, Türkçe ve İngilizcedeki ortaçlara yönelik yapısal ve anlamsal denklik ilişkisi gösterilmiş ve son olarak da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın ilk aşamasına yönelik bulgular Türkçedeki ortaçların genel özellikleri, yapılışı, çeşitleri ve kullanımını göstermektedir. Türkçedeki ortaçlı öbeklerde, aynı sıfat kullanımında olduğu gibi, genellikle ortacın nitelediği addan önce geldiği görülmektedir. Ancak *ki*'li tümcecikler nitelediği addan sonra gelerek onun sağında yer almaktadır. Türkçedeki *-An*, *-Asİ*, *-mEz*, *-Ar*, *-DİK*, *-EcEK*, *-mİş* biçimbirimlerinin yanı sıra *-İ* (asıl-ı ceket), *-Unç* (kork-unç), *-(İ)k* (yırt-ık), *-lİ* (kapalı), *-(e)Ç* (gül-eç), *-Ak* (kork-ak) ve *-mA* (sonradan gör-me) biçimbirimleri de bazı kitaplarda sıfat bazı kitaplarda ortaç elde etmek için kullanılan ekler arasında gösterilmektedir. Bu biçimbirimlerin fiillere eklenmesiyle oluşturulan sözcüklerin bir adı nitelemesi durumunda ortaç yapılarının ortaya çıkması beklenir, ancak bu tür yapılardan bazıları sözlüklerde sıfat olarak görülmektedir.

Türkçedeki ortaç çeşitleri farklı sınıflandırmalarla karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak, yukarıda belirtilen biçimbirimlerden (*-An*, *-Asİ*, *-mEz*, *-Ar*, *-DİK*, *-EcEK*, *-mİş*, *-İ*, *-Unç*, *-(İ)k*, *-lİ*, *-(e)Ç*, *-Ak* ve *-mA*) birisiyle oluşturulan ortaçlar bitimsiz ulamında yer alırken *ki* yapısıyla elde edilen ortaçlar bitimli olarak adlandırılmaktadır. Başka bir sınıflandırma ise ortaçların sınırlayıcı olup olmamasına göre yapılmıştır. Sınırlayıcı özelliğe sahip ortaçlar genellikle tanımlayıcı ya da kısıtlayıcı bir işleve sahipken sınırlamasız ortaçlar nitelediği ad hakkında ek bilgi aktarmaktadır. Türkçedeki ortaçlar belirttikleri zamana göre incelendiğinde ise geçmiş zaman, şimdiki zaman veya gelecek zaman gösterir nitelikte oldukları görülmektedir. *-DİK* biçimbirimi eklendiği fiile geçmiş zaman, *-An* biçimbirimi şimdiki zaman, *-AcAK* biçimbirimi ise gelecek zaman anlamı katmaktadır. Son olarak da ortaçların sıfatsızlık, zamirsilik ve adfiilsilik gösterme durumuna göre bir sınıflandırma yapılmıştır.

Bu çalışmada betimlenen ve örneklendirilen tüm ortaçlar etken-edilgen, olumlu-olumsuz, geçişli-geçişsiz, işteş-dönüşlü olmak üzere sekiz ulamda görülebilmektedir.

Çalışmanın ikinci aşamasını oluşturan Türkçe ve İngilizcedeki ortaçların yapısal ve anlamsal denklik ilişkisine yönelik bulgular ise Türkçede ortaç elde etmeyi sağlayan biçimbirimlerin İngilizcede görülen eşdeğerlilik oranları üzerinden aktarılacaktır. İlk olarak, *-An* biçimbiriminin İngilizcedeki yapısal denkliği olan sıfatfiil kullanımı %15'tir. Aynı ekin anlamsal denkliklerine bakıldığında ise yaklaşık %16'lık oranlarla ilgi tümceciği ve kısaltma, yaklaşık %13 sıfat, yaklaşık %11 edat, yaklaşık %10 fiil, yaklaşık %6 ad, yaklaşık %4 zamir ve sıfatfiilin düşürülmesi, yaklaşık %2 zarf, yaklaşık %1 ad tamlaması, mastar, ad tümceciği ve *as/like* ve *iyelik* görülmüştür. Tüm bu kullanımlar değerlendirildiğinde Türkçe ve İngilizcede benzer anlamı ileten farklı yapılar dikkat çekmektedir. İki dil arasındaki yapısal denkliği gösteren sıfatfiil kullanımından daha fazla ilgi tümceciğine rastlanmıştır. Bu ilgi tümcecikleri özne durumunda veya iyelik belirten durumda olup sınırlayıcı bir işlev görmektedir. Bu noktada Türkçe ve İngilizcenin yapısal açıdan ve sözdizimsel olarak ne denli farklı olduğunu gösteren ilgi tümceciği yapısını vurgulamak gerekmektedir. İngilizcedeki ilgi tümcecikleri nitelediği addan sonra kullanılmakta ve bir ilgi adılı (*who, which, that, where, Ø*) ve bitimli fiil içermektedir. Bu tür bir kullanımı Türkçedeki *ki*'li ilgi tümceciklerinde de görmek mümkündür, ancak incelenen Türkçe kitapta böyle bir örneğe rastlanmamıştır. Çalışma için kaynak oluşturan İngilizce kitapta neredeyse ilgi tümceciği kadar kısaltılmış kullanım görülmüştür. Bu tür kısaltılmış kullanım, etken veya edilgen yapıda, sıfat veya edatla birlikte kullanılarak karşımıza çıkmıştır.

Türkçede sıfatfiil elde etmek için kullanılan *-An* biçimbiriminin İngilizcedeki anlamsal denklikleri arasında sıfatfiil kullanımına yakın bir oranda sıfatın tercih edildiği görülmüştür. Bu tür kullanımların çoğunda *ol-* fiilinden elde edilen sıfatfiilin (*ol-an*) düşürüldüğü tespit edilmiştir. Öbür yandan, *-An* biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillerin İngilizcedeki anlamsal denkliklerinden edatlı kullanımda ise bulunma, sahiplik ve kaynak gösterme gibi anlamların aktarıldığı görülmektedir. Ayrıca,

Türkçede –*An* biçimbirimiyle oluşturulmuş sıfatfiille aktarılırken İngilizcede çekimli bir fiille ifade edilen kullanıma yaklaşık %10 oranda rastlanmıştır.

Türkçede bir sıfatfiille ifade edilirken (*yığılan bacalar*) İngilizcede iki ayrı adla oluşturulan yapılar söz konusudur (*stacks and chimneys*). Ayrıca, İngilizcede –*An*'lı sıfatfiil yerine zamirin kullanıldığı durumlarda *it* ve *there* gibi sözcüklere rastlanmıştır. Sıfatfiilin düşürülüp yalnızca adın kullanıldığı örneklerde ise bazen sıfatfiilin solundaki bazen de sağındaki adın tek başına kullanıldığı görülmüştür. Her iki kitaptaki örnekler üzerinden çıkarılan sonuç ise şöyledir: Sıfatfiilin sağında 'şey' sözcüğü olduğu zaman solundaki ad kullanılmakta, sadece sıfatfiilin ardında bir ad olduğu zaman ise o ad kullanılmaktadır.

Türkçedeki sıfatfiil kullanımına karşı İngilizcede çekimli bir fiilin tercih edildiği durumlarda betimleyici anlatımı sağlamak adına zarf kullanıldığı durumlar da söz konusudur, ancak bu durum sadece yaklaşık %2 oranında görülmüştür. Bütün bu kullanımların dışında, –*An* biçimbiriminin İngilizcedeki anlamsal denklikleri arasında olup oldukça az bir kullanımla karşımıza çıkan yapılar arasında ise a tamlaması, *as/like* yapıları, mastar, ad tümcecigi ve iyelik içeren öbekler vardır.

Çalışmanın asıl karşılaştırma kısmında ikinci olarak ele alınan –*DİK* biçimbiriminin İngilizcedeki yapısal denkliği olan sıfatfiil kullanımını yalnızca %7 oranda görülmüştür. Söz konusu biçimbirimin anlamsal denklikleri arasında en sık görülen yapı ise yaklaşık %26'lık bir oranla ilgi tümcecigi olmuştur. Türkçede sıfatfiil yapısında oldukça sık kullanılan bu ekin İngilizce denklikleri arasında %17 sıfatfiilin düşürülmesi, yaklaşık %11 edat, yaklaşık %10 ad, yaklaşık %8 ad tümcecigi, yaklaşık %6'lık oranlarla sıfat ve zaman zarfı, yaklaşık %5 fiil, %2 kısaltma ve %1'lik oranlarla zamir ve zarf görülmüştür.

–*DİK* biçimbirimine yönelik Türkçe ve İngilizce anlamsal denkliği sağlayan en sık kullanılan yapı olan ilgi tümcecigi altı farklı ilgi zamiriyle karşımıza çıkmıştır: kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlamasız ilgi zamiri, kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri, kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri, kişisel nesne durumunda sınırlayıcı bir işleve sahip olup kullanılmayan ilgi zamiri, edat ile birlikte kullanılan ilgi zamiri ve yer bildiren ilgi zamiri. İlgi

tümceciğinden sonra en çok görülen anlamsal denklik ise sıfatfiilin düşürülerek yalnızca adın kullanılmasıyla elde edilmiştir. Bu noktada, İngilizcede Türkçeye oranla daha sade bir anlatım tespit edilmiştir. Örneğin, *elinde tuttuğu sopa* → *stick* örneğinde de görüldüğü gibi böyle bir kullanım Türkçede daha betimleyici ve ayrıntılı bir anlatım dikkat çekmektedir. İngilizcedeki denkliklerde sıfatfiilin kullanılmadığı bazı durumlarda ise sıfatfiilin nitelediği adın farklı biçimlerde kullanıldığı durumlar da görülmüştür (*ağaçların bulunduğu set* → *terrace/palm terrace*).

-*DİK* biçimbirimine İngilizcede anlamsal karşılık gösteren edat yapısı ise bulunma, aitlik ve kaynak belirterek üç farklı işlevde görülmüştür. Yaklaşık %10 oranda görülen Türkçedeki sıfatfiil yerine İngilizcedeki ad kullanımı yine İngilizcede Türkçeye oranla daha az betimleyici bir dilin tercih edildiğini göstermektedir. Bu durumda, bir adı niteleyen sıfatfiil yerine benzer anlamı veren başka bir ad kullanılmaktadır (*baktığı yer* → *gaze*). İngilizcede sıfatfiil yerine tercih edilen ad tümceciği yapısı ise ‘what’ ve ‘where’ gibi soru sözcüklerinden sonra kurallı bir tümcenin gelmesiyle oluşturulmuştur. Bu tür bir kullanım ilgi tümceciğiyle kıyaslandığında, ilgi tümceciğinin nitelediği bir de ad söz konusuyken ad tümceciği söz konusu adın yerine kullanılmaktadır. Özellikle Türkçede bir sıfatın *ol-* fiilinden elde edilen sıfatfiille (*olduğu*) kullanıldığı durumlarda İngilizcede sadece sıfatın tercih edildiği görülmüştür. Bunun dışında, Türkçede bir sıfatfiilin verdiği anlamı İngilizcede bir sıfatın tek başına verdiği kullanımlar da söz konusudur (*gizlemediği* → *open*).

İngilizcede ‘when’, ‘by the time’, ‘as’ gibi zaman belirten sözcüklerden sonra kurallı bir tümce kullanılırken, bu yapıların Türkçede –*DİK* biçimbirimi ve ardından ‘sırada’ ve ‘zaman’ gibi sözcüklerin gelmesiyle oluşturulduğu ve böylece ortaya bir sıfatfiil yapısının (*-dığı zaman*, *-dığı sırada*) çıktığı görülmektedir. Bu yapılara olumsuzluk ekinin geldiği durumda ise İngilizcedeki ‘*apart from*’ + *ad* öbeğinin de kullanıldığı görülmüştür.

Öbür yandan Türkçede sıfatfiille oluşturulan daha karmaşık tümcelere rastlanırken İngilizcede aynı anlamın direkt olarak bir fiille aktarıldığı örnekler de söz konusudur. Bu durumda, İngilizcede özne, fiil ve nesneden oluşan daha basit

tümcelerinin tercih edildiği kullanımlar da olmuştur. Ayrıca, İngilizcedeki sıfatfiil yapısında kullanılan *-ing* biçimbirimi ve geçmiş zaman ortacı (genellikle *-ed* ile) ile oluşturulmuş başka bir yapı da kısaltılmış kullanımda görülmektedir. Bu tür bir yapının sıfatfiilden farkı ise çoğunlukla addan sonra gelmesidir. Addan önce gelmesi durumunda ise virgülle addan ayrılmaktadır.

-DİK biçimbirimine İngilizcede anlamsal denklik gösteren ancak %1 gibi oldukça düşük bir oranda kullanılan kullanımlar ise zamir ve zarf yapısı ile karşımıza çıkmaktadır.

Üçüncü olarak, *-mİş* biçimbiriminin İngilizcedeki yapısal eşdeğerlilik ilişkisine bakıldığında yaklaşık %46 oranında sıfatfiil kullanımı görülmektedir. Bu sıfatfiiller geçmiş zaman ortacı (*wither-ed, fallen, hurt*) ya da *-ing* biçimbirimiyle oluşturulmuş bir yapı (*burn-ing, reek-ing*) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ikinci kullanımla ilgili dikkat çeken bir nokta söz konusudur. Türkçedeki *-mİş* biçimbirimi eklendiği fiile geçmiş zaman anlamı katarken İngilizcedeki *-ing*'li yapıda aynı durumdan söz edilemez. Bu noktada iki dil arasında anlamsal bir fark ortaya çıkmaktadır (*tutuş-muş* → *burn-ing*).

-mİş biçimbiriminin İngilizcedeki anlamsal denkliklerine bakıldığında ise öncelikle yaklaşık %18 oranda sıfat kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, yaklaşık %12 *-ing* biçimbirimi ya da geçmiş zaman ortacı kullanılarak elde edilen kısaltılmış ilgi tümceciği, %10 *-den yapılmış* anlamı veren veya sıfatfiil ile anlamsal denklik gösteren bir adla kullanılan *'of'* edatı, %6 sıfatfiilin düşürülerek yalnızca adın kullanılması, %4 ilgi tümceciği (kişisel özne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri, kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri, kişisel olmayan nesne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri), %3 ad ve %1 edilgen yapıda kullanılmış fiil görülmektedir.

Dördüncü olarak, *-AcAK* biçimbirimiyle oluşturulan sıfatfiillere yapısal açıdan eşdeğer bir kullanıma İngilizce kitapta rastlanmamıştır. Aynı biçimbirimin anlamsal denkliklerine bakıldığında ise yaklaşık %29 mastar (amaç, yetenek, gereklilik ya da zorunluluk gösteren *ad+to+fiil*), %22 ilgi tümceciği (kişisel olmayan özne durumunda ve sınırlayıcı ilgi zamiri, kişisel olmayan nesne durumunda ve

sınırlayıcı olup da kullanılmayan ilgi zamiri ve yer bildiren sınırlayıcı ilgi zamiri), yaklaşık %14 sıfat, yaklaşık %12 ad, yaklaşık % 6 için anlamına gelen *for* edatı, yaklaşık %4'lük oranlarla sıfatfiilin düşürülmesi ve ad tümceciği, yaklaşık %2'lik oranlarla yer bildiren zamir (*there*), kısaltılmış ilgi tümceciği (*something + sıfat*), zarf ve fiil görülmektedir.

-*Ar* biçimbiriminin İngilizcedeki yapısal bir eşdeğerliliğine rastlanmamıştır. Bu ekin olumsuz biçiminin (-*mAz*) anlamsal denklikleri arasında ise yaklaşık %71 sıfat, yaklaşık %10 ad ve yaklaşık %5'lik oranlarla kısaltma (geçmiş zaman ortacı olarak), zarf, fiil ve sıfatfiilin düşürülmesi görülmektedir.

Son olarak da Türkçede fiile eklenerek sıfat elde etmemizi sağlayan -*Asİ* biçimbirimi ele alındığında, İngilizce kitapta yapısal bir denkliliğine rastlanmamış, anlamsal açıdan da denklik gösteren tek yapı olarak bir sıfat kullanımı görülmüştür.

Sonuç olarak, Türkçede fiilden sıfat elde etmemizi sağlayan çoğu biçimbirimin İngilizcede yapısal bir denkliği söz konusudur ve bu yapılar participle olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece -*Ar* ve -*Asİ* biçimbirimlerinin İngilizce kitapta yapısal bir denkliliğine rastlanmamıştır. Türkçede sıfatfiil yapan biçimbirimlerin tüm anlamsal denklikleri ise şu şekilde özetlenebilir:

- İlgi Tümceciği Kullanımı
- Kısaltılmış İlgi Tümceciği Kullanımı
- Sıfatfiilin Düşürülerek Yalnızca Adın Kullanılması
- Sıfatlı Kullanım
- Edatlı Kullanım
- Fiilli Kullanım
- Adlı Kullanım
- Zamirli Kullanım
- Zarflı Kullanım
- Ad Tamlamalı Kullanım
- Masterlı Kullanım
- Ad Tümceciği Kullanımı
- İyelik Kullanımı

Çalışmanın son aşamasını oluşturan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik öneriler ise günlük sıradüzenlemesi modeli çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu

model kapsamında Türkçedeki ortaç yapısı ve bu yapının İngilizcedeki denklikleri değerlendirildiğinde ise ortaya çıkan özellikler şu şekilde sıralanabilir:

1) **Türkçede olmayan özellikler:**

- Türkçedeki ortaç yapısında ilgi zamiri kullanılmamaktadır.
- Türkçedeki ortaç yapısında bitimli fiil görülmemektedir (*ki* ile kurulan yapı hariç).

Oku-duğ-um kitap öbeği dilbilgisel açıdan doğru iken *kitap oku-duğ-um* sözcükleri bir tümce oluşturmaz. Bu durumda *oku-duğ-um* sözcüğünün çekimli bir fiil olmadığı kanıtlanmış olur.

O kitap, ki çok akıcı bir hikayesi var, özellikle gençlere hitap ediyor. tümcesindeki ilgi tümceciğinin fiili çekimlidir (*var*).

- Türkçede ilgi tümceciğinin İngilizcedeki gibi kısaltılması her zaman mümkün değildir. Örneğin, İngilizcede ilgi tümcecikleri ilgi zamiri, özne ve fiilin zamanını bildiren ekin düşürülmesi ve kalan fiilin şimdiki zaman ortacı (*fiil + -ing*) ya da geçmiş zaman ortacı olarak kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, *a stick sharpen-ed* öbeği *a stick which has been sharpened* öbeğinin kısaltılmış biçimidir. Benzer şekilde *Ralph, frown-ing,...* yapısı da *Ralph, who was frowning,...* yapısının kısaltılmış biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine İngilizcede kısaltılmış ilgi tümceciği olarak kullanılan başka bir yapı sıfat kullanımına yöneliktir. Örnek olarak da *Wearily obedient, the choir...* tümcesi verilebilir. Aslında bu tümcenin kısaltılmadan önceki yapısı şu şekildedir: *The choir which was wearily obedient...* Aynı tümcenin kısaltılmış bir diğer biçimi *The choir, wearily obedient,...*'dir. Son olarak da İngilizcede adla yapılan kısaltılmış ilgi tümceciklerinden bahsedilebilir. Örneğin, *One of the boys, Henry...* yapısı *Henry, who was one of the boys,...* tümceciğinin kısaltılmış şeklidir. Burada bahsedilen sıfat ve adlı yapıların kısaltılmasına benzer bir durum Türkçede de söz konusudur: *Bitkin (olan) Henry, öğretmen (olan) Henry.*

2) Türkçede zorunlu olmayan özellikler:

- Ortaç yapısına yönelik Türkçede zorunlu olmayan bir özellik *ol-* fiilinin kullanımıyla ilgilidir. Örneğin, *güzel (olan) kız* öbeğindeki *olan* sözcüğü kullanılmak zorunda değildir. Benzer şekilde, *canından bez-miş olan adam* öbeği *canından bez-miş adam* biçiminde de kullanılabilir.
- Türkçede *-DİK* ve *-AcAK* biçimbirimleriyle oluşturulan ortaç yapısındaki iyelik zamirleri kullanılmak zorunda değildir:

(bizim) yapabil-eceğ-imiz şey

(onun) sor-duğ-u sorular

3) Türkçede zorunlu olan özellikler:

- Türkçede *-DİK* ve *-AcAK* biçimbirimleriyle oluşturulan ortaç yapısı nesne durumunda ise kişi eki kullanılmak zorundadır:

çıkardık-ları gürültüler (üçüncü çoğul kişi)

otur-duğ-umuz bölme (birinci çoğul kişi)

girebil-eceğ-in kabile (ikinci tekil kişi)

- Türkçedeki *ki*'li yapıda ise özne ve bitimli fiil kullanılmak zorundadır:

Selim, ki annem onu pek sev-er, İstanbul'a taşıyor.

Öbür yandan, Türkçede zamir olarak kullanılan özneler düşebildiği için yukarıdaki tümce şu şekilde de kullanılabilir:

Selim, ki onu ailecek pek sev-er-iz, İstanbul'a taşıyor

10. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkçedeki ortaç yapısı, özellikle İngilizce ile kıyaslandığında, yabancılar için öğrenmesi güç konulardan biridir. Öncelikle Türkçedeki her sıfatfiilin İngilizcede yapısal bir karşılığı olmayabilir, bu durumda anlamsal bir denklik kullanılabilir. Türkçedeki ortaçlı yapının İngilizcedeki anlamsal karşılıklarından biri olan ilgi tümcecikleri bu dili yabancı dil olarak öğrenen bireylerin hedef yapıyı iki dilde karşılaştırırken kullandığı yapıların başında gelmektedir. Türkçe ile İngilizce arasında söz konusu yapıya yönelik ortaya çıkan yapısal farklılıkların yol açtığı güçlüklerin önlenmesi için bu hedef yapının öğrenciler tarafından içselleştirilmesi gerekmektedir. Bunun için de güçlük yaratan noktaların özellikle vurgulanması ve bol alıştırma ile pekiştirilmesi gerekmektedir.

Güçlük sıradüzenlemesi modeli kapsamında belirtilen Türkçedeki özellikler dikkate alındığında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin en çok zorlanacağı, dolayısıyla hata yapma olasılıklarının en yüksek olduğu özellikler İngilizcede bulunmayıp Türkçede bulunan özellikler olacak ve bu özellikler güçlük sıradüzenlemesi çizelgesinin ilk sırasında yer alacaktır. Bu durumda, Türkçede *-DİK* ve *-AcAK* biçimbirimleriyle oluşturulan ortaç yapısı nesne durumunda iken kullanılan kişi eki özellikle üzerinde çalışılması gereken özellik olmalıdır.

Öbür yandan, Türkçede zorunlu bir özellik olarak karşımıza çıkan *ki*'li tümceciklerdeki özne ve bitimli fiil kullanımı İngilizcedeki ilgi tümceciklerinde de görüldüğü için güçlük sıradüzenlemesi çizelgesinin son sırasında karşımıza çıkacaktır.

İngilizcede kullanılan ilgi tümceciklerinde yer alan *who, which, that, where* gibi sözcüklere Türkçede denk gelen ilgi zamirlerinin (*ki*'li tümcecikler hariç), bitimli bir fiilin ve kısaltılmış yapının bulunmamasının İngilizcede olmayıp da Türkçede görülen özellikler kadar güçlük yaratmayacağı varsayılmaktadır. Ayrıca, Türkçede zorunlu olmayan özelliklerin de ana dilde görülmeyip hedef dilde görülen özellikler kadar sorun oluşturmayacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla bu özellikler güçlük sıradüzenlemesi çizelgesinin orta sıralarında yer alacaktır.

Yukarıdaki sıradüzenlemenin başında yer alan noktaların dışında, Türkçede ortaçların öğretilmesinde güçlük yaratabilecek birkaç nokta daha söz konusudur. İlk olarak, sıfatfiillerin fiillere belirli biçimbirimlerin getirilmesi sonucu elde edilen ve kendinden sonra gelen bir adı niteleyen yapılar olarak öğretilmesi tek başına yeterli olmayacaktır, çünkü Türkçedeki her sıfatfiilin ardından bir ad kullanılmak zorunda değildir. Adfiilisi ya da zamirli sıfatfiil olarak da bilinen yapıların bir adla birlikte kullanımı söz konusu değildir, ancak bazı dilbilgisi kitaplarında sıfatfiil başlığı altında ele alınmaktadır.

İkinci olarak, yine fiillere belirli biçimbirimlerin getirilmesiyle oluşturulan ve ardından gelen adı niteleme işlevine sahip olan *dol-u*, *aç-ık*, *kapa-lı* gibi sözcükler bazı dilbilgisi kitaplarında ortaçlar bölümünde ele alınmakta bazıları ise fiillerin sıfatlaşmış biçimi olarak aktarılmaktadır. Fiillerden türetilmelerine rağmen, bu tür sıfatların sıfatfiillerden farklı bir özelliğe sahip oldukları vurgulanmalıdır, çünkü bu sözcükler sözlüklerde de sıfat olarak gösterilmektedir.

Türkçede sıfatfiil türetebilen biçimbirimlerden *-An*, *DİK*, *-AcAK*, *-mİş*, *-Asİ*, *-Ar* ve *-mEz* nerdeyse her dilbilgisi kitabında ele alınmaktadır. Bunlara ek olarak, bazı kitaplarda geçen biçimbirimler de söz konusudur (*-İ*, *-Unç*, *-(İ)k*, *-lİ*, *-(e)Ç*, *-Ak* ve *-mA*). Ancak bu tür biçimbirimlerle elde edilen sözcükler çoğunlukla sıfat ulamında yer almaktadır. Dolayısıyla, böyle sözcüklerin sıfatfiillerle birebir aynı olmadığı vurgulanması gereken noktalar arasındadır.

KAYNAKÇA

- Aarts, B. ve McMahon, A. (Ed.). (2006). **The Handbook of English Linguistics**. The UK: Blackwell Publishing.
- Alexiadou, A. ve Schäfer, F. (Ed.). (2013). **Non-Canonical Passives**. John Benjamins Publishing.
- Banguoğlu, T. (2004). **Türkçenin Grameri**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Başdaş, C. (2006). Türkçede Üçüncü Grup (Ara) Ekler. **I. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri**. 26-27.
- Brown, G. ve Yule, G. (1983). **Discourse Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dede, M. (1983). Yabancı Dil Öğretimi: Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştırmalı Dilbilim ve Yanlış Çözümlemesinin Yeri. **Dil Öğretimi Özel Sayısı Türk Dili ve Edebiyat Dergisi**. (Temmuz- Ağustos 1983). http://www.tdkdergi.gov.tr/TDD/1983s379-380/1983s379-380_17_M_DEDE.pdf (23 Mart 2015).
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin Yabancılara Öğretimi: Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yabancılara Türkçe Öğretiminin Geleceğiyle İlgili Görüşler. **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**. Sayı 11. (Ocak 2013). <http://atoz.ebsco.com/Customization/Tab/1840?tabId=6028> (20 Mart 2015).
- Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.). (2013). **Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Emre, A. C. (1945). **Türk Dilbilgisi**. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.
- Foley, M. ve Hall, D. (2012). **MyGrammarLab-Intermediate B1/B2**. England: Pearson.
- Freidin, R. (Ed.). (1992). **Principles and Parameters in Comparative Grammar**. Cambridge: The MIT Press. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=wp-KsHvZ1SwC&oi=fnd&pg=PR9&dq=comparative+grammar&ots=jP_vNdMQA5&sig=Rvc7EHZ4qbzvIivRJGWQv3BNgr4#v=onepage&q=comparative%20grammar&f=false (3 Mart 2015).

- Gencan, T. N. (2007). **Dilbilgisi**. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Golding, W. (1962). **Lord of the Flies**. The UK: Faber and Faber.
- Göçen, G., Okur, A. (2013). Dil Bilgisi Eğitimi. Mustafa Durmuş ve Alpaslan Okur (Ed.). **Yabancılara Türkçe Öğretimi** içinde [s. 335-336]. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. **International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**. Sayı 7/3. (Yaz 2011). <http://atoz.ebsco.com/Customization/Tab/1840?tabId=6028> (25 Ocak 2015).
- Göksel, A ve Kerslake, C. (2006). **Turkish: A Comprehensive Grammar**. London ve New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Gürbüz, F. (2010). Fiilleri Sıfat-Fiil Yapan Ekler Midir, Kullanım Mı?/Which One Makes The Verbs Particibal? Suffix or Usage?. **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**. (44).
- Gürer, A. (2014). Adjectival Participles in Turkish. **Lingua**. 149. 166-187. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0024384114001673?> (30 Ocak 2015).
- Harris, Tony ve Jean, Maria Moreno (Ed.). (2010). **Corpus Linguistics in Language Teaching**. Peter Lang.
- İmer, Kamile, Kocaman, Ahmet, ve Özsoy, A. Sumru. (2011). **Dilbilim Sözlüğü**. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2012). **Türkçenin Dil Bilgisi**. Ankara: Akçağ A.Ş.
- Karabulut, F. (2009). Köktürkçenin Sıfat FiilliYapı Tipolojisi. **Bilig**. *Kış* (48), 91-118.
- Karadoğan, A. (2008). Türkiye Türkçesinde Yeni Bir Sıfat-fiil Eki:-I. **Bilig**. *Yaz* (46),57-66. http://uvf.ulakbim.gov.tr/uvf/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=84504_d925af3a0e841c841e063112cc82e144&? (8 Şubat 2015).
- Kükey, M. (1975). **Türkçenin Sözdizimi**. Ankara: Kardeş Matbaası.
- Lord, R. (1966). **Comparative Linguistics**. London: St. Paul's House.

- Özkan, B. (2013). Derlem Dilbilim Çalışmaları ve Dil Öğretimi. Mustafa Durmuş ve Alpaslan Okur (Ed.). **Yabancılara Türkçe Öğretimi** içinde [s. 434]. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., ve Svartvik, J. (1985). **A Comprehensive Grammar of the English Language**. New York: Longman.
- Reppen, R. ve Simpson, R. (2002). **Corpus Linguistics**. In: Norbert Schmitt, ed. An Introduction to Applied Linguistics. New York: Arnold, 92-111.
- Seven, M. A., ve Engin, A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 12(2).
- Swan, M. ve Walter, C. (2011). **Oxford English Grammar Course- Advanced**. United Kingdom: Oxford University Press.
- Underhill, R. (1997). **Turkish Grammar**. England: MIT Press.
- Urgan, M. (Çev.). (2008). **William Golding Sineklerin Tanrısı**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, F. ve Erişek, Ö. (2003). Karşılaştırmalı Dilbilim ve Yabancı Dil Dersi. **Dil Dergisi**. Sayı 118. (Ocak 2003). http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebSCO&ano=2800_ba2d09a5c90255aa550640503619509a&? (10 Şubat 2015).

EKLER**EK 1: Bütüncü**

Sineklerin Tanrısı	Lord of the Flies
-miş Ekinin Denklikleri	
Kırılmış ağaç gövdeleri	Broken trunks
Devrilmiş bir ağaç	A broken trunk
Pembe granitten yapılmış bir dörtgen	A platform of pink granite
Alışlagelmemiş	Unusual
Atılmış giysiler	Scattered clothes
Devrilmiş ağaç kütüğü	Fallen trunk
Yıkanmış erik	Washed plums
Canından bezmiş koro üyeleri	Wearily obedient, the choir...
Devrilmiş ağaç gövdeleri	Criss-cross trunks
Kendi içine kapanmış bir çocuk	Boy who kept to himself
Canlarından bıkmış bir uysallık	Dreary obedience
Kopmuş kaya parçası	Land, detached across, ...
Işığa kapanmış	Folded up against the light
Kararmış eller	Sooty hands
Tutuşmuş bir altın damlası	Burning gold
Kurumuş ağaç	Dead trees
Gücenmiş bir ses	Hurt voice
Değneklerle yapılmış yuva	Nest of sticks
Çiğnenmiş toprak	Trodden
-den yapılmış barınak	A contraption of...
Kaşlarını çatmış Ralph	R, frowning
Gölgeye serilmiş hindistancevizi kabukları	A coco-nut Shell
Terle cilalanmış ten	Tan that glistened with sweat
Dizilmiş aynalar	Succession of mirrors
Solmuş çiçekler	Withered flowers
Başboş kalmış değnek	Stick
Kumdan bir setle kapanmış göl	River, dammed by sand,

Yarı gizlenmiş yüz	Half-concealed face
Kayada oyulmuş havuzlar	Rock-pools
Paçavraya dönmüş şortu	Tattered shorts
Birbirine girmiş çalılar	Complex undergrowth
Kullanılmamış odun	Unused fuel
Bağırsakları çıkartılmış	Gutted
Kurumuş ağaç	Dead tree
Kararmış yer	Smudge
Ucu sivrilmiş sopa	Sharpened wood
Parçalanmış kaya	Broken rock
Rendelenmiş mısır	Cornflakes
Yepyeni kalmış kitap	One that he never read
Yanmış ağaç kütüğü	A churred trunk
Devrilmiş ağaç	Fallen wood
Yeni çıkmış bitkiler	New growth
Kirlenmiş avuçlar	Reeking palms
Yanmamış dalların uçları	Unburnt ends of branches
Yolunu şaşırmış çocuğum	My misguided child
Elenmiş kum	Blown sand
Cilalanmış görünen kütük	Polished seat
Kirlenmiş bedenler	Befouled bodies
Yarı rahatlamış yarı yılmış bir hal	Half-relieved, half-daunted
Pıhtılaşmış kan	Dried blood
Cilalanmış ağaç kütüğü	Polished trunk
Yağmaya uğramış ağaçlar	Devastated trees
Kıvrılmış bitki sapları	Twisted stems
Taranmamış bir baş	Shaggy heads
Açıklığın ortasına dikilmiş bir şey	Sth standing in the centre
Ekşimiş koku	Acrid scent
Parçalanmış kökler	Broken stumps
Daldan örülmüş duvar	The wall of branches

Birbirine dolanmış bitkiler	A tangle of creepers
Sivriltilmiş bir sopa	A stick sharpened
Silinmemiş burnu	Unwiped nose
Tutuşmuş yıkıntı	Burning wreckage
Kudurmuş canavar	Enraged-sıfat
-DİK Ekinin Denklikleri	
Elinde tuttuğu ceket	Held
İstediği bir durum	Ambition
Duyduğu sevinç	The delight
Uçağın bıraktığı iz x3	The scar
Oturduğumuz bölme	The tube
... bıraktığı iz	The scar
Yükseldiği set	Palm terrace
Ağaçların bulunduğu set	The terrace
... iki koluyla birden topladığı kumu	A double armful of sand
Taktıkları ad	What they used to call me
Çıkardığı ayakkabılar	Took off his shoes
Hiçbir zaman kavrayamadığı yer	Never fully realized place
Ralph'in kurduğu düşler	His day-dream
Ağaçların bulunduğu set	Palm terrace
Meyve tıkdıkları orman	Where they had been
Oturdukları ağaç kütüklerinden yükselen başları	Their heads clustered above the trunks
Meydana getirdiği sınır	The line from heat-haze...
Gördüğü şey	What he saw
Pelerinin örttüğü beden	Inside the cloak
Kimsenin tanımadığı bir çocuk	Boy, whom noone knew,
Oturduğu kütük	The trunk
Çıkardığı bıçak	Snatched a knife
Durduğu yerde kaldı	Stood
Kayaların çizdiği çizgi	Line of the crags- Kayaların çizgisi

Jack'in yaslandığı kaya	This one, against which J leaned, ...
Dengede durduğu nokta	Point of furthest balance
Sularda eridiği yer	There, where the island petered out in water,
Çocukların bulunduğu ada	Ada
Işığın yarattığı hayaller	İsim
...saydıkları kıyı	What they thought...
Ormanın parçalandığı yer	A gash(kesik)
Durdukları yer	Spot on which they stood down
Yaranın başladığı kaya	The rock where the scar started
Kayalıkların bulunmadığı yan	The way where there was no reef
Ağaçların çok sık olduğu	Thick
Kınından çekip çıkardığı bıçak	Snatched his knife out of the sheath
Uçağın bıraktığı iz	The scar
Güneşin yaraladığı yüzler	Sun slashed faces
Gizlemediği bir hayranlık	Open admiration
Açtığı yara	Scar
Açtığı yara	Tumbled scar
Yıprattığı ağaçlar	Trees forced by...
Topladıkları yer	Patch where they had found
Bulunduğu	Down
Baktığı yer	His gaze
İpucu saydığı	This clue
Sağ elinde tuttuğu sopa	Stick
Domuzların geçtiği yer	The trail
Kullandığı sopa	His spear
Ralph'in yaptığı çağrı	His invitation
Yattığı yerde döndü	Rolled over
Keşfe gittiğimiz zaman	When we went...
Tırmandığı kaya	Rock where R. had climbed
Yaprakların örttüğü	In the foliage

Alıştıkları düzen	Rhythm that they became used to
Köpekbalıklarının beklediği sular	Water where sharks waited
Erişip koparabildikleri meyveler	Fruit where they could reach
Yemedikleri ya da uyumadıkları zamanlar	Apart from food and sleep
Yangının çıktığı akşam	Evening of fire
Beraber oynadığı	The other two
Düştüğü sırada	When he had dropped in
Dalgaların kemirdiği ve beyazlaştırdığı sular	Water that was wave-worn and whitened
Suyun doldurduğu kanallar	Tunnels that tide filled
Geri çekildiği sırada	Driven back
Mahpus kaldığı sırada	Bays where they were trapped
Hayalinde yarattığı Percy	At an imaginary P.
Taşın düştüğü yan	Side that stones fell
Suyla doldurduğu kabuk	Shell of water
Söylediği bir söz	Sth he had said
Bulunduğu set	The terrace
Maurice'in attığı kısa pantolon	M's discarded shorts
Vardığı sırada	By the time
Tam ... -in başladığı yer	Where ... began
Durduğu yerde sendeledi	Swayed
Ettiği sırada	When
Taşıdıkları şey	Bundle that they carried
-diği sırada	As
Saçma saydığı söz	Irrelevance
Kuşattıkları sırada	When
edindikleri bilgi	Knowledge that they had
Avcıların çıkardıkları ses	The buzz from the hunters
Bittiği sırada	By the time
Çektiği sayısız acılar	Numberless frustration
İlk vurdukları zaman	The first blow

Domuzun ölüırken çıkardığı sesler	Pig-dying noises
Kumun sert olduğu şerit	Firm strip
Yeni eriştiği anlayış	His new mood of comprehension
Ralph'ın oturduğu kütük	The log on which he sat
Kimsenin ayak basmadığı yer	Noone sat there
Şefin oturduğu yer	Chief's seat
Şelalenin olduğu havuz	The pool where the waterfall is
Çocukların oturduğu yerin ötelere	Beyond them
Bildiğim bir yer	A place I know
Oturduğu yer	His seat
Sorduğu sorular	Question he had asked
Kimsenin farkına varmadığı gıcırta	Squeaking that noone had noticed
Çıkardıkları gürültü	Their sound
Yansıdığı zaman	When
Canlarının istediği yere	Where they want
Ateşin yakıldığı leke	Smudge that had been the fire
İlk yaktıkları ateş	First fire
Baktığı yön	The direction in which he looked
Karabasan görenlerin çıkardığı gürültüler	Sounds of nightmare
Saçların örttüğü gözler	Eyes beneath hair
Dönüp baktığı sırada	As he turned
Ralph'ın durduğu yer	R's level
Kar tanesinin eriyip öldüğü nemli nokta	Damp spot where each flake died
Beklemedikleri bir anda vardılar	They came unexpectedly
Haklı bildiği bir öfkeyle	İndignantly
Çekişen domuzun çıkardığı sesler	Pig-dying noises
Dalgaların ıslattığı kayalar	Wave-wet rocks
Yükselen denizin bıraktığı su	That the tide had left
Suların çağıldadığı çatlak	Crack where water gurgled
Görmediğim tek yer	The bit of the coast that I missed
Bill duyduğu söze inanamadı	Bill spoke, unbelieving

Domuzların geçtiği yol	pig-run
D sayesinde elde ettiği anlayış	The understanding that P. had given him
Ne düşündüğü bilinmeyen Roger	Impervious Roger
Yattığı yerde sustu	He lay silent
Niyetlendiği şey	Intention
Beklenmedik bir şeye dokunma	Un-looked for contact
Boşluk olduğu yer	Over there where there used to be a gap
Canavarın bulunduğu yer	This here
Buldukları koşullar	Circumstances
Taşıdığı odun	The wood he fetched
Kullandıkları yakıt	The fuel they had used
Uçağın açtığı yer	The scar
Ağaçların bulunduğu yer	Area of trees
Çocukların meydana getirdiği yığın	The heap
Geldiğimiz yer	Where we were
Konuştuğu sırada	When he spoke
Yediğin bir şey	Sth you ate
-in kanadığı yer	An open space where ... dripped
Tuttuğu şeytanminaresi	Conch gripped in his hand
Vahşilerin yok olduğu yer	Place where the savages had vanished
Alışık oldukları simge	The familiar symbol
Belli belirsiz görebildiği yerler	Dimly appreciated places
Ağızına aldığı suyu	A jet of water
Oturduğu yere döndü	Jack turned where he sat
Kemirdiği kemik	His gnawed bone
Kemirdiği kemik	A picked bone
Kavuşturduğu kolları	Its arms
Yağmurun çukur yaptığı kumlar	Rain-pitted sand
Toplantıya gelenlerin oturduğu yer	Where the assembly used to sit

Şefin oturduğu yer	Chief's seat
Hiçbirinin katılmadığı o dans	Dance that none of them had attended
Kaya yığınlarının dengelendiği yer	High, where the crags were balanced
Kabilenin bulunduğu yer	The rest of tribe
Öldürdüğümüz domuz	Our kill
Avlandığınız zaman	If you go hunting
Tutkunun olduğu bir anda	At the moment of passion
Her gece oynadığı oyun	His nightly game
Gördüğü düş	His dream
Domuzcuk'un bulunduğu köşe	Piggy's corner
On iki kişi sandığı ötekiler	What seemed like a dozen
Sıkıdığı yumruğu	His clenched fist
Kumsalın yay gibi kıvrıldığı yer	Bowstave of beach
Ateşin yandığı leke	Smudge where the fire had been
Harcadığı çaba	The effort
Yaptığı iş	The job
Ralph'in bulunduğu yan	General direction of R.
Geldiğimiz ilk gün	We first come here
Eline geçiremediği tek şey	Thing he hasn't got
Simon'ın ona söylediği söz	Something that Simon had said
Bizim istediğimiz duman	We want smoke
Kabilenin dans ettiği yer	The place where the tribe had danced
En sık olduğu yer	The densest tangle
Tekmelediği bir taş	He kicked a stone
Gölgelerinin yaptığı lekeler	Pool of their shadow
Ölü bıraktıkları yerde duruyordu	Lay where they had dropped it
İstediğin zaman	Whenever you wanted
Dumanın dağıldığı yeri gösterdi	Pointed them to where smoke dispersed
Mızrağın ucunun çarptığı yer	Where the spear had hit him
Tanımadığı başka biri	Another figure, an impenetrable one

Bildiği bir tempo	A familiar rhythm
Kafatasının takılı olduğu değnek	The stick that had supported a skull
Sam'ın verdiği et	The meat that Sam had given him
Kimliğini bilmediği vahşi	A savage, whoever he was,
Jack'in bunu sorduğu vahşi	The savage adressed
Gördüğü kaya	Rock that he could see
Seyrettiği	Where he had watched
Kemirdiği mızrak	Chewed spear
Kaya kalenin bulunduğu yönde	Towards the Castle Rock
Korkunun verdiği hız	Swiftness of fear
Domuzların gelip geçtikleri yol	Pig-run
-in bulunduğu yöne doğru	Towards
Uygun sandığı bir yer	What seemed to him the right place
Yattığı daracık yer	His narrow bed
Saklandığı yer	The mat where he hid
Duyduğu keder	The grief that seemed to wrench his body
-An Ekinin Denklikleri	
... -den çıkan ses	The sound of...
Açılan yara	The scar
Çalılara takılan dizler	Fiil
Uçağın düşen bölmesi	It
İçinde kalan çocuklar	Some kids in it
Ralph denilen çocuk	The boy called Ralph
Sırtını çevirmiş olan Sam	S had his back to it
Astımı olan öğrenci	Boy what had asthma
Ayıran bitkiler	That lay between...
Devrilen ağaçlar	Fallen trees
Çürüyen hindistancevizleri	Decaying
Işıldayan su	Shimmering water
Sınırlanan lagün	İsim

Sonu gelmeyen yay	Endless
Gözle görülen sıcaklık	Visible
Kafatasını andıran	Skull-like
Yılan biçiminde olan toka	Snake-clasp
On ikisini bitiren Ralph	Old enough
Uzanan fermuar	Zipper that extended
Yerde çaprazlama duran kütükler	Forming a criss-cross pattern
Devrilmeyen hurma ağaçları	Palms that still stood
Bedenine düşen gölgeler	Shadows on his body
Parlayan balıklar	Glittering fish
Çıkan fırtınada	The storm that had accompanied
Dolup taşan havuz	Which was invaded by the sea
Otuz yarda olan havuz	The whole 30 yards
Boynuna gelen suyun içine	There
Kulaklarına gelen ses	The sound that reached them
Parçalanan dalgalar	The breakers
Her yeri kaplayan hayal görüntüleri	Swatching mirages
Giysilerini kolunun altına sıkıştıran Domuzcuk	Carrying his clothes under his arms
Lagüne bakan yalıyar	Cliff that fronted...
...sanın Domuzcuk	Piggy, taking this smile to himself,
Eğrelti otlarını andıran yosunlar	Ferny weeds
Işıldayan şey	Glittering thing
Osuruğu andıran bir ses	Farting noise
-den gelen bir soluk	Air from his diaphragm
Parlayan azı diş	Gleaming
Çınlayan yankı	Echoes ringing
İşe yarayan bir şey	Something purposeful
Titreşen kumsal	The sand, trembling...
Yakında bulunan	Close at hand
Devrilen hurma ağacı	Fallen palm trunks
Yayılan sesler	Penetrating blasts

Ralph'a bakan ve hesaplayıp düşünen gözler	Eyes that watched R. and speculated...
Gelen çocuklar	Children who came
İlk ilişen şey	The eye was first attracted
Yarasayı andıran	Bat-like
Oynayan	That danced
Tam tepesinde olan güneş	The vertical sun
Oynayan leke	Flattering patch
Son gelen iki kişi	The last pair of bodies
Işıldayan camlar	Flashing glasses
Yankılanan sesler	The echoes
Işıldayan pus	Diamond haze
Açık seçik görülen kum	Clear sand
Yanan kumsal	Blazing beach
Komuta eden	The boy who controlled
Kapkaralık görünen yer	What to him was darkness
Boru çalan adam	Man with trumpet
... anlayan Ralph	R, sensing...
Oturan oğlan	On his knees
Dik dik bakan gözler	Stared
Sırtı dönük olan çocuk	His back
Tüneyip Ralph'i süzen üyeler	Who perched and examined R.
Jack'ten sonra gelen Maurice	M, next among the boys to J,...
Sırıtan bir oğlan	M, grinning...
Adı Henry olan çocuklardan biri	One of the boys, H...
Akıl belirtileri gösteren kişi	What intelligence had been shown
Hiç kıpırdamadan oturan Ralph	A stillness
Bekleyen çocuk	The being that had sat waiting
Kalkan elleri saydı	Counted
İçerleyen Jack'in kıpkırmızı kesilen yüzü	Under a blush of mortification
Yüzünü saran solgunluk	The pallor
Sarkan saçlar	Hair that hung down

Kızaran yanaklar	Rose
Başa çıkamayan Ralph	R., faced by the task of...
Bilinmeyen güç	Unknown force
En yakın olan yeri	Nearer the mountain than any other
Tepesinde taş duran kayalar	Cliff surmounted by...
Dengelenen kayalar	Balanced rock
Dolanan yol	Tracks winding
Yol gösteren şey	Only guide
Sızan ışık	Flash of light
Birbirine giren bitkiler	These tangles
Uzaklara yayılan deniz	Spread sea
Yığılan bacalar	Stacks-yığın and chimneys
Vızıltıyı andıran ses	Droning
Yükselen, uçşan, konan kelebekler	Butterflies, lifitng, fluttering, settling,...
Yükselen gökyüzü	Heights of air
Oluşturan bölüm	Bölüm
Tabyası olan kale	Fort, facing them across,...
Yükselen kayalık	Reef
Lagüne uzanan	Jutting into the lagoon
Kımıldayan biçimler	Figures moving
Dolanan kaya	A twining line
İzleyen çizgi	Line down to the rock
Tüten bir baca	A village smoke
Yakın olan çiçekler	The nerarer acres of flowers
Hiç solmayan	Evergreen
Bağırın hayvan sesleri	Squeakings
Takılıp kalan bir domuz yavrusu	Piglet, caught...
Lastiği andıran bitkiler	Elastic traces
Saldıran bir domuz yavrusu	A piglet, throwing itself...
Acısını çeken çoğu çocuklar	Children, feeling...

Ayrı bir grup olmaktan kurtulan koro üyeleri	Choir, less of a group,...
Devrilen ağaç gövdeleri	Fallen trunk
Birbirlerini tanımayan çocuklar	Boys, who had not known each other
Ansızın esen bir rüzgar	A sudden breeze
Çırpınan yaratık	Thing struggling
Ayakta kalan Jack	J, left on his feet,
Boru gibi şeyle seslenen adam	The man with a trumpet-thing
Gerilen yüzler	Intent faces
Alçalan güneş	The sun slanted in
Kuyruklarını kovalayan kedi yavruları	Chased their tails
Alnına düşen saçlar	Hair that hung on his forehead
Toparlanan Domuzcuk	Piglet, recovered, ...
Yüzünü kaplayan	His face was blotted out
Esen meltemler	Wandering breezes
Hisseden çocuklar	Boys felt it
Yetinemeyen kuşku	Dubiety that required
Karabasan denilen şey	Nightmare
İp gibi sarılan şey	Ropes
Dikilen gözler	Eyes that looked
Kanıtı olmayan söz	Statement, unbacked...
Desteklenen söz	Backed by...
Bilinmeyen ada	Unknown island
Gösteren sesler	Sounds of...
Çatırdayan dallar	Crashing
Yollara düşen toplantı	Errant assembly
Kurban durumuna düşen bir baba	A parent
En uygun olan patika	The likeliest
Varan oğlanlar	Boys who had reached
Bekleyen koro	The choir who stood
Yandan vuran güneş ışınları	Slanting sunlight
Kaybeden küçükler	Had lost interest

Beklenilmeyen akıllı bir davranış	Unsuspected intelligence
Kavrayan çocuklar	They sense that
Batmak üzere olan güneş	Declining sun
Yükselen duman	Smoke rose up
Görülmeyen alev	Flame, invisible
Uzanıp arayan el	Graping hands
Saçak fışkıran alevler	Flames that poured
Ateşle yapılan yarış	Race with fire
Öfkeye kapılan	İndignantly
Halkalanan çocuklar	The circle of boys
Ağzını açan	Opened his mouth
Kıyametleri koparan çocuklar	Tumult, standing...
Kurumak üzere olan ağaçlar	Dying trees
Işık saçan	Bright
Gören çocuklar	Boys
Yükselen	That fledged
Huş ağacını andıran	Birch-like
Sıçrayan oğlanlar	Capering boys
Sarsan davul sesi	Drum-roll that seemed to shake
Ozgür bırakılan güç	The power set free
Dehşete düşmeye başlayan çocuklar	Boys, feeling...
Dehşeti duyan	Made him savage
Uzanan örtü	Stretched
İlk yapılması gereken şey	Things first
İşe yaramayan ateş	A bonfire that isn't no use
Solgunlaşan dudaklar	Pale lips
Leke olan küçük	Him with the mark
Gören küçük oğlanlar	Little boys
Gelen kızıl ışık	Lit redly
Leke olan küçücük	Little that had a mark
Düşman olan yamaç	Unfriendly

Başlamak üzere olan	Down
Sarılan bitkiler	Creepers that festooned
Gösteren bir iz	Indication
Kırılan bir dal	A cracked twig
Biçimini alan bitki	To be
Derisi soyulan	Peeling
Tutturulan şort	Shorts held up
Benzeyen çığlık	Cry that seemed
Gövdesinden çiçekler çıkan ağaç	Tree that grew
Zeytin yeşili olan pislik	They were olive green
Altüst edilen toprak	Turned earth
Kaplayan sürüngen bitkiler	Creepers that lay across
Ezilen toprak	A pig-run that was trodden
Baştan çıkararak, deliye döndüren ses	Sound, seductive, maddening
Umut veren, hayal kırıklığına uğratan olaylar	Vicissitudes
Destekleyen ağaç gövdeleri	Trunks supporting...
Lagüne bakan barınak	That faced the lagoon
Hoşnut olmayan gözlerle	With distaste
Onu kemiren bu tutku	That was swallowing him up
Peşinden gelen birileri	Sth behind you
İnen dik yamaçlar	Declivities that led down
Şaşkına dönen Ralph	Bewildered
Kumsalda oynayan küçükler	Littluns on the sand
Yatan Domuzcuk	Was lying
-i olan iki kıta	Continents of...
Arta kalan paçavralar	Remains of...
Esmerce olan ten	Darkish in color
Meyveler veren ağaçlar	Trees where... could find fruit
Dönümlerce yer kaplayan ağaçlar	Acres fo trees
Çiçeklere dadanan arılar	At posture
Koşan küçükler	Who run after...

Anlaşılmayan sözler söylediler	Talked unintelligibly
Sır vermeyen gözlerle	Inscrutably
Görülebilir patika	Perceptible
Benzeyen bitkiler	Creepers
Güneş alan yer	Place where sunshine fell
Devrilen ağaç	Trees fallen
Ayakta kalan ağaçlar	Trees that stood
Tırmanan sarmaşık	Climber
Kapanan yollar	Close ways
Dönen bitkiler	Creepers
Uçuşan kelebekler	Butterflies that danced
Dönen martılar	Gulls that were returning
Çarpan deniz	Sea breaking
Akan kan	Susurration of blood
Mumu andıran tomurcuklar	Candle-like buds
Muma benzeyen tomurcuklar	Candle- buds
Sualr gibi akan karartı	Darkness poured out
Denizin dibine benzeyen yer	As the bottom of sea
Sızan ışık	Glimmering
Hızla basan alacakaranlık	Quick
Ağır ağır geçen	Slow
Parlayan güneş	Bright
Saran deniz	Whelming
İnci ya da opali andıran aydınlık	in pearl or...
Işıldayan deniz	Glittering sea
Yüksekçe olan kısım	Elevated parts
Tutunabilen ağaçlar	Palms that clung
Tele asılı kalan	On a wire
Yürekler gibi atan yıldızlar	Throbbing stars
Az oynayan, ağlayan küçük	A littlun who played and cried
Pek bilinmeyen yaş grubu	Dubious

Toprak olmayan yerlerde	Where there was no land
Bir ayak boyunda olan şatolar	Were about 1 foot
Lekesi olan çocuk	Boy whose marked face
Diz çöken çocuk	Children, kneeling
Alnını kaplayan saçlar	Hair down his nape
Kaynaşmayan, uzak kalan çocuk	Unsociable remoteness
Yaşayan yaratıklar	Creatures that lived
Karaya doğru uzanan yaşam	Landward life
...i andıran	Like...
Mutluluğu aşan duygu	Beyond happiness
Ansızın çıkan esinti	A sudden breeze
Devrilip gene çıkan ağaçlar	Generations of...
...de bulunan taşlar	Stones that had lain...
6 yarda olan alan	Space, 6 yards
Güçlü kalan yasaklar	Here, strong, was the taboo
Çömelen küçük	Squatting child
...i simgeleyen taş	Stone, that token of...
Haberi olmayan, yıkılıp giden uygarlık	Civilization that knew nothing and was in ruins
Plof plof diye düşen taşlar	Plopping Stones
Yayılan sular	Spreading
Şaka yapan arkadaş	Friend who was teasing
Gören Roger	R. who saw
Güneşten kendini koruyan Jack	J, concealed from the sun,...
Ateşten getirilen kömür	Coal brought down from the fire
Suya yansıyan yüzü	His reflection
Dehşet uyandıran yabancı	Awesome
Havuzun kenarında duran bedeni	Beside the mere, his body...
Gözlerini çeken maske	Mask that drew their eyes
Dehşet içinde bırakan maske	Mask that appalled them
Dans etmeye başlayan Jack	J. began to dance

Maskenin arkasına saklanan Jack	Mask behind which J. hid
Kaşlarına yapışan saçlar	Hair was plastered over...
Yükselen sular	The tide
D'un hoşuna giden havuzlar	Pools which so fascinated him
Saçı uzamamışa benzeyen çocuk	Boy whose hair never seemed to grow
...-nin altından kalkamayan Domuzcuk	... was too great
El emeği gerektiren işler	Manual labour
Suya kayıveren Ralph	R, who slid...
En rahat hisseden çocuk	He was the most at home
Parçalanan güneş	Shattered sun
Beceriksiz olan Domuzcuk	P, clumsy, ...
Çabalayan Simon	S tried to...
Hemen kuruyan teni	His body
Düğümü andıran duman	Smoke was a tight knot
Kendi kendine konuşan Ralph	He spoke to himself
Telaşlanan Domuzcuk... dedi	said P. ... anxiously
Yayılan duman	Dispersing smoke
Kaplayan çalılar	Undergrowth that was engulfing
Ağlayan Percival	P, who was crying,
Koşmaya yarayacak olan kıymetli soluk	Precious breath
Tırmıklayan sürüngen bitkiler	Rasping creepers
Telaş içinde koşan D.	P, stumbling up, ...
Dengesini bulamayan R	Balanced, R.
Can çekişen R	Agonized, R.
Uğraşan Simon	S, struggling,
Bomboş olan ufuk	Horizon
Dimdik inen yard	Cliff
Düşman olan yamaç	Unfriendly side
Yürüyen ikizler	... walked the twins
Ağaçları yanıp kararan orman	Blackened wood
Sallanan domuz	The pig swinging...

Ağızları kulaklarına varan ikizler	Ecstatic
Debelenen domuz	Struggling pig
Dayanamayan Domuzcuk	P, who forgot his timidity,
Duygunun doruğuna varan sesi	On a peak of feeling
Çentikleyen Jack	As he hacked
Yenilgiye uğrayan sağduyu	Baffled common sense
Yapışan saçlar	Plastered hair
Işıldayan cam	Flashing glass
Dört dönen Jack	His gyration
Beklenen güzel söz	Decency
Sessiz kalan Ralph	Silent Ralph
Uygun olmayan bir yer	A place not really as convenient
Güçsüz kalan Jack	Jack was powerless
(yakmak için) gereken şey	Means (of lighting)
Duran Domuzcuk	P. stood
Parlayan cam	Glossy spot
Ateşin çevresinde toplanan çocuklar	Boys round a fire
Oturan Simon	S, sitting...
Fırlayan Jack	J leapt
Şaşırıp kalan çocuklar	Bewildered boys
İşaret veren ateş	Signal fire
Dost olmayan yamaç	Unfriendly side
Toparlanan Jack	J, recovering...
Rahatlayan çocuklar	All the boys
Paylaşmakta olan ikizler	Twins, sharing...
Saran avcılar	Hunters, circling...
Sudan gelen canavar	Beast from water
Her şeyi gizleyen görkem	Concealing splendour
Belli belirsiz kalan düşünceler	Thoughts that were rendered vague
Işıldayan deniz	Shimmer of the lagoon
Devrilen şey	Twister

Yapraklardan oluşan tavan	Roof of leaves
Toplantı yerini saran ağaç gövdeleri	Round the place of assembly, trunks rose
Sonuçlar veren şey	Thing that got results
Gözüne giren güneş	The sun in his eyes
Ağaca asılı olan denizminaresi	Conch down from the tree
R'a doğru dönen yüzler	Faces turned to R were intent
Sallanan kütük	Twister
Sallanan kütükte oturan küçükler	Littluns on the twister
Etkisiz kalan protesto	İneffectual protest
Bu sözleri doğrulayan mırıltılar	Murmur
Ateşin başında kalacak olan Eric	By the fire
Onaylayan homrtular	Mutters of agreement
Batmak üzere olan güneş	Setting sun
Yüzü asılan J	J, scowling...
Işıldayan kumsal	Bright beach
Yürüyen üç çocuk	Three boys walking
Zırlayan bebekler	Cry-babies
Fısıldayan küçükler	Whispering littluns
Metelik etmeyen bebekler	Useless babies
Sızlanıp duran bebekler	Cry-babies
Sizler korkan kişilersiniz	You are like that
Pençeleri olan hayvan	Beast with claws
Oturan çocuklar	Seated boys
Yarı gülen, yarı yuhalayan sesler	A sound, half-laugh, half jeer
Söz eden küçük	The littlun who talked about
Kıvranan şeyler	Twisty things
Kımıldayan bir şey	Sth moving
Hor gören ses	Contempt in voice
Güldüren bir kesinlik	That could sound funny
Küçük düşen Ralph	With humiliation, R.

Yükselen gülüşler	Laughter that rose
Dizlerine kadar yükselen otlar	Knee-deep in grass
Görülmeyen ayaklar	Hidden feet
Duran oğlan	Boy who had stood
Anımsatan durum	Reminder
Sözü edilmemesi gereken olay	The unmentionable
Çaresiz kalan Domuzcuk döndü	P turned helplessly
Denizkabuğunun gürültüsünü andıran ağıt	The lamentation rose, as the conch
İlk duyulan ses Jack'inki oldu	J was the first to make himself heard
Jack'ten kurtulan Percival	P, released,
Çevresini saran insanların rahatlık verici varlığını duyan Percival	P, surrounded by comfortable presence,
Bir karartı gibi görünen Ralph	R, a black figure, ...
Kayalıklardan gelen uğultular	Whisper from the reef
Işıldayan denizkabağı	Glimmering conch
Söz dinleyen Maurice	M, took it obediently
Mürekkep çıkaran şeyler	Things, what would you call them that make ink
Oturan Ralph	R, seated,
Elini kolunu sallayan gölgeler	Gesticulating shadows
Şaşkına dönen çocuklar	Was shocked into silence
Tırmanan küçükler	Littluns who had climbed
En aydınlık kalan yer	The lightest thing
Kısa süren itişip kakışma	A brief tussle
Aralarına giren Ralph	R pushed betw them
Özenle hazırlanan plan	Careful plan
Bilinen dünya	Understandable World
Yasalara uyan dünya	Lawful World
Gerçekten duyulan korku	Real terror
Yalandan yapılan av	Mock hunting
Dağılan çocuklar	Dispersed figures

Dayanamayan küçükler	Littluns that had had enough
Dönen bir yığın	Mass that revolved
Dans eden, şarkı söyleyen çocuklar	The dancing, chanting boys
Sözleri anlaşılmayan uğultu	Wordless
Dünyadan gelmeyen bir inilti yükseldi	The wail rose, unearthly
Yatan Anthony	A, lying...
Havadan gelen canavar	Beast from air
Hayaletin iniltisini andıran ses	Ghostly noise
Hışırdayan yapraklar	They lay noisily among leaves
Aydınlatan yıldızlar	Patch of stars that was the opening
Sürüp giden savaş	Battle fought at height
Işık saçan patlama	Bright explosion
Sallanan insan biçimi	A figure that hung
Düşen insan biçimi	A figure dropping
Sürekli esen bir rüzgar	The wind steadied
Verilen değnekler	Sticks that were pushed
Aydınlanan yüzü	His face appeared lit
Ateşle uğraşan Sam'a baktı	Watched S make up fire
Koşuşan tesbih böcekleri	Scurrying wood-lice
Kurtulamayan tesbih böcekleri	wood-lice that were unable to avoid
Dik olan yamaç	Steeper side
Yayılan sıcaklık	Warm radiated
Odundan yapılan çadır	The tent
Kırpılmayan gözler	Unwinking eyes
Sarılan ikizler	They gripped
Kabarıp gerilen bez	Fabric blown open
Savrulan ateş	Flailing fire
Sönen ışık dalgaalrı	Inconstant light
Solgunlaşan yıldızlar	Paling stars
Susan ikizler	Silence
Sarılan ikizler	Twins, holding to each other

Parlayan kütük	Polished seat
Yayılan güneş ışınları	Rays of sun that were fanning
-de duran şeytanminaresi	Where it lay
Aydınlatan altın dilimi	Gold that lit them
Büyüyen altın dilimi	Growing slice of gold
Halkalanan çocuklar	Circle of boys
Konuşabilmek gücünü veren altındilimi	Gold that seemed to make speech possible
Kımıldayan bir şey	Something moving
Esnemekte olan Johnny	J, yawning, ...
Çocuklardan oluşan halka	The circle
Sopalardan yapılan mızrak	Spears of wood
Gözetleyen bir yaratık	Sth watching them
Kalan cam	Remanining lens
Avcıları ilgilendiren bir iş	Hunter's job
Yayılan kaya	Rock, spread like,
Uyuyan canavar	Sleeping leviathan
Dimdik yükselen kaya	Rock
Kolayca yapan Ralph	It was easy-going
Kayalara giden yamaç	Slope up to rocks
Yumurtaları bulunan yuva	A clutch of eggs
Hiçbir şey görülmeyen mağaramsı girinti	Half-cave that held nothing
Yükselen kaya	Up the rock
Sızan su	Trickle of water
Otların arasından çıkan çocuk başları	Grass dotted with heads
Sallanan kaya	Rocking stone
Bekleyen öteki çocuklar	Others, waitng...
Alnına düşen saçlar	The fringe of hair
Sıyrılan yumruk	Bruised fist
Gökgürültüsünü andıran bir ses	A thunderous...
Fışkıran sular	Plume fo spray

Önde giden Jack'e haber ilette	Passed a message forward to J
Olağanüstü hissini veren sıcak hava	An unusual heat
Kolayca elde edilen yiyecek	An easy meal
Temiz olan benliği	Clean self
Ölçü sayan Ralph	As a standard
Göze batan pislik	Spectacular dirt
Kirlenen erkek çocuklar	Boys
Adanın öteki yanı olan yer	The other side of the island
Millerce eni olan dalgalar	They were miles wide
Seyreden Ralph	R followed
Millerce uzanan bölücü sular	Miles of division
Daha yüksekte bulunan kaya	A higher rock
Şaşan Ralph	R was puzzled
R'in gerilen bedeni	R's body
Korkan avcılar	Hunters, bunched by fear...
Çözümlemesi gereken durum	Emergency
Yatıp uçuşan kar tanelerini seyretmek	Watch flakes swirl past
Yere düşüp erimeyen kar tanesi	Flake that lay down without melting
-i anlatan kitap	One about...
-in resmi bulunan sayfa	Page with the awful picture
Beş yarda uzakta olan domuz	Boar 5 yards away
Metelik etmeyen değnek	Foolish stick
Bağrısan çocuklar	Shouting boys
-e koşut düşen 2. yol	Another pig-run parallel to the first
İz arayan Jack	J cast about...
Yalandan saldırıya geçen Robert	R. who made mock rushes
Bağırın Robert	R. squealed
-i ovuşturan Robert	... said R, still caressing...
Yanan bölge	The burnt bit
Kör eden deniz	Blinding sea
Kabaran deniz	Heave of sea

Bırakan Ralph hayallere daldı	R dreamed, letting...
Çılgınca fişkırın ormanın karanlığı	Dark luxuriance of the forest
Tırmanılması gereken yalıyarlar	Cliffs to be scaled
Kullanılan yerler	Some to be used
Elle geçilmesi gereken geçitler	Traverses where one used hands
Bölen bir yarık	A gully that split
Islanan çocuklar	Boys were wet
Ağır ağır geçen dalgalar	Rollers that moved so slowly
Zıplayan kuşlar	Birds that hovered
Görünen dağın doruğu	Mountain seeming
Yol vermeyen yalıyar	Uncompromising cliff
Ölçüp biçen gözlerle	Critically
Sezen Ralph içini çekti	R sighed, sensing...
Tedirgin olan çocuklar	Uneasily
Başını ilk çeviren R oldu	R turned away first
Beliren yıldızlar	Stars that pricked
Hiçbir şey söylemeyen Jack	J, who had said nothing,
Vakit bulan Ralph	R had time
Bekleyen bir şey	Sth waiting
Bocalayan 3 çocuk	3 of them
Gözlerini yakan küller	Ashes in his eyes
Leke gibi görünen Jack	A stain that was J.
Görülmeleyen küller	Invisible ashes
Sallanan kütük	The trunk rocked (fiil)
Konuşkan olmayan Roger	R, uncommunicative by nature,
Öfkeden köpüren Ralph	R, fuming,
Çevrelerini sarıp kapayan gökyüzü	The close sky
Havalanan küller	A shower of ash
Kabaran bir şey	A thing bulges
Takırdayan yanık odun parçaları	Clicking cinders
Ona çocuk diyen Domuzcuk	P was calling him a kid

Çevrelerini saran karanlık	Darkness
Yaklaşan Jack	J. drew near
Işıldayan engin sular	Glittering lengths
Kabaran bir yaratık	A creature that bulged
Beliren ışıklar	Lights appeared
Sönen ateş	Dead fire
Küçülen, kımıldayan bir dağ	A diminishing, moving mountain
Kayaların olmaması gereken yer	Hump where there should be no rock
Ağızdan çıkan takırtı	Noise coming from his mouth
Maymuna benzeyen bir şey	Sth like an ape
Başını eğip kaldıran şey	The thing that bowed
Karanlığa sunulan armağan	A gift for darkness
Solgunlaşan kumsal	Pale beach
İşaret veren ateş	Signal fire
Ellerinde değnek tutan çocuklar	Boys armed with sticks
Öttürülen denizminaresi	Blown conch
Sızlanan küçükler	Littluns whimpered
İşbirliğine yanaşmayan sessizlik	Unco-operative silence
Derin anlamlar taşıyan ses	Tones of deep meaning
Çekilen kan	The red drained
Tutan eller	Hands that held
Küçük düşüren gözyaşları	Humiliating tears
Kilise korusu olan avcılar	Hunters that had been a choir
Akan gözyaşları	Fall of tears
Görmeyen gözlerle	Not seeing him
Bakan Domuzcuk	P, who was looking,
Tedirginliğini gösteren hareket	A restless movement
Koşuşan böcekler	Insects that swirled
Yapraklardan oluşan bir ehram	A pyramid of leaves
Pek ateş görmeyen küçükler	Littluns who had seen few fires
Beliren kan damlası	Blood that gathered

Örülen hasır	Mat that was woven
Sonu gelmeyen dans	Unending dance
Diz çöken Simon	He knelt down
Derinlerinden gelen tutku	Passionately out of the depths
Gösteren kökler	Roots that told
Gizlenen avcılar	Hidden hunters
Uzanan kolu	His arm, straightening,
İlerleyen çocukların safı	Advancing line
Sarkan saplar	Trailing butts
Açıkça görülen kan	Vivid blood
Kan kaybeden çıldıran domuz	P.,bleeding and mad,
Kalan gücü	Last strength
Karşılana söz	Phrase which was received
İçine giren mızrak	Advancing spear
Çabalayan hayvan	Pig's efforts
Yanan dal	Branch
Arkasında duran Roger'a dedi	Spoke over his shoulder to R.
Kanayan baş	Dripping head
Armağanı kabul eden sessizlik	Silence accepted the gift
Dünyadan gelen saldırı	Eruption from World
Dökülen bağırsaklar	The spilled guts
Canavara sunulan armağan	A gift for the beast
Dökülen bağırsaklar	The spilled guts
Canavara sunulan armağan	A gift for the beast
Kabaran kuleler	Bulging towers
Gerçek bilinen şeyler	What was real
Vınlayan sinekler	Flies that buzzed
Akan teri	His runnels of sweat
Yarı ışıldayan yeşil	Iridescent green
Takılı duran sineklerin tanrısı	Lord of Flies hung (fiil)
Duman çıkarmayan korlar	Smokeless heart

-e benzeyen ışık	Light that seemed
Kabaran bulutlar	Bulging clouds
Yanmamış dalların uçları	Unburnt ends of branches
Sıkıntıya düşen Domuzcuk	Deeply troubled
Başlayan Ralph	R, having begun,
Göz ucuyla bakan Ralph	Out of the corner of his eye, R...
Artakalan korlar	Remains of fire
Yanında duran iki vahşi	Two savages with him
Kim oldukları bilinmeyen	Anonymous
Hisseden Ralph –e yöneldi	R turned, feeling...
Oturan küçükler	Littluns sat
Yayılan karanlık	Blackness that spread
Yükselen hava	Air rose
Denizden esen rüzgar	Air that pushed in from the sea
Kömür yığınının döndüren sinekler	Flies who blackened
Parlayan kömür	Glistening coal
Burnu kanayan Simon	With the running of blood, S
Yeryüzünden olmayan ışık	The light was unearthly
Her zaman parlayan ışık	Usual brightness
Ansızın esen rüzgar	A buffet of wind
Tekrar esen rüzgar	The wind came again
Ellerini yere dayayan Simon	S knelt on all fours
Sinekleri unutan Simon	S, forgetful of flights,
Oturan şey	Thing that sat
Kabaran sular	High water
Üstüne basılan kum	Sand, trodden
Kızartılan domuz eti	Roasting pig-meat
Görülmeyen alevler	Invisible flames
Yüzlerine bulaşan yağ	Greasy faces
Gören çocuklar	Boys, as they noticed...
Duyulmayan bir şeyler	Sth inaudible

Sanan Sam	S, thinking that,
Yanan Domuzcuk	P, who was burnt,
Şiş tutan iki çocuk	2 boys with the spit
Çınlayan gökyüzü	A sky that rang
Cızıldayan et parçaları	Food left, sizzling,
Midesinin gadrine uğrayan Domuzcuk	Betrayed by his stomach, P
Gururundan gelen uyarı	A warning out of the pride
Kabaran kaslar	Swell of his forearms
Oturan çocuklar	Seated boys
Maskelenen yüz	His mask
Titreyen bir sesle	Tremulously
Uzaktan gelen bir gürlleme	Boom
Sıra sıra oturan çocuklar	The ranks of boys
Ses çıkaran yağmur	Rain fell, making sounds
Yanıp sönen ışıklar	Flickering light
Sözde domuz olan Roger	R became the pig
Korkan domuz	Terror of the pig
Kendini tehdit altında bulan Domuzcuk ile Ralph	P and R, under the threat...
Birbirini tamamlayan iki halka	Complementary circles
Yükselen çığlıklar	Screaming that rose
Debelenen çocuk yığını	Struggling heap
Ateşte yakılacak olan odun parçaları	Fire-wood
Akan ve damlayan sular	Water that ran out and spilled down
Kabaran okyanus	The edge of the lagoon
Yavaşça kıpırdayan çizgi	Which advanced minutely
Işıldayan yıldızlar	Bright
Duyulmayan bir şey	An inaudible syllable
İlerleyen berraklık	Advancing clearness
Kabaran deniz	The tide
Kıpırdayan bir ışık	A moving patch of light

Buharlar sürükleyen yaratıklar	Creatures trailing vapours
Kararan kıvrım	Darkened curve
Dünyayı kaplayan su tabakası	Film of water on the earth
Hiç değişmeyen yıldızlar	Steadfast
Gümüştten yapılmışa benzeyen ölüsü	Silver shape
İyi gören gözü	The good eye
İyi görmeyen gözleri	Impaired sight
Işıldayan lagün	Glittering lagoon
Gereken söz	A formula
Yarılan dudağı	His split lip
Bağlayan geçit	Land that joined
Küçülen kaya yığınları	Diminishing crags
Merdiven gibi dimdik olan kaya	Ladder-like cliff
Sallanan dişi	Loose tooth
Dehşet veren kayalar	Tremendous rocks
Bu sözü duyan Roger	Received this news
Dövülen ve bağları çözülen Wilfred	Beaten and untied W.
Maskeli olan şef	The chief..., in a mask
Bunu izleyen sessizlik	Silence that followed this
Ansızın esen şiddetli bir rüzgar	A flaw of wind
Yüzünü örten balçık	Chief's blush was hidden by...
Ralph'a gözlüğünü uzatan Domuzcuk	P handed R his glasses
İşaret veren duman	A beckoning column of smoke
Azalan bilgi	Fading knowledge
Dansa katıldığını açığa vuran söz	Admission that he had been present at the party
Yükselen duman	Smoke that drifted into the dusk
Çarpılmışa dönen Ralph	Cried Ralph in a shocked voice
Bastıran alacakaranlık	Crowding dusk
Çevrelerini saran karanlık	Darkness passing in
Hala yıkılmayan barınak	The shelter which still stood

Aydınlanan karanlık	Darkness relieved
Kuru yapraklardan yapılan yataklar	Beds lay within dry...
Ödleri kopan çocuklar	Their fear
Birbirine sarılan Eric ile Sam	S and E, locked in an embrace, ...
Kıvrılan saçlar	Tendrils of hair
İşe yaramayan dikdrörtgen	Useless
Kımıldayan bir şey	Sth moving
Görüntülerin tümünden oluşan bir şey	A composite of these things
Umutsuz bir acıya kapılan Ralph	Desperately, Ralph
İnip kalkan kollar	Flying limbs
İtilip kakılan her bir yanı parçalanın Ralph	He was torn and jolted
Yana dönüp kıvrılan bir gövde	He twisted sideways
Her şeyi yok eden bir kesinlik	Smothering finality
Kimliği bilinmeyen karanlık biçimler	Anonymous shapes
Tıkanan Domuzcuk'un solumaları	Quavering voice
Kımıldayan çizgi	Moving streak
Sürekli koşan, başarısıyla kıvanç duyan şef yol gösteriyordu	The chief led them, trotting, exulting...
Şafağın kısa süren serinliği	Short child of dawn
...-de oturan Ralph	R sat
Külle dolan gözleri görmez oldu	Breeze blinded him with ashes
Ralph'in yumruklanın gözü	Swollen flap of his cheek
Işıldayan deniz kabuğu	Shining thing
Bir şeyler yapan tek kişi	One who ever got anything done
Süzülen gözyaşı	Drop of water
Parlayan ağaç kütüğü	Shining log
Önünde duran kirli çocuklar	Filthy objects before him
Yüzlerini gizleyen boyalar	Concealing paints
Işıldayan kumlar	Flashing sands
Buğulanan sıcaklık	Heat haze
Arkasından gelen ikizler	Behind him came the twins

Sürüklenen iki mızrak	Trailing butts
İyi ovulan bir bıçak	A blade that has been scoured
Titreşen gökyüzü	Sky shimmering
Havaya yükselen duman lekesi	Smoke wavering into the air
Dar geçide giden açıklık	Space that led to the neck
Kendisini dünyadan ayıran perde	Veil that hung between him and the World
Titreyen bir sesle	"..." quavered Piggy
Savaşta atılan naralar	War-cry
Kayalığı çevreleyen çıkıntı	Edging round the ledge
Ödü kopan Domuzcuk	P's terrors
Aldırmayan Ralph	R ignored...
Geçidi koruyan vahşiler	Teh savages guarding the neck
Yarı yola kadar ilerleyen Ralph durdu	He stood half-way
Boya sayesinde kendilerini özgür bilen vahşiler	Freed by the paint, they...
Titreyen bir kahkaha	Laughter shivered
Ralph'in arkasından gelen bir ses	A voice spoke from behind R
Kim olduğu anlaşılan Jack	J, identifiable,
Her şeyi aşağıya doğru çeken deniz	The sucking sea
Moraran gözü	The bunged-up eye
Yere yapışan Domuzcuk	P, clutching the ground,
Sır vermeyen gözlerle	Inscrutably
Ansızın esen bir rüzgar	A gust of rage
Kimliklerini gizleyen boyalı yüzler	Painted anonymity
Kabileyle kendi arasında duran Eric'le Sam	Samneric who were between him and his tribe
Şaşkına dönen ikizler	The twins, puzzled,
Toparlanan Domuzcuk	P, reassured...
Öten gülüşmeler	Silvery laughter
Çın çın öten gülüşmeler	Shivering laughter
Uygarlığın yüreğinden kopan bir ses	Out of heart of civilization

Vınlayan mızrak	Humming circle
Debelenen bir yığın	A writhing heap
Donakalan ikizler	The twins lay, astonished
Acemice bağlanan ikizler	The twins lay, inexpertly tied up
Bilen Jack	J, knowing,
İşe yaramayan duman	İneffectual smoke
Gözlerini örten kakül	His fringe
Sürüp giden gürültü	The noise that was the background
Havadan gelen ses	Air-noise
Elini kaldıraçtan ayırmayan Roger	His hand on the lever
Yükselen yuhalama	The booing rose
aKorku duyan Ralph	Feeling panic
Fırlatılan mızrak	Spear
Bilincinde olmayan bir içgüdü	An instinct he did not know
Kısa pantolon ve gömlek giyen çocuk	Boy in shorts and shirt
Dar geçide giden çalılık	Thicket that fronted the neck
Bağırsakları çıkartılan domuz	The gutted pig
Yasadışı yaşayan biri	An outlaw
Mantıkla ilişkisi olmayan düşünce	Unreasoning knowledge
Ona bakan küçükler	Two littluns
Yıkılan barınak	Wrecked shelter
Alçalan güneş ışınları	Slanting sticks of sunlight
Bilen ama söylemeyen bir varlık	One who knows and won't tell
Midesini bulandıran bir korku ve öfke	A sick fear and rage
İki parçaya bölünen kafatası	The skull lay in 2 pieces
Titreyen değnek	Quivering stick
İnip çıkan denizin sesi	Swing of the sea
Yakından gelen bir gürültü	A noise near at hand
Kımıldayan, konuşan iki çocuk	2 boys who moved or talked
Kalan 2 kişi	2 that remained
Millerce uzanan sular	Miles of water

Girmek için kullanılan çıkıntı	Ledge of the entry
Şölen yapan yaratıklar	Their feasting
Işıldayan çiçekler	Luminous flowering
Kule gibi dikilen kaya	Towering rock
Anlaşılmayan yanıt	Incomprehensible reply
Aklına gelen küfürler	Bad words he could think of
Yayılan süt gibi beyazlık	Split milk
His empty head	Boşalan kafası
Uzak olmayan bir yer	A place, not far
İki ucu da sivri olan bir sopa	A stick sharpened at both end
Acı çeken Ericle Sam	Pain for Eric and Sam
Kıvrılan sapsar	Twisted stems
Yakından gelen bir ses	A noise that was near
Yaklaşan bir vahşi	A savage coming towards him
Çalılığın içine giremeyen Ralph	R, tangled in the mid-brahe,
Domuzcuk'u öldüren kaya	The rock that killed P
Uzakta ve tehlikesiz görünen tepe	The top, distant and unmenacing,
Uzaklaşan av	Hunt dying away
Çın çın öten gülüşmeler	Silvery laughter
Kule gibi yükselen kaya	Tower rock
Yerden kopan kökler	Roots as they came out
Dönen kırmızı bir şey	Sth red that turned over
Oyulan toprak	Ploughed soil
Bükülen mızrak	Spear twisted a little
Yaralanan vahşi	Wounded savage
Korkuya kapılan Ralph	In panic, R...
Küçük görünen vahşi	A smallish savage
Artan duman	Increasing smoke
Peşinden gelen ulumalar yayıldı	Behind him the ululation swept
Uzaktan gelen ulumaları duydu	Heard far-off the ululation
Şaha kalkan bir at	A horse

Ölüm taşıyan Roger	Roger who carried
İyi gören gözü	His best eye
En çok korkutan şey	Most, he was beginning to dread
İlerleyen çember	Advancing line
Dikkatini çeken gürültü	Noise to attend
Yakınlardan gelen bir uluma	A near cry
Işıldayan çizgiler	Glistening streaks
Battaniye gibi örten duman	A blanket of smoke
Yan yana çıkan bitki sapları	Parallel and rising stems
Değneğini sürükleyen Ralph	His stick trailing behind him
Açılıp kapanan perde	Curtain that flapped
Açık seçik duyulan gümbürtü	Obvious thunder
Cızırdayan ulumalar	Scribbled ululations
Hoplayan bir şey	A hopping thing
Yanıp sönen ışıklar	Lights flickering
Titreyen sopa, uzayan, kısalan, hafifleyen, ağırlaşan sopa	The stake that vibrated, that grew long, short, heavy...
Peşinden gelen ulumalar arttı	The ululation rose behind him
Ayaklarla uçan korku	Fear on flying feet
Köke takılan Ralph	R scrambled over...
Peşinden gelen uluma	Cry that pursued him
Genişleyen sonra yok olan halkalar	Circles that expanded till they passed out of sight
Utanan Ralph karşılık verdi	R answered shyly
Değnekler tutan çocuklar	Boys, their bodies streaked with sticks
Göz önünde tutan subay	As he visualized...
Kumsalları saran güzellik	Glamour that had invested the beaches
Domuzcuk denilen arkadaş	Friend called P
Gürültülerin arasında kalan subay	The officer, surrounded by noises,
Yangının bir parçası değilmiş gibi davranan alev	A flame, seemingly detached

Kıyametleri koparan çocuklar	Tumult, standing...
Işıldayan camlar	Flash of spectacles
Bölen bir yarık	A gully that split
-AcAK Ekinin Denklikleri	
Çabucak kırılabilir	Delicate
Amuda kalkacak yer	Place for standing
Bıçağı saplayacak bir yer	A place
Yiyecek bir şeyler	Food
Et bulacak avcılar	Hunters to get meat
Gideceğimiz yer	There
Elle tutulamayacak bir şey	Sth ungraspable
İşe yarayacak kütük	A likely log
Çabuk kırılabilir	Delicate
Yapabileceğimiz hiçbir şey	Nothing we can do
Gülünecek şey	Nothing to laugh
Yıkıldı yıkılacak barınak	That seemed very...
Barınacak yer	Shelter
Yapabileceğimiz şey	The thing we can do
Erişemeyecekleri meyveler	Fruit they could not reach
Durgun sayılabilecek su	Relatively still
Rahat yürüyebilecekleri yer	Easy patch
Vurabilecek duruma geldi	...was able at last to hit
Yapılacak iş	Action
Karşı koyacak güç	Resistance
Dile getirecek sözler	Words
Getirebilecek tek konu	Only one that could bring
Ateş yakacak gücümüz yok mu?	Is a fire too much for us to make?
Duman çıkaracak bir ateş	A fire to make smoke
Hepimizin konuşabileceği bir konu	The bit we can all talk about
Korkulacak canavar yok	There aren't any beasts to be afraid of
Korkulacak bir şey yok	There isn't nothing to be afraid of

Düzeltecek biri	Sb to put it right
Kararlaştıracağımız şey	What's what is
İkinci söyleyeceğim şey	The next thing
Yapabileceğimiz hiçbir şey yok	Nothing to be done
Yapılacak başka ne var ki?	What else is there to do?
Yapılacak bir iş	Sth to be done
Mızrağını sokabilecek bir yer	A lodgment for his point
Yardım edecek kimse	Anyone to help
Duyulabilecek söz	Audible words
Öldürebilecek bir şey	Sth you could kill
Bir gücün yapabileceği şeyler	Possibilities of an authority
Derinliğine tartışılabilir bir konuydu	A theological speculation presented itself
Yapılacak iş	Work to do
Görebilecek duruma gelmek	Receive back his sight
Yapacağımız bir şey	One thing we can do
Vahşiliğin ayak basamayacağı bir kasaba	Town where savagery could not set food
Tutkusunu dile getirecek bir söz	Words to convey his passion
Domuzcuk'un söyleyebileceği tuhaf şeyler	What amusing thing he might have to say
Kırılabilecek güzellik	The fragile beauty
Girebileceğin bir kabile	A tribe for you
Tutunabilecek yerler	The holds
Yapabileceği birçok şey	Many things he could do
Güneş ışığının içine süzilemeyeceği hasır	Mat that kept out all the sunlight
-Ar (-mAz) Ekinin Denklikleri	
Akıllara sığmaz	Not magicked
Akıllara sığmaz korku	Extreme terror
Karşı koyulmaz	Irresistible
Elle tutulmaz	Impalpable

Dile gelmez acılar	Inexpresible frustration
Anlaşılmaz mırıltılar	Inarticulate gibbering
Bilinmez	Unknown
Kuşku götürmez bir biçim	Impossibility
Çıkılmaz dehliz	Maze
Akıllara sığmaz korku	Panic
Akıllara sığmaz güzellikte	Fantastically attractive
Anlaşılmaz laflar mırıldanıyorlardı.	They were gibbering.
-Asî Ekinin Denkliği	
Kahrolası dans	Bloody dance

SÖZLÜKÇE

-A-**Ad Tümceciği:** Noun Clause**Addan Önce Gelen Sıfatfiil:** Prenominal

Participle

-K-**Karşılaştırmalı Dilbilim:** Comparative

Linguistics

Kısaltılmış İlgil Tümceciği: Reduction**-B-****Bütünce:** Corpus**Bitimli:** Finite**Bitimsiz:** Non-finite**-M-****Mastar:** Infinitive**-D-****Derlem:** Corpus**-O-****Ortaç:** Participle**-E-****Evrensel Dilbilgisi:** Universal Grammar
(UG)**-S-****Sınırlayıcı:** Restrictive**Sınırlamasız:** Non-restrictive**Sıfatfiil:** Verbal Adjective/Participle**-G-****Geçmiş Zaman Ortacı:** Past Participle**Geniş Zaman Ortacı:** Aorist Participle**-Ş-****Şimdiki Zaman Ortacı:** Present

Participle(-ing)

-İ-**İlgil Zamiri:** Relative Pronoun**İlgil Tümceciği:** Relative Clause